

การประเมินกำลังอำนาจของชาติ
(National Power) และภัยคุกคาม
รูปแบบใหม่

● คณะที่ปรึกษาด้านการข่าวกรอง

ห้องปฏิบัติการ (Policy Lab)
กับนโยบายด้านความมั่นคง

● สุรสีห์ บัวจันทร์

การประมงไทย & IUU Fishing
และแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล
(พ.ศ. 2558 - 2564)

● จิรายุ ด้ตระกูลทิพย์

การพัฒนาศักยภาพบุคลากร
เพื่อพัฒนาพื้นที่ เพื่อเสริมความมั่นคง

● ธวัชชัย ไทประสิทธิ์พร

พลวัตความมั่นคงทางไซเบอร์
ของประเทศไทย

● กนกนุก โพธิ์หอม

การพัฒนาและศึกษาวิจัย
องค์ความรู้ด้านความมั่นคง

ยุทธศาสตร์และแผนความมั่นคง
เฉพาะเรื่อง

เทรนด์ความรู้แผนบูรณาการขับเคลื่อน
ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

● สถาบันความมั่นคงศึกษา

มุมมอง ความมั่นคง

| ฉบับที่ 7 | มิถุนายน - กันยายน 2564

คำนำ

สถาบันความมั่นคงศึกษา สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมศ.สมช.) จัดทำวารสารมุมมองความมั่นคง ราย 4 เดือน เพื่อเป็นแหล่งความรู้ที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้าและความรู้ที่ได้มาจากการสังสมประสบการณ์ในตัวบุคคลที่จะถ่ายทอดงานด้านความมั่นคงที่มีเหตุปัจจัยจากสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย หรือแผนเพื่อมุ่งปกป้องรักษาและแสวงหาผลประโยชน์แห่งชาติ

การจัดทำวารสารมุมมองความมั่นคง ปีที่ 2 ของสถาบันความมั่นคงศึกษานั้น เนื้อหาในวารสารฯ ฉบับเดือนมิถุนายน - กันยายน 2564 ได้ถ่ายทอดประเด็นความมั่นคงจากคณะที่ปรึกษาด้านการข่าวกรองของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ในเรื่องการประเมินกำลังอำนาจของชาติและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ และประเด็นความมั่นคงอื่น ๆ จากบุคลากรของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ รวม 6 เรื่อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) กับนโยบายด้านความมั่นคง การประมงไทย & IUU Fishing และแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ. 2558 - 2564) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง พลวัตความมั่นคงทางไซเบอร์ของประเทศไทย การพัฒนาและศึกษาวิจัยองค์ความรู้ด้านความมั่นคง และยุทธศาสตร์และแผนความมั่นคงเฉพาะเรื่อง

ด้วยเหตุนี้ สถาบันความมั่นคงศึกษา จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารมุมมองความมั่นคงฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ศึกษาและสนใจประเด็นและการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานด้านความมั่นคงโดยสื่อให้เห็นถึงพลวัตความมั่นคงในบริบทและช่วงเวลาต่าง ๆ รวมทั้งภาพการทำงานความมั่นคงของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

▶ สถาบันความมั่นคงศึกษา

มุมมองความมั่นคง

| ฉบับที่ 7 | มิถุนายน - กันยายน 2564

สารบัญ

05

การประเมินกำลังอำนาจของชาติ (National Power) และ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่

✓ คณะที่ปรึกษาด้านการข่าวกรอง

17

ห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) กับ นโยบายด้านความมั่นคง

✓ สุรสีห์ บัวจันทร์

การประมงไทย & IUU Fishing และ แผนความมั่นคงแห่งชาติ ทางทะเล (พ.ศ. 2558-2564)

✓ จิรายุ จิตระกิน

27

37 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร

เพื่อพัฒนาพื้นที่ เพื่อเสริมความมั่นคง

ธงชัย ไทประสิทธิ์พร

45 พลวัตความมั่นคง ทางไซเบอร์

ของประเทศไทย

กนกนท โพธิ์หอม

การพัฒนา และศึกษาวิจัย
องค์ความรู้ด้านความมั่นคง

55

ยุทธศาสตร์และแผนความมั่นคง
เฉพาะเรื่อง

67

เกร็ดความรู้ แผนบูรณาการขับเคลื่อน
ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

81

สถาบันความมั่นคงศึกษา

วิสัยทัศน์ ของสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ

องค์กรนำด้านความมั่นคงแบบองค์รวม
บนพื้นฐานการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ
และบริหารจัดการความมั่นคงทุกมิติอย่างสมดุลและยั่งยืน

นโยบายวิชาการด้านความมั่นคง

- สร้างและพัฒนางานองค์ความรู้วิชาการด้านความมั่นคง เพื่อเป็นข้อมูลเสนอแนะ ยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนความมั่นคงเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง
- สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยด้านวิชาการในประเด็นความมั่นคงเพื่อเสนอแนะ ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนความมั่นคงเฉพาะเรื่อง หรืออื่นใดที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง
- เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านความมั่นคงให้แก่หน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้รับรู้ถึง ความสำคัญของมิติความมั่นคงที่ต้องประสานและบูรณาการการวางแผนและการปฏิบัติงานที่เกื้อกูลกัน อย่างเป็นเอกภาพ
- ส่งเสริมให้มีการประชุม สัมมนา การหารือและความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสำนักงาน สภาพความมั่นคงแห่งชาติกับหน่วยงานทางวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ในงานความมั่นคง
- ส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรและจัดการความรู้ด้านความมั่นคงเพื่อประโยชน์ในการพัฒนา บุคลากรของสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ หน่วยงานด้านความมั่นคง และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
- เผยแพร่ข้อมูลหรือองค์ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติให้แก่ทุกภาคส่วน

การประเมินกำลังอำนาจของชาติ *(National Power)* และภัยคุกคามรูปแบบใหม่

คณะที่ปรึกษาด้านการข่าวกรอง¹

วารสารมุมมองความมั่นคง ฉบับที่ 6 ในหัวข้อ “เกร็ดความรู้ คณะที่ปรึกษาของสภาความมั่นคงแห่งชาติ” ได้กล่าวถึงที่มา ความสำคัญ บทบาทของคณะที่ปรึกษาของสภาความมั่นคงแห่งชาติ รวมถึงขอบเขต อำนาจหน้าที่ของคณะที่ปรึกษาของสภาความมั่นคงแห่งชาติในแต่ละด้าน ทั้งนี้คณะที่ปรึกษาฯ จะต้องจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานภายใต้วัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติ สภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559 ประกาศสภาความมั่นคงแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของ คณะที่ปรึกษาของสภาความมั่นคงแห่งชาติได้มุ่งหวังเอาไว้ รวมทั้ง การให้คำปรึกษา คำแนะนำในเรื่องต่างๆ จะต้องหาข้อสรุปและมีข้อเสนอแนะ ที่ชัดเจน เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาของสภาความมั่นคงแห่งชาติ

สำหรับบทความฉบับนี้ จะกล่าวถึงการดำเนินงานของ คณะที่ปรึกษาของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ด้านการข่าวกรอง ภายใต้ การทำงานของคณะที่ปรึกษาสภาความมั่นคงแห่งชาติ ชุดที่ 3 ซึ่งได้เสนอ รายงานการศึกษาหัวข้อ เรื่อง “การประเมินกำลังอำนาจของชาติ (National Power) และภัยคุกคามรูปแบบใหม่”

¹ คณะที่ปรึกษาด้านการข่าวกรองเป็นหนึ่งในคณะที่ปรึกษาของสภาความมั่นคงแห่งชาติ โดยนายกรัฐมนตรีในฐานะประธานสภาความมั่นคงแห่งชาติ อาศัยอำนาจของพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559 มาตรา 10 แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาของสภาความมั่นคงแห่งชาติขึ้น

<< ที่มาและความสำคัญ >>

ในปัจจุบัน **“กำลังอำนาจของชาติ (National Power)”** มีหลายนิยาม ขึ้นอยู่กับบริบทเฉพาะของรัฐแต่ละรัฐ โดยไม่จำกัดเฉพาะกำลังด้านการเมือง สังคม ทหาร และเศรษฐกิจ ทั้งนี้ นักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความเห็นเกี่ยวกับ กำลังอำนาจของชาติว่าเกี่ยวกับองค์ประกอบและลักษณะที่รัฐมีอยู่ อาจพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ทรัพยากร เศรษฐกิจ การทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และประชากร ซึ่งรัฐใช้ปัจจัยเหล่านี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเทศ รักษาผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งสร้างอิทธิพล ในเวทีระหว่างประเทศ

นอกจากนั้น ในสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคตที่นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีดิจิทัล และเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่มีการพัฒนาต่อเนื่องและรวดเร็ว รวมทั้งเข้ามามีบทบาท ในการขับเคลื่อนภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งระดับประเทศและต่างประเทศ ทำให้เทคโนโลยีเหล่านี้ เป็นส่วนหนึ่งของกำลังอำนาจของชาติที่ควรให้ความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากมีส่วนช่วยสร้าง และแสวงหาโอกาส ขณะเดียวกันก็ป้องกันและยับยั้งภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจน การบริหารจัดการสถานการณ์ในภาวะวิกฤติ

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/นโยบายของแต่ละรัฐ หรือประเทศเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติในแต่ละห้วงเวลานั้น มักเผชิญความเสี่ยง จากสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคง (Security Environment) ที่ท้าทายและคุกคามได้เสมอ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีกำลังอำนาจของชาติที่เข้มแข็งในการรับมือกับภัยคุกคามต่าง ๆ ทั้งนี้ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่จะสร้างปัญหาให้ประเทศต่าง ๆ รวมถึงไทยในอนาคตจะแตกต่าง จากภัยคุกคามรูปแบบเดิมที่เกิดจากการสู้รบระหว่างรัฐต่อรัฐด้วยกำลังทหารหรืออาวุธ โดยภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ควรให้ความสำคัญมากขึ้น มีทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โรคติดต่ออุบัติใหม่ที่เกิดจากการพัฒนาการของเชื้อโรคหรือความผิดพลาดจากการกระทำ ของมนุษย์ รวมถึงการใช้อาวุธชีวภาพ และการใช้เทคโนโลยีไซเบอร์ในการต่อสูระหว่างรัฐ อีกทั้ง ก่ออาชญากรรมข้ามชาติ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และมีแนวโน้มจะสร้างปัญหาสังคมมากขึ้น

<< วัตถุประสงค์ของการศึกษา >>

- 1 เพื่อนำกรอบแนวคิดกำลังอำนาจของชาติมาใช้ประโยชน์ในการพิจารณาจัดทำหลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำโครงการสำคัญ (Flagship Project) ด้านความมั่นคง เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติให้ครบถ้วน สมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ
- 2 เพื่อพิจารณาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อแนวทางการประเมินกำลังอำนาจของชาติให้สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ และเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤตการณ์ความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และภัยคุกคามที่จะอุบัติขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

<< ความมุ่งหมาย/ความคาดหวังจากผลการศึกษา/ การนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ >>

- 1 กรอบแนวคิดกำลังอำนาจของชาติเพื่อประกอบการจัดทำหลักเกณฑ์โครงการสำคัญ ด้านความมั่นคงรองรับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ
- 2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อแนวทางการประเมินกำลังอำนาจของชาติให้สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ และเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤตการณ์ความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

<< การประเมินกำลังอำนาจของชาติ (National Power) และขีดความสามารถของชาติ (National Capabilities) >>

กำลังอำนาจของชาติ (National Power) เป็นขีดความสามารถของชาติ (National Capabilities) ซึ่งมีหลายรูปแบบที่สำคัญ ได้แก่ ความสามารถทางการทูต ข้อมูลข่าวสาร การทหาร เศรษฐกิจ (Diplomatic, Information, Military and Economic-DIME) การเผชิญกับภัยคุกคามต่าง ๆ ตลอดจนการมีภารกิจหลักในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ทำให้ประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องพัฒนาขีดความสามารถหลากหลายด้านเพื่อป้องกันและต่อต้านภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้น โดยบางประเทศ/รัฐให้ความสำคัญทั้งด้านการทหาร ข้อมูลข่าวสาร การทูต กฎหมาย ข้าราชการ การเงิน และเศรษฐกิจ (Military, Information, Diplomacy Legal, Intelligence, Financial และ Economic-MIDLIFE)

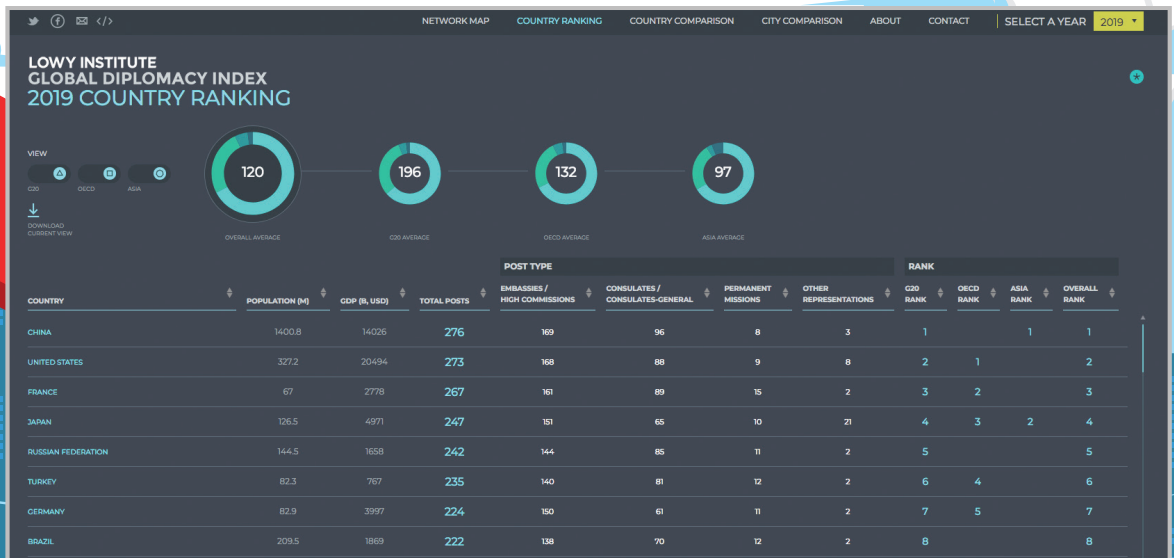

ขณะเดียวกัน ก็จำเป็นต้องเสริมสร้างกำลังอำนาจของชาติอย่างสม่ำเสมอเพื่อสนับสนุนการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ของประเทศให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ซึ่งกำลังอำนาจด้านการทหารไม่ได้เป็นเพียงกำลังอำนาจเดียวที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ต้องอาศัยกำลังอำนาจอื่น ๆ สนับสนุนด้วย ทั้งนี้ คู่มือยุทธศาสตร์กองทัพระบุว่า **กำลังอำนาจหรือพลังอำนาจมีความหมายเหมือนกัน** โดยพลังอำนาจจะใช้สำหรับประเทศเป็นส่วนรวม ส่วนกำลังอำนาจจะใช้เมื่อกล่าวถึงองค์ประกอบของพลังอำนาจอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นการเฉพาะ พร้อมระบุว่า **พลังอำนาจแห่งชาติ คือ ความสามารถของรัฐหนึ่งในอันที่จะก่อให้เกิดอิทธิพลแก่รัฐอื่น ๆ หรือความสามารถในการชักจูงใจหรือกดดันให้ประเทศอื่นกระทำการตามที่ต้องการจนบรรลุวัตถุประสงค์** ซึ่งแต่ละประเทศมีพลังอำนาจไม่เท่ากัน ประเทศที่มีพลังอำนาจมากกว่าประเทศอื่น ๆ จึงมีอิทธิพลเหนือประเทศที่มีพลังอำนาจน้อยกว่า ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม

อย่างไรก็ตาม กำลังอำนาจของชาติมีความไม่แน่นอนและเปลี่ยนแปลงได้ ประเทศต่าง ๆ จึงมุ่งพัฒนา/เสริมสร้าง และรักษากำลังอำนาจ เพื่อให้มีขีดความสามารถในการรับมือ ป้องปราม และจัดการกับภัยคุกคามต่าง ๆ ทั้งเฉพาะหน้าและตามห้วงเวลา เสริมสร้างความมั่นคง และรักษาลผลประโยชน์ของชาติ รวมถึงเพื่อให้มีกำลังอำนาจเหนือกว่าประเทศคู่ขัดแย้ง หรือประเทศที่อาจเป็นคู่แข่ง หรือสร้างปัญหาในอนาคต

<< แนวทางการประเมินกำลังอำนาจด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร สารสนเทศ >>

1. **กำลังอำนาจทางการเมือง-การทูต** ครอบคลุมทั้งการเมืองภายในและต่างประเทศ โดยการเมืองภายในเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ระบบการเมืองการปกครอง อุดมการณ์ทางการเมือง พรรคการเมือง หรือกลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ เสถียรภาพและเอกภาพทางการเมือง ตลอดจนทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในประเทศ ส่วนการเมืองต่างประเทศ เกี่ยวข้องโดยตรงกับขีดความสามารถทางการทูตและศักยภาพในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ทั้งเพื่อโน้มน้าว ชักจูง บีบบังคับ หรือต่อต้านการดำเนินการของประเทศอื่น เพื่อให้ตอบสนองต่อนโยบายหรือเป้าหมายของประเทศตนเอง รวมทั้งเสริมสร้างเกียรติภูมิของประเทศในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ

Source: https://globaldiplomacyindex.lowyinstitute.org/country_rank.html

การเมืองภายในที่มีเสถียรภาพ ระบบการเมืองและผู้นำที่ได้รับการยอมรับและเชื่อมั่นศรัทธาจากประชาชนจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กำลังอำนาจทางการเมืองมีความแข็งแกร่งและมั่นคง ทั้งยังช่วยให้เกิดเอกภาพในสังคม และช่วยสนับสนุนการดำเนินนโยบายต่างประเทศและการทูต โดยเฉพาะความน่าเชื่อถือและการยอมรับในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ เช่น การยึดมั่นในอุดมการณ์ทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยที่นานาประเทศถือเป็นมาตรฐานสากล นอกจากนั้น เสถียรภาพทางการเมือง ตลอดจนการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ส่งผลเชิงบวกต่อความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศจะช่วยสนับสนุนกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจ เช่น การสร้างความมั่นใจให้นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ เป็นต้น

สำหรับความสามารถในการดำเนินการทางการทูต พิจารณาจากความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศต่าง ๆ และเครือข่ายความสัมพันธ์ทางการทูต เช่น สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่คณะผู้แทนถาวร (Global Diplomacy Index 2019 ของ Lowy Institute ระบุว่า ไทยอยู่ในอันดับที่ 37 ของโลก) และตัวแทนในรูปแบบอื่น เช่น ผู้แทนการค้า รวมถึงการบูรณาการในกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ในระดับโลกและภูมิภาค การแสดงบทบาทอย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก เช่น การให้ความช่วยเหลือในการฟื้นฟูบูรณะหรือความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมหรือการบรรเทาทุกข์แก่ประเทศที่ประสบปัญหา เช่น การส่งทหารช่างเฉพาะกิจเข้าร่วมปฏิบัติการรักษาสันติภาพร่วมกับสหประชาชาติ และการดูแลและคุ้มครองผลประโยชน์ของพลเมืองในต่างประเทศ

2. กำลังอำนาจทางเศรษฐกิจ เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางเศรษฐกิจทั้งหมด เช่น ชีตความสามารถในการผลิต การบริการ การค้า การสร้างรายได้จำนวน และทักษะแรงงาน เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน และสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศซึ่งจะมีผลต่อชีตความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศ การมีกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งจะเป็นปัจจัยเสริมกำลังอำนาจด้านอื่น ๆ เช่น การทหาร การศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ขณะที่ความพร้อมด้านปัจจัยการผลิตทั้งแรงงาน เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรธรรมชาติหายาก เช่น แร่ธาตุหายาก หรือสิ้นเปลือง และทุน จะช่วยเสริมกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจ ทั้งการแข่งขันและการต่อรองกับประเทศคู่ค้าและคู่แข่ง นอกจากนี้ ชีตความสามารถด้านการผลิตในภาวะปกติเพื่อรองรับความต้องการในประเทศ การส่งออก รวมทั้งในภาวะวิกฤติหรือฉุกเฉินเป็นกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจที่สำคัญของทุกประเทศ

สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจอาจพิจารณาได้จากปัจจัยด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ซึ่งสถาบัน Institute for Management Development (IMD) ของสวิตเซอร์แลนด์ ใช้ในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของโลก ประกอบด้วย ประสิทธิภาพของภาครัฐ ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ โครงสร้าง

พื้นฐาน เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ดัชนีระดับความเป็นประชาธิปไตย และสัดส่วนของผู้ประกอบการใหม่ในระยะเริ่มต้นธุรกิจ สำหรับไทย IMD จัดอันดับชีตความสามารถในการแข่งขันของโลกประจำปี 2563 อยู่ในอันดับที่ 29 ซึ่งเป็นผลจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ขาดการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ การขาดแคลนแรงงานในระยะยาว และสถานการณ์คลังที่ถดถอยลง

3. กำลังอำนาจทางทหาร ที่สำคัญ ได้แก่ ขนาดและคุณภาพของกำลังรบ อาวุธยุทโธปกรณ์ ทั้งในแง่ประสิทธิภาพของอาวุธ จำนวน และประเภท ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี ผู้นำทางทหาร การส่งกำลังบำรุง ทักษะการปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิภาพ ขวัญกำลังใจของกำลังพล ความสามารถในการเคลื่อนที่ และการเตรียมการทางทหาร นอกจากนี้ ต้องมีชีตความสามารถในการจัดเตรียมกองกำลังให้มีความพร้อมสำหรับภารกิจต่าง ๆ ทั้งยามสงบและสงคราม และพัฒนากำลังทหารให้สอดคล้องกับชีตความสามารถทางเศรษฐกิจของประเทศและสภาพทางภูมิศาสตร์ กำลังอำนาจทางทหารยังคงเป็นกำลังอำนาจหลักในการรักษาความมั่นคง อธิปไตย และผลประโยชน์แห่งชาติ แม้ปัจจุบันปัญหาการสู้รบระหว่างประเทศลดลง อย่างไรก็ตาม การเผชิญภัยคุกคามรูปแบบใหม่กลับเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งระดับประเทศและประชาชน ทำให้กำลังอำนาจทางทหารมีส่วนสนับสนุนภารกิจอื่น ๆ ทั้งการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน สำหรับชีตความสามารถทางทหารของไทย เว็บไซต์ Global Firepower ระบุว่า ในปี 2564 ไทยอยู่ในอันดับที่ 26 ของโลกจากจำนวนทั้งหมด 139 ประเทศทั่วโลก และมีกำลังพลมากเป็นลำดับ 9 ในเอเชียจำนวน 360,850 คน (The Military Balance, 2020)

4. กำลังอำนาจทางสังคมจิตวิทยา ที่สำคัญ ได้แก่ ลักษณะและความเข้มแข็งของพลเมือง ทั้งในแง่จำนวน คุณภาพ และความสามารถทั้งทางร่างกายและจิตใจ และลักษณะและความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ครอบครัว ศาสนา และการศึกษา โดยกำลังอำนาจทางสังคมจิตวิทยาอาจแปรผันได้ตามสภาพสังคมและอิทธิพลทางวัฒนธรรมของต่างชาติ ทั้งที่มีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน เฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันและอนาคต ความสะดวกในการเดินทางระหว่างประเทศ และเครื่องมือการสื่อสารสมัยใหม่ที่อำนวยความสะดวกในการติดต่อระหว่างบุคคลผ่านระบบการสื่อสารต่าง ๆ จะมีส่วนสั่นคลอนกำลังอำนาจทางสังคมจิตวิทยาของประเทศต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น ผ่านการใช้ Soft Power หรือการกล่อมเกลาวีธีคิดผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อมวลชนกระแสหลักและสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดลักษณะพลเมืองโลก (Global Citizen)

5. กำลังอำนาจทางสารสนเทศ มีความสำคัญอย่างมากในปัจจุบัน และจะเพิ่มขึ้นในอนาคต เนื่องจากข้อมูลมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการวางแผน การบริหาร การดำเนินการ และการตัดสินใจ โดยข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง และทันเวลาจะช่วยให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งทางบวกและลบ การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัลของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกทำให้กำลังอำนาจทางสารสนเทศมีความสำคัญยิ่งขึ้น และกลายเป็นอีกมิติของการแข่งขันระหว่างประเทศ เห็นได้จากการเร่งพัฒนาเทคโนโลยีและระบบการสื่อสารสมัยใหม่ที่เอื้อต่อการเข้าถึงและครอบครองข้อมูลขนาดใหญ่ของประเทศมหาอำนาจ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี การศึกษา การทหาร และความมั่นคง ซึ่งความต้องการเป็นเจ้าของข้อมูลจะไม่จำกัดเพียงภาครัฐ เพื่อใช้ในการกำหนดและดำเนินนโยบาย แต่ยังรวมถึงภาคธุรกิจที่ใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการแข่งขันระหว่างภาคธุรกิจด้วยกัน และเข้าถึงความต้องการของประชาชน โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence-AI) เป็นเครื่องมือสำคัญ นอกจากนั้น การใช้ประโยชน์จากข้อมูลของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ เช่น กลุ่มอาชญากรรม และผู้ก่อการร้าย เพื่อวางแผนและก่อเหตุ เป็นสิ่งสะท้อนถึงความสำคัญของกำลังอำนาจทางสารสนเทศ

▼
▼
สำหรับไทย การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างกว้างขวาง
ในภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังปัญหาการแพร่กระจาย
ของโรคโควิด-19 ที่เป็นปัจจัยเร่งสำคัญจะมีส่วนช่วยเพิ่มพูน
กำลังอำนาจทางสารสนเทศของไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม

อย่างไรก็ตาม ไทยจำเป็นต้องพัฒนา
ขีดความสามารถดังกล่าว ทั้งเทคโนโลยี
ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน
(infrastructure) และความรู้ รวมทั้ง
ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่าง
ต่อเนื่อง ทั้งการเข้าถึงอุปกรณ์
การพัฒนาระบบการใช้งาน การพัฒนา
ความรู้ความสามารถและทักษะ
ส่วนบุคคลและองค์กร และการรักษา
ความมั่นคงปลอดภัย รวมถึง
การให้ความรู้ด้านจริยธรรม กฎ
และระเบียบที่เกี่ยวข้อง เนื่องจาก
จะมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มขึ้น
ในอนาคต

<< ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threat) >>

สถานการณ์ทั้งภายในและต่างประเทศในปัจจุบันและอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ซับซ้อน
และไม่แน่นอนมากขึ้น ซึ่งยากต่อการคาดการณ์ สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ภัยคุกคามในปัจจุบัน
และอนาคตแตกต่างไปจากเดิม โดยประเทศต่าง ๆ รวมถึงไทยจะเผชิญภัยคุกคามทั้งรูปแบบใหม่
และภัยคุกคามรูปแบบเดิมในลักษณะ Hybrid Threats และต่างจะได้รับผลกระทบจากภัยคุกคาม
ที่เกิดขึ้นจากความเชื่อมโยงระหว่างกัน ส่วนความสูญเสียและความเสียหายแตกต่างกันไป
ตามกำลังอำนาจ และความพร้อมในการรับมือและจัดการของแต่ละประเทศ สำหรับภัยคุกคาม
รูปแบบใหม่จะเป็นภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบในทุกมิติ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
การเคลื่อนย้ายทุนจากบริษัทข้ามชาติ โรคติดต่ออุบัติใหม่ การก่อการร้าย การก่อความไม่สงบ
การใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด ประเทศต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องพัฒนาขีดความสามารถและ
เตรียมความพร้อมสำหรับการเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่มากขึ้น

ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ของไทยที่มีแนวโน้มจะเป็นปัญหามากขึ้น และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ความแตกต่างทางความคิดของคนในสังคม ความไม่เชื่อมั่นต่อระบบและสถาบันการเมือง การขาดการสมดุลของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและโรคระบาด ความมั่นคงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ แรงงานต่างด้าว และผู้หลบหนีเข้าเมือง ยาเสพติด และความยากจน

1

ความแตกต่างทางความคิดของคนในสังคม เป็นผลจากทัศนคติที่แตกต่างกับรัฐบาลของกลุ่มเห็นต่างจากรัฐในประเด็นต่าง ๆ เช่น การเมือง สิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ ช่องว่างทางความคิดระหว่างวัย (Generation Gap) มีแนวโน้มจะเป็นปัญหาในสังคมไทยมากขึ้น จากการมีความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อ ลักษณะนิสัย และแนวทางการทำงาน ซึ่งทำให้เอื้อต่อการสร้างความไม่เข้าใจ และความขัดแย้งระหว่างกัน และเป็นประเด็นอ่อนไหวที่อาจบานปลายเป็นอีกปัญหาทางสังคม

2

ความไม่เชื่อมั่นต่อระบบและสถาบันการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบ่อยครั้ง การขาดเสถียรภาพทางการเมือง การขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของรัฐบาล การพัวพันกับการทุจริตของรัฐบาล ตลอดจนการใช้ระบบอุปถัมภ์ในแวดวงการเมือง มีผลให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อระบบและสถาบันการเมือง แม้สนับสนุนระบอบประชาธิปไตย ซึ่งความรู้สึกละเลยใจดังกล่าวยังเป็นปัจจัยสำคัญที่บั่นทอนความมั่นคงทางการเมือง และยังคงเป็นภัยคุกคามหลักต่อระบบการเมือง

3

การขาดสมดุลของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่เกิดขึ้นแทบทุกครั้งที่เกิดภัยธรรมชาติ เช่น ภัยแล้ง ไฟป่า อุทกภัย ดินโคลนถล่ม มลพิษทางอากาศ สะท้อนถึงความสำคัญของการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อลดผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทั้งที่มีสาเหตุตามธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ โดยภัยพิบัติทางธรรมชาติขนาดใหญ่มีแนวโน้มจะเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐและมนุษย์มากขึ้น ทั้งระดับความรุนแรงและความเสียหาย

4

โรคระบาด โรคอุบัติใหม่และโรคระบาดที่กลับมาแพร่ระบาดใหม่มีแนวโน้มจะเป็นปัญหามากขึ้นและเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น สภาพอากาศที่อุ่นหรือร้อนขึ้นทำให้มีเชื้อโรคและพาหะนำเชื้อโรคแพร่กระจายได้มากขึ้น รวมถึงการสูญเสียถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ เนื่องจากความต้องการใช้ประโยชน์จากสัตว์ เช่น การค้า หรือการบุกรุกพื้นที่ป่า ทำให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโรคจากสัตว์สู่คน และเป็นการเพิ่มการระบาดของโรคอย่างมีนัยสำคัญ

5

ความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเป็นปัญหาความมั่นคงทั้งการก่อเหตุของกลุ่มแนวร่วม การจัดกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ และการสร้างวาทกรรมในแถลงการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ขณะที่การสนับสนุนกลุ่มเคลื่อนไหวและการลงพื้นที่เพื่อพบปะกับองค์กรภาคประชาสังคม เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงและผู้เกี่ยวข้องกับการก่อเหตุ เพื่อรับทราบข้อมูลและสถานการณ์ในพื้นที่ขององค์กรต่างชาติและนานาชาติประเทศจะเอื้อต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบ และทำให้ความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงยืดเยื้อ

6

การก่อการร้าย การที่กลุ่มก่อการร้าย เช่น กลุ่ม Al Qaeda และกลุ่ม Islamic State (IS) ซึ่งเป็นกลุ่มก่อการร้ายระหว่างประเทศที่สำคัญ ยังมีความเคลื่อนไหวและรักษาอุดมการณ์อย่างเหนียวแน่น โดยมีปัจจัยสนับสนุนการก่อเหตุจากความขัดแย้งทางการเมือง ศาสนา ชาติพันธุ์ รวมถึงความขัดแย้งตามภูมิภาคต่าง ๆ ทำให้การก่อการร้ายยังเป็นปัญหาความมั่นคงระดับโลกและประเทศต่อไป ทั้งการก่อเหตุ การเผยแพร่แนวคิด และการชักชวนผู้สนับสนุนให้เข้าร่วมกลุ่ม และต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาที่เป็นภัยคุกคามร่วมกัน

7

อาชญากรรมข้ามชาติ จะเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงระหว่างประเทศมากขึ้นจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ ซึ่งกลุ่มอาชญากรรมนำมาใช้ในการกระทำความผิด รวมทั้งสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับกลุ่มหรือบุคคลในท้องถิ่น โดยอาชญากรรมข้ามชาติที่จะสร้างปัญหาให้ประเทศต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การค้ายาเสพติด การลักลอบผลิตและจัดหาเอกสารปลอม การลักลอบค้าอาวุธและสัตว์ป่า การลักลอบตัดไม้หวงห้าม อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ การพนันออนไลน์ การฉ้อโกงข้ามชาติ และการฟอกเงิน รวมถึงการลักลอบนำคนเข้าเมืองและค้ามนุษย์

8

ยาเสพติด จะแพร่ระบาดได้ง่ายและเร็วขึ้นผ่านช่องทางออนไลน์และการขนส่งทางพัสดุ โดยไม่จำกัดพื้นที่ ส่วนการที่สามเหลี่ยมทองคำเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดที่สำคัญของโลกทำให้ไทยประสบปัญหาทั้งการเป็นตลาดและทางผ่านลำเลียงยาเสพติดไปยังประเทศที่สาม โดยเฉพาะไอซ์ เฮโรอีน และกัญชา แม้ว่าไทยมีความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการสกัดกั้นยาเสพติดและเคมีภัณฑ์ตามแนวชายแดนก็ตาม สำหรับยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุดในไทย คือ ยาบ้า รองลงมา คือ ไอซ์ และกัญชา ส่วนคีตาเริ่มเป็นที่นิยมและมีการแพร่ระบาดในกลุ่มนักท่องเที่ยวกลางคืน

9

แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง จะยังเป็นปัญหาความมั่นคงสำคัญของไทย แม้แรงงานต่างด้าวมียุทธศาสตร์ที่สำคัญที่ช่วยแก้ไขปัญหาระบบแรงงานของไทย เฉพาะอย่างยิ่งงานประเภทที่แรงงานไทยไม่นิยมทำ ผู้หลบหนีเข้าเมืองส่วนใหญ่มาจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีแนวชายแดนติดกับไทย รวมถึงประเทศใกล้เคียง เช่น จีน เนื่องจากประสบปัญหาภายในประเทศทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในอนาคตไทยจะยังประสบปัญหาแรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมืองจากปัจจัยภายในของไทย เช่น ความต้องการแรงงาน การเข้าไปเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ายมนุษย์ และลักลอบนำคนเข้าเมือง และปัจจัยภายนอก เช่น ความต้องการเข้ามาหางานและต้องการสภาพความเป็นอยู่ที่ดีกว่าของแรงงานต่างด้าว การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ และความต้องการใช้ไทยเป็นทางผ่านไปประเทศที่สาม ดังนั้น การปรับปรุงระบบการเข้าเมือง การจัดระเบียบชายแดน และการจัดระเบียบแรงงาน จึงควรมีการดำเนินการอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาแรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมืองที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย และอาจเชื่อมโยงกับปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น กรณียูกูร์ หรือเกาหลีเหนือ

<< ข้อพิจารณา / ข้อเสนอแนะ >>

1

ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่คาดว่าจะสร้างปัญหาให้ประเทศต่าง ๆ รวมถึงไทยจะมีความซับซ้อนเกี่ยวเนื่องกับหลายภาคส่วน และส่งผลกระทบต่อทุกมิติในสังคม จึงทำให้ไม่อาจใช้กำลังอำนาจของชาติด้านใดด้านหนึ่งได้เพียงด้านเดียวในการแก้ไขปัญหา โดยควรพิจารณาอย่างรอบด้านในการใช้กำลังอำนาจใดบ้างในการเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนและรับมือกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการบริหารจัดการสถานการณ์และแก้ไขปัญหาแบบองค์รวมมากขึ้น

2

กำลังอำนาจของชาติด้านใดด้านหนึ่งอาจเป็นปัจจัยหลักในการแก้ไขปัญหาหรือจัดการกับภัยคุกคามเฉพาะบางประเด็นในบางบริบทและห้วงเวลา ดังนั้น กำลังอำนาจของชาติทุกด้านจึงมีความสำคัญในการจัดการกับภัยคุกคามโดยขึ้นอยู่กับความสามารถเลือกใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3

“คน” คือปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาชาติ การมีประชากรที่มีความรู้และมีคุณภาพจะสามารถสร้างชาติให้มั่นคง-มั่นคงได้ แม้ประเทศนั้น ๆ มีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งเป็นที่ยอมรับกันว่าปัจจุบัน “ความรู้คืออำนาจ” ดังนั้น กำลังอำนาจด้านทรัพยากรมนุษย์ จึงจำเป็นมากที่ทุกประเทศจะต้องเสริมสร้างให้มีความเข้มแข็ง

ห้องปฏิบัติการ (Policy Lab)

กับนโยบายด้านความมั่นคง

สุรสิทธิ์ บัวจันทร์¹

บทความชิ้นนี้เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) ในฐานะที่เป็นแนวคิดและเครื่องมือในการออกแบบนโยบายสาธารณะ รวมทั้งประสบการณ์ของต่างประเทศและนำมาวิเคราะห์ร่วมกับการออกแบบนโยบายด้านความมั่นคงของประเทศ ซึ่งเป็นการเรียบเรียงจากการที่ผู้เขียนได้รับโอกาสเข้าร่วมอบรมหลักสูตรความมั่นคงศึกษา (ระดับต้น) รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 31 สิงหาคม – 3 กันยายน และ 9 กันยายน พ.ศ. 2563

จัดขึ้นโดยสถาบันความมั่นคงศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายสาธารณะ โดยมีผู้เข้ารับการอบรมเป็นข้าราชการใหม่ และข้าราชการที่มีประสบการณ์ทำงาน 3 ปีขึ้นไป ทั้งนี้ ภายในหลักสูตรได้มีการจัดบรรยายหัวข้อ ห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) จากวิทยากรของสถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา ซึ่งเป็นการนำเสนอและแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและเครื่องมือในการออกแบบนโยบายสาธารณะรูปแบบใหม่ เพื่อรองรับการ

¹ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ กองความมั่นคงด้านการเตรียมพร้อมและการป้องกันประเทศ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายสาธารณะ (เศรษฐกิจการคลัง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย / รัฐศาสตร์ (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและสามารถ
ตอบโจทย์ความต้องการของประเทศและประชาชน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โลกในปัจจุบันมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลง
อยู่ตลอดเวลา และเต็มไปด้วยความผันผวน ความ
ไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความกำกวม (Volatility – Uncertainty – Complexity – Ambiguity: VUCA)² โดยเฉพาะมิติด้านความมั่นคงที่มีขอบเขต
ในการพิจารณากว้างขึ้นและส่งผลกระทบต่อประเทศ
และประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้ง
ประชาชนมีความคาดหวังต่อการพัฒนาและแก้ไข
ปัญหาเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น การพัฒนาและแก้ไขปัญหา
ของประเทศผ่านการกำหนดนโยบายในรูปแบบเดิม

ซึ่งเป็นการออกแบบนโยบายเพื่อใช้กับทุกพื้นที่และ
ทุกกลุ่มคนนั้นจึงไม่อาจตอบสนองต่อการเผชิญกับ
ความท้าทายของประเทศที่มีความหลากหลายและ
สลับซับซ้อนได้ ด้วยเหตุนี้ รัฐในฐานะผู้วางแนวทาง
การพัฒนาและรักษาเสถียรภาพของประเทศ จึง
จำเป็นต้องแสวงหาแนวทางการพัฒนานโยบายใน
รูปแบบใหม่ เพื่อพัฒนา แก้ไขปัญหา และตอบสนอง
ต่อความต้องการของประชาชนที่มีประสิทธิภาพ
มากยิ่งขึ้น ซึ่งห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) ได้
คิดค้นขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการออกแบบนโยบาย
ที่ทำให้รัฐสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง
ในศตวรรษที่ 21

² VUCA เป็นคำที่มาจาก V-Volatility คือสภาวะที่มีความผันผวนสูง U- Uncertainty คือสภาวะที่มีความไม่แน่นอนสูง C- Complexity คือ
สภาวะที่มีความซับซ้อน และ A- Ambiguity คือสภาวะที่มีความคลุมเครือไม่ชัดเจน โดยเป็นแนวคิดที่อธิบายปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจสังคม
และการเมืองในช่วงตั้งแต่ปลายยุคสงครามเย็นจนถึงปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และยากที่จะคาดการณ์ ทั้งนี้ แนวคิด VUCA
มีที่มาจากหนังสือของ Warren Bennis และ Burt Nanus ชื่อ Leaders: The Strategies for Taking Charge ในปี ค.ศ. 1985 โดยเป็นการ
กล่าวถึงเงื่อนไขต่างๆ ที่ผู้นำองค์กรต้องเผชิญ นอกจากนี้ ในปี ค.ศ. 1987 VUCA เริ่มถูกนำมาใช้ในวิทยาลัยการสงครามของสหรัฐฯ เพื่อ
การอธิบายโลกที่กำลังอยู่ในสภาวะที่มีความผันผวน ไม่แน่นอนสูง สลับซับซ้อน และมีตัวแสดงสำคัญในทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมที่
หลากหลาย อย่างไรก็ดี ภายหลังจากปี ค.ศ. 2002 เริ่มมีการใช้และการถกเถียงต่อแนวคิดเรื่อง VUCA กันอย่างแพร่หลาย และนำไปสู่การพัฒนา
แนวคิดยุทธศาสตร์เพื่อรับมือกับ VUCA ในปัจจุบัน

หลักการของห้องปฏิบัติการ (Policy Lab)

ห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) เป็นแนวคิดใหม่ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางนโยบาย (Policy Innovation) อย่างมีส่วนร่วม³ โดยใช้หลักการมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human Centric Approach) มาเป็นหัวใจในการออกแบบนโยบาย⁴ รวมทั้งสร้างความร่วมมือ (Collaboration) กับทุกภาคส่วน เพื่อคิดค้นและสร้างนวัตกรรมร่วมกัน และนำไปทดสอบหรือทดลองในห้องปฏิบัติการออกแบบ (Design Lab) ก่อนที่จะกำหนดออกมาเป็นนโยบาย โดยมุ่งหวังว่า นโยบายจะมีคุณภาพและตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

หลักการสำคัญของแนวคิดห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) เป็นการผสมผสานการทำงานรูปแบบใหม่ระหว่างพื้นฐานทางความคิด เครื่องมือที่ใช้ในการออกแบบ และกระบวนการทำงาน ซึ่งสามารถอธิบายหลักการสำคัญของแนวคิดได้เป็น 3 ประการ ดังนี้

1

ประการแรก

การใช้มุมมองใหม่ หรือการตั้งคำถามรูปแบบใหม่ เพื่อนำมาต่อยอดทางความคิด และสะท้อนปัญหาในมุมมองที่แตกต่างไปจากเดิม ยกตัวอย่างเช่น การตั้งคำถามว่า ทำไมคนไทยทำงานหนักแต่ไม่คุ้มเหนื่อย เป็นต้น

2

ประการที่สอง

การใช้เสียงใหม่เป็นการสร้างรูปแบบการทำงานใหม่ โดยใช้การทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่มีความสำคัญในด้านต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เช่น การใช้ห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) ในประเทศไทยมีการทำงานร่วมกับสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (Thai PBS) สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ธนาคารโลก โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ สถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ Urban Metabolism Group และ Urban Risk Lab

3

ประการที่สาม

การใช้เครื่องมือใหม่ ซึ่งประกอบด้วย 4 เครื่องมือหลัก ดังนี้ 1) Foresight & Futures Lab คือ การวิเคราะห์ภาพอนาคตและสำรวจประเมินสิ่งที่อาจคาดไม่ถึง แต่อาจก่อให้เกิดผลกระทบสูง เพื่อประกอบการออกแบบนโยบายและส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ระยะยาว 2) Data & Intelligence Lab คือ การวิเคราะห์และแสดงผลข้อมูลหลักฐานข้อเท็จจริงในรูปแบบที่เข้าใจและเข้าถึงได้ เพื่อช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ และสร้างระบบเฝ้าระวังติดตามประเด็นที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ 3) Design & Testing Lab คือ การออกแบบทางเลือกของนโยบายและมาตรการต่าง ๆ รวมไปถึงการทดสอบและทดลอง เพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุงข้อเสนอแนะ

³ วสันต์ เหลืองประภัสร์ แพร้ว สาธุธรรม รุ่งศักดิ์ สาธุธรรม และ วาน ฉันทวิลาสวงศ์. (2563). ห้องปฏิบัติการนโยบาย (Policy Lab) กับนวัตกรรมการบริหารงานภาครัฐ. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2564, จาก <http://www.polsci.tu.ac.th/direk>

⁴ European Commission (n.d.). Policy Lab (About the Lab). Retrieved 10 April 2021, from <https://blogs.ec.europa.eu/eupolicylab/about-us/>

เชิงนโยบายให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และ 4) Public Opinion & Dialogue Lab คือ การเก็บรวบรวมความคิดเห็นสาธารณะ และสร้างการมีส่วนร่วม ทั้งจากผู้กำหนดนโยบาย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชน เพื่อใช้ในการออกแบบนโยบายของประเทศ

การใช้ห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) ในต่างประเทศ

ห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) เป็นแนวคิดที่ประเทศต่างๆ ให้ความสนใจในการนำมาประยุกต์ใช้กับการออกแบบนโยบายอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยมีตัวอย่างของประเทศที่มีการใช้ห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) ดังนี้⁵

 ประเทศเดนมาร์ก เป็นประเทศแรกที่น่าแนวคิดห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) มาใช้ในการออกแบบและพัฒนานโยบาย โดยเมื่อปี พ.ศ. 2545 ได้ก่อตั้งองค์กรนวัตกรรมระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่มีชื่อว่า “Mind Lab” ซึ่งถือเป็นห้องทดลองนโยบายของภาครัฐที่เป็นตัวอย่างให้กับประเทศอื่น ๆ ทั้งนี้ Mind Lab มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์วิธีการแก้ไขปัญหา ค้นหาทางออก และคำตอบในประเด็นด้านธุรกิจ ด้านดิจิทัล ด้านการศึกษา และด้านการจ้างงาน ให้กับผู้กำหนดนโยบาย โดยมีการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชน ซึ่งการทำงานดังกล่าวได้ส่งเสริมให้องค์กรภาครัฐสามารถปรับตัวและพัฒนาผ่านองค์ความรู้ใหม่ได้อย่างรวดเร็ว

 ประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มนำกระบวนการห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) มาใช้ในหลายมลรัฐ โดยมีชื่อที่แตกต่างกัน เช่น Gov Lab ของรัฐนิวยอร์ก มีหน้าที่สำคัญในการออกแบบและทดสอบนโยบาย ซึ่งมุ่งเน้นแนวทางการเปิดกว้างและการมีส่วนร่วมของประชาชนและสถาบันต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพและชอบธรรม

 ประเทศสหราชอาณาจักร ได้ก่อตั้ง U.K. Policy Lab เมื่อปี พ.ศ. 2557 โดยมีคณะทำงานเล็ก ๆ อยู่ภายใต้โครงสร้างการบริหารงานของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (The UK Cabinet Office) ทั้งนี้ U.K. Policy Lab มีวัตถุประสงค์หลักในการนำนวัตกรรมมาใช้ในการวางนโยบาย รวมทั้งมีหลักการสำคัญในการสร้างนโยบายแบบเปิด (Open Policy) กล่าวคือ ในการออกแบบนโยบายได้มีการทำงานร่วมกันระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้ใช้นโยบาย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ผ่านการใช้เครื่องมือและเทคนิคใหม่ๆ เช่น กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ฯลฯ ตัวอย่างโครงการที่สำคัญ อาทิ โครงการ Speculating on the Future of Rail ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาบริการรถไฟโดยคำนึงถึงผู้โดยสารเป็นหลัก และโครงการป้องกันการไร้ที่อยู่ (Homelessness Prevention) ที่หาวิธีป้องกันการกลายเป็นผู้ไร้บ้าน ซึ่งโครงการดังกล่าวประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมาก และทำให้ U.K. Policy Lab เป็นองค์กรแม่แบบสำหรับประเทศอื่น ๆ เป็นต้น

⁵ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). ห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ (Government Innovation Lab : Gov Lab). สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2564, จาก <http://www.parliament.go.th/library>.

ประเทศสิงคโปร์ เป็นตัวอย่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ได้จัดตั้ง The Human Experience Lab (THE Lab) ขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2555 ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับของสำนักนายกรัฐมนตรี และมีหน้าที่ออกแบบและปรับปรุงนโยบาย และบริการสาธารณะ ทั้งนี้ THE Lab มีผลงานที่สำคัญ เช่น โครงการ Pioneer Generation Package Lanyard ของกระทรวงสาธารณสุข และโครงการ The Service Workforce Instant Feedback Transformation System at Changi Airport ซึ่งเป็นโครงการที่ต้องการแก้ไขปัญหาการให้บริการในสนามบินชางงี โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากผู้ใช้บริการและเจ้าหน้าที่ของสนามบินในทุกส่วนงาน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจสูงสุด

ประเทศไทย เริ่มมีการนำแนวคิดห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) มาใช้ในการวางแผนในหลาย ๆ ระดับ โดยปัจจุบันมีการจัดตั้งสถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา (Institute of Public Policy and Development) เป็นหน่วยงานที่เสมือนเป็นห้องปฏิบัติการในการวิจัยพัฒนาและออกแบบนโยบาย เพื่อการพัฒนาระยะยาวที่ยั่งยืนของประเทศ บนพื้นฐานของข้อมูลและหลักฐาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่นำมาใช้พัฒนาการออกแบบนโยบายที่มุ่งหวังในการตอบสนองทุกกลุ่มคนในสังคม

ตัวอย่างโครงการที่ได้ดำเนินการโดยใช้การออกแบบนโยบายภายใต้แนวคิดห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) คือ โครงการ Beyond Growth Reducing Risks, Enhancing Happiness⁶ เป็นโครงการที่ต้องการเปลี่ยนมุมมองการพัฒนานโยบายสาธารณะของอนาคต โดยมี “คน” เป็นศูนย์กลาง ผ่านการวิเคราะห์ด้วยข้อมูลหลักฐาน และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคี เพื่อสร้างองค์ความรู้และออกแบบนโยบายที่สำคัญต่อการ “ลดความเสี่ยง เพิ่มความสุข” ของประชาชนไทย ซึ่งประเด็นการศึกษาหลัก คือ การเพิ่มความสุข ทั้งเชิงโครงสร้างและเชิงคุณค่า และการลดความเสี่ยง ทั้งจากภัยธรรมชาติและจากมนุษย์

ผลการศึกษาพบว่า **ด้านความสุข** ในช่วงปี พ.ศ. 2555 – 2563 คนไทยมีความสุขลดลงร้อยละ 21.25 โดยการศึกษาในระดับจังหวัดแสดงให้เห็นว่า แต่ละจังหวัดมีความสัมพันธ์กับความสุขที่แตกต่างกัน เช่น จังหวัดหนึ่ง มีระดับความเชื่อถือต่อรัฐบาลที่ส่งผลต่อความสุขมากกว่าจังหวัดอื่นเป็น 2 เท่า เป็นต้น ทั้งนี้ การศึกษาในระดับจังหวัดทำให้การพิจารณาออกแบบนโยบายตรงตามปัญหาหรือความต้องการของแต่ละพื้นที่ได้มากขึ้น

⁶ สถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา. (ม.ป.ท.). Beyond Growth Reducing Risks, Enhancing Happiness. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2564, จาก <https://ippd.or.th/category/beyond-growth/>

ด้านความเสี่ยง พบว่าคนไทยตระหนักถึงประเด็นความเสี่ยงแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ อีกทั้งการที่ประชาชนมีทัศนคติที่ไม่เข้าใจหรือไม่ยอมรับความเสี่ยง จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเชิงรับมากกว่าการพัฒนาเชิงรุก ดังนั้น การพัฒนาเชิงนโยบายที่ผ่านมาจึงละเลยการควบคุมความเสี่ยง ซึ่งส่งผลต่อความเปราะบาง และความเสียหายที่มีมูลค่าสูง

นอกจากนี้ โครงการศึกษาดังกล่าวได้มีการขยายผลและสื่อสารต่อสาธารณะในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การทำ Data Map หรือ การใช้แผนที่รวบรวมข้อมูล และการทำ Data Story หรือ การทำให้งานวิจัยเข้าใจง่ายขึ้นผ่านการนำเสนอเป็นเรื่องราว และการจัดประกวดภาพถ่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แนวคิดห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) ในประเทศไทยยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น และส่วนใหญ่ยังคงนำมาใช้กับมิติด้านนโยบายหรือโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาในระดับจุลภาค ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในแนวคิดห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) ให้ชัดเจน และขยายวงกว้างมากขึ้นต่อไป⁷ เพื่อให้สามารถเป็นทางเลือกสำหรับการออกแบบนโยบายในภาพใหญ่ของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการออกแบบนโยบายภายใต้แนวคิดห้องปฏิบัติการ (Policy Lab)

การออกแบบนโยบายตามแนวคิดห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) เป็นกระบวนการที่เป็นวงจรมากกว่าเส้นตรง หรือ เรียกว่า “วงจรนโยบายสาธารณะ” (Public Policy Cycle) กล่าวคือ ขั้นตอนในการออกแบบมีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติ โดยไม่จำเป็นต้องดำเนินการในลักษณะของการเรียงลำดับตามขั้นตอนที่เป็นแบบแผนตายตัว จึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ขั้นตอนในการออกแบบนโยบาย มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นความมีประสิทธิภาพ มีมาตรฐาน และสามารถปรับปรุงได้ในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้⁸

ขั้นตอนที่หนึ่ง การนิยามประเด็นปัญหา และขอบเขตของประเด็นปัญหา โดยเป็นการระบุนิยาม ความสำคัญ และขอบเขตของประเด็น รวมถึงกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดของนโยบายหรือมาตรการ

⁷ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). แนวคิดและแนวทางการพัฒนานวัตกรรมเชิงนโยบายของสภาพัฒน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2564, จาก https://www.nesdc.go.th/download/article/article_20200228111219.pdf

⁸ สถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา. (2021). Checklist แนวทางและขั้นตอนการออกแบบนโยบายสาธารณะ. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2564, จาก <https://drive.google.com/file/d/1Eru5eZBKDSXq9N1OjCjDsYe1p92aH33u/view>

ขั้นตอนที่สอง การวิเคราะห์ประเด็นปัญหา
อย่างเป็นระบบและรอบด้าน เป็นการร่างภาพระบบ
นิเวศของประเด็น เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของ
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสามารถนำมาวิเคราะห์ได้

ขั้นตอนที่สาม การระบุและจัดลำดับความ
สำคัญขององค์ประกอบที่สำคัญของประเด็นปัญหา
เป็นการระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือปัจจัยที่มีความ
สำคัญสูง และสามารถนำมาจัดลำดับความสำคัญ
ของแต่ละปัจจัยได้

ขั้นตอนที่สี่ การออกแบบและทดสอบ
แนวทางการรับมือ หรือแก้ไขปัญหา เป็นการศึกษ
ทบทวนแนวทางการแก้ปัญหาหรือการรับมือ
ที่ผ่านมาในอดีต รวมถึงการออกแบบและพัฒนา
นโยบาย และนำไปทดสอบในพื้นที่จริง

ขั้นตอนที่ห้า การสื่อสารความรู้ความเข้าใจ
และการมีส่วนร่วม เป็นการแลกเปลี่ยนและรับฟัง
ความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และประชาชน
ต่อแนวทางการรับมือ อีกทั้งเป็นการสื่อสารและ
ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของ
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของประชาชน

ห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) กับการออกแบบนโยบาย ด้านความมั่นคงของประเทศ

ห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) เป็นเครื่องมือเชิงกระบวนการที่สำคัญของภาครัฐในการยกระดับ
กระบวนการวางแผนและการกำหนดนโยบายให้มีคุณภาพและตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน
โดยสามารถนำไปใช้ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Public Policy Process) ได้ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่
ขั้นการกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) การดำเนินนโยบายหรือขับเคลื่อนผลักดันนโยบาย (Policy
Implementation) และ การติดตามประเมินผลนโยบาย (Policy Monitoring and Evaluation)

มิติด้านความมั่นคงในปัจจุบันมีขอบเขตที่กว้างขึ้น ดังนั้น จึงเป็นการท้าทายต่อการกำหนดและ
ออกแบบนโยบายด้านความมั่นคงของประเทศอย่างมาก ทั้งนี้ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.)
เป็นหน่วยงานหลักในการวิเคราะห์ และจัดทำนโยบายด้านความมั่นคงของประเทศ และเสนอต่อผู้กำหนด
นโยบายได้มีการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ⁹ และแผนความมั่นคงเฉพาะ
เรื่องในประเด็นต่าง ๆ เพื่อเป็นกรอบนโยบายหลักเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ ซึ่งภายใต้กระบวนการ
จัดทำนั้น มีบางส่วนที่สอดคล้องกับหลักการของห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) และแสดงให้เห็นถึงความสามารถ
ในการนำห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) เข้ามาประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

⁹ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ จัดทำขึ้นโดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ตามพระราชบัญญัติ
สภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559 เพื่อเป็นกรอบนโยบายหลักด้านความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ สมช. ได้เริ่มจัดทำนโยบายด้านความมั่นคง
ของประเทศ ฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. 2541 และปัจจุบันนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 – 2565) ถือว่าเป็น
นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ซึ่งจะหมดห้วงบังคับใช้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อีกทั้ง สมช. อยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำ (ร่าง)
นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อเป็นกรอบนโยบายด้านความมั่นคงในห้วงถัดไป ทั้งนี้ สามารถ
ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ได้ที่วารสารมุมมองความมั่นคง ฉบับที่ 6 (กุมภาพันธ์ –
พฤษภาคม 2564)

STEP 01

1. การรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่ของประเทศ โดยนำข้อมูล และความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นด้านความมั่นคงที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ มาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และออกแบบนโยบาย ซึ่งการดำเนินการ ในลักษณะเช่นนี้ เป็นการสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการออกแบบนโยบาย

STEP 02

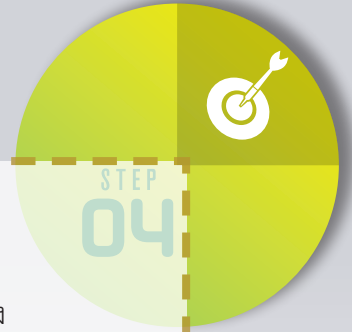

2. การจัดทำการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคง โดยการวิเคราะห์ ภาพอนาคต (Foresight Analysis) บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ จากปัจจัย ในทุกมิติ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และกฎหมาย เพื่อนำมา กำหนดขอบเขต และจัดลำดับความสำคัญของประเด็นด้านความมั่นคงที่มีความสำคัญ ต่อประเทศ พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดในการดำเนินการอย่างชัดเจน

STEP 03

3. การขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีการประชุมรับฟังความคิดเห็น และรายงานผลการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติอยู่เป็นประจำ เพื่อให้การดำเนินการบรรลุตามตัวชี้วัดที่กำหนด ตลอดจนมีการให้ความสำคัญ กับการประชาสัมพันธ์ และสร้างความรู้ความเข้าใจกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมากขึ้น อาทิ การสร้างองค์ความรู้ร่วมกับหน่วยงานภาควิชาการ และสถาบันการศึกษา การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการบรรจุเนื้อหาประเด็น ความมั่นคงลงในแบบเรียนการศึกษา เป็นต้น

4. **การทบทวนและการประเมินผล** ในปัจจุบันนโยบายด้านความมั่นคงมีการกำหนดห้วงระยะเวลาบังคับใช้ เป็นระยะเวลา 5 ปี เพื่อสามารถประเมินผล และทบทวนนโยบายให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสม

ความสอดคล้องระหว่างกระบวนการจัดทำนโยบายด้านความมั่นคงของประเทศในปัจจุบัน กับหลักการห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) ตามที่กล่าวไปในข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่า สามารถนำ Policy Lab มาใช้กับนโยบายด้านความมั่นคงของประเทศได้ โดยมีข้อพิจารณา 3 ประการ คือ

STEP
01

ประการที่หนึ่ง

จัดตั้งห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) สำหรับงานด้านความมั่นคงภายในองค์กร โดยอาจตั้งขึ้นภายใต้ชื่อ **National Security Lab** เพื่อเป็นพื้นที่ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางนโยบาย (Policy Innovation) อย่างมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง และสร้างบรรยากาศการออกแบบนโยบายโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ การนำห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) เข้ามาประยุกต์ใช้ อาจเริ่มต้นจากขั้นการกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) เป็นลำดับแรก ยกตัวอย่างเช่น การศึกษาความท้าทายของความมั่นคงในอนาคต ด้วยการใช้เครื่องมือร่วมกันระหว่างการวิเคราะห์ภาพอนาคต (Foresight Analysis) และเครื่องมือกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลจากทั้งข้อมูลเชิงประจักษ์ ข้อมูลด้านวิชาการ และข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ฯลฯ และจะนำไปสู่การกำหนดขอบเขต รวมทั้งการจัดลำดับความสำคัญในการออกแบบนโยบายต่อไปได้ นอกจากนี้ National Security Lab ยังสามารถสร้างเครือข่ายกับห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) ในภาคส่วนอื่น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลและองค์ความรู้ระหว่างกันได้อีกด้วย

**STEP
02**

ประการที่สอง

ปรับโครงสร้างการทำงาน โดยการผสมผสานระหว่างโครงสร้างตามลำดับขั้น (Waterfall) ที่ใช้ในปัจจุบัน กับโครงสร้างแบบที่ยืดหยุ่นและคล่องตัวแบบ Agile มากขึ้น ผ่านการตั้งทีมงานขนาดเล็ก จากกลุ่มคนที่ทำงานในประเด็นด้านความมั่นคงที่แตกต่างกัน (Cross Functional Team) เข้ามาร่วมทดลองการทำงานใน National Security Lab และพัฒนาทีมงานดังกล่าวให้สามารถเป็น Learning Coach และกลับไปถ่ายทอดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานจาก National Security Lab ให้กับกองงานต้นสังกัดต่อไป

**STEP
03**

ประการที่สาม

พัฒนาทักษะของบุคลากรในองค์กร เพื่อรองรับการประยุกต์ใช้ห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะนโยบายด้านความมั่นคงของประเทศเป็นนโยบายระดับประเทศที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมากมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกับมิติอื่นๆ ที่หลากหลาย อีกทั้งการดำเนินการในส่วนหนึ่งส่วนใดจะส่งผลกระทบต่อมิติด้านอื่นๆ ในวงกว้าง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องใช้ความรู้และทักษะเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานที่หลากหลาย เช่น การทำความเข้าใจการออกแบบนโยบายผ่านเครื่องมือกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับการขับเคลื่อนงานในหลายมิติได้ รวมทั้งการวิเคราะห์และสร้างฉากทัศน์ (Scenario Analysis) การวิเคราะห์พลวัตเชิงระบบ (System Dynamics) และกระบวนการวิเคราะห์ภาพอนาคตเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Foresight) เป็นต้น

อย่างไรก็ดี

การพิจารณาความสอดคล้องระหว่างกระบวนการจัดทำนโยบายในปัจจุบัน กับหลักการห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการนำไปศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ห้องปฏิบัติการ (Policy Lab) ในการจัดทำนโยบายด้านความมั่นคงของประเทศ และนโยบายและแผนความมั่นคงเฉพาะเรื่อง เนื่องจากเป็นทางเลือกที่สำคัญอีกทางเลือกหนึ่ง ในการช่วยพัฒนาการออกแบบนโยบายด้านความมั่นคงของประเทศให้เป็นนโยบายที่เน้นการทำความเข้าใจในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติของหน่วยงานต่างๆ ได้ง่ายขึ้น และสามารถตอบโต้ภัยกับความต้องการของประเทศและประชาชนอย่างแท้จริง

การประมงไทย & IUU Fishing และ แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ. 2558 – 2564)

Thailand's Fisheries Sector & Illegal, Unreported,
and Unregulated Fishing and Marine National Security Plan
(2015 – 2021)

นายจรัญ จัทรเทิน¹

ประเทศไทยประกอบไปด้วยพื้นที่ทางทะเล (Maritime Zone) ราวประมาณ 320,000 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 60 ของอาณาเขตทางบก ซึ่งสามารถสร้างมูลค่ากิจกรรมอันเกิดจากการใช้ประโยชน์ทางทะเลอย่างมหาศาล อาทิ ด้านการเดินเรือและการขนส่ง ด้านทรัพยากร ด้านพลังงาน ด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนด้านอุตสาหกรรมเกษตร โดยเฉพาะการประมงซึ่งถือว่าการขายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม การทำประมงของไทยในช่วงที่ผ่านมา มีจำนวนมากเกินกำลังการผลิต (Overfishing) จนก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายสากลภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ. 1982 (UNCLOS 1982) โดยเฉพาะประเด็นการคุ้มครองและการรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเล ทำให้เมื่อช่วงเดือนมิถุนายน 2014 กระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐฯ² ได้รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (US's Trafficking in Persons Report: TIP Report) ตามกฎหมายว่าด้วยการปกป้องเหยื่อการค้ามนุษย์ (Trafficking Victims Protection Act of 2000 หรือ TVPA) โดยได้ปรับลดลำดับไทยอยู่ใน Tier-3 เนื่องจากไม่สามารถดำเนินการให้สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำทางกฎหมายสหรัฐฯ ว่าด้วยปัญหาการค้ามนุษย์ ซึ่งการจัดลำดับ TIP Report มีผลผูกพันกับมาตรการในการป้องกัน ยับยั้ง และจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported, and Unregulated Fishing Measures: IUU) จนกระทั่งเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2558³ ประเทศไทยถูกแจ้งเตือนโดยสหภาพยุโรป (EU) ให้ได้รับใบเหลือง (Yellow Card) จากการทำประมงผิดกฎหมาย (IUU fishing) ซึ่งคือประเทศที่ไม่ให้ความร่วมมือ (Possibility of identifying as non-cooperating country) ภายใต้มาตรการ IUU fishing ของสหภาพยุโรป

¹ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ กองความมั่นคงทางทะเล สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การปกครอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² U.S. Embassy & Consulate in Thailand. 2015. **Statement on 2015 trafficking in Persons (TIP) Report.** from <https://bit.ly/3rYT3Aq>.

³ พิมพ์ประไพ สนทวงศ์ ณ อยุธยา และชัยณรงค์ เครือนวน. (2561). ผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุมที่มีต่อชาวประมงพื้นบ้าน: กรณีศึกษาอำเภอดรณาด จังหวัดตราด. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 10(2)

ต่อมาวันที่ 29 เมษายน 2558 หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีคำสั่งที่ 10/2558⁴ เรื่อง การแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม โดยให้จัดตั้ง ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.) เพื่อแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ดังกล่าว พร้อมทั้งยกระดับมาตรฐานการประมงของประเทศไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล อาทิ การกำหนดเครื่องมือทำการประมง การกำหนดใบอนุญาตทำการประมง และการกำหนดมาตรการอนุรักษ์และบริหารจัดการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในปี 2561 สหรัฐฯ ได้เลื่อนสถานะบัญชีการค้ามนุษย์ ประเทศไทยจาก Tier-3 ไปสู่ Tier-2 คือ มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ประกอบกับ วันที่ 8 มกราคม 2562⁵ สหภาพยุโรปได้เพิกถอนใบเหลืองประเทศไทยจากการทำประมงผิดกฎหมาย (IUU) และยกระดับไปสู่อินเขียว คือ ขึ้นปกติ ส่งผลให้ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.) ได้ยุติบทบาท ทั้งนี้ ตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562⁶ บัญญัติให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) เพื่อวางแผน ประสานงาน อำนวยการ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินแนวโน้มของสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รวมทั้งปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องและต่อเนื่องจากศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย อาทิ การแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหา การรุกล้ำของเรือประมงต่างชาติ ตลอดจนการใช้เครื่องมือประมงผิดกฎหมาย เป็นต้น

สถานการณ์ด้านการประมงของประเทศไทย

สำหรับภาพรวมสถานการณ์ด้านการประมงของประเทศไทย ภายหลังการใช้มาตรการ แก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย พบประเด็นสำคัญ⁷ ได้แก่

1) การประมงผิดกฎหมาย โดยพบว่ามีจำนวนลดลงอย่างชัดเจน เนื่องจากผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่ดำเนินการตามมาตรการที่รัฐกำหนด อีกทั้งหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบมีการตรวจสอบ และติดตามเข้มงวดมากยิ่งขึ้น อาทิ การตราพระราชกำหนดการประมงเพื่อปราบปรามการทำประมง ผิดกฎหมาย การจัดตั้งศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้าออก (Port In - Port Out Controlling Centre: PIPO) การนำแนวทางการออกใบอนุญาตทำการประมงให้สอดคล้องกับขีดความสามารถ ในการทำประมงโดยใช้ค่าผลผลิตสูงสุดที่ยั่งยืน (Maximum Sustainable Yield: MSY) การติดตั้งระบบติดตามเรือ (VMS) การใช้ระบบประเมินความเสี่ยงร่วม (Common Risk Assessment: CRA) การจดทะเบียนเรือประมง (อาชญาบัตร) รวมทั้งการใช้เครื่องมือทำการประมง

⁴ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เรื่อง การแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (2558, 29 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 132

⁵ ไทยรัฐออนไลน์. 2562. ด่วน ประมงเฮ สหภาพยุโรป ประกาศถอนใบเหลือง IUU ไทยแล้ว. สืบค้นจาก <https://bit.ly/39S6sEd>. เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2564.

⁶ พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 (2562, 9 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136

⁷ กองความมั่นคงทางทะเล (กมท.). สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. รายงานสถานการณ์ข้าทางทะเล. 2564.

อย่างไรก็ดี ยังพบการฝ่าฝืนทำการประมงบางส่วนในบริเวณพื้นที่อ่าวไทยตอนล่างและทะเลอันดามัน อาทิ การใช้เครื่องมือการทำประมงผิดประเภท ตลอดจนการลักลอบทำการประมงโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยเฉพาะการทำประมงพื้นบ้าน

2) การค้ามนุษย์/แรงงานต่างด้าว พบว่ามีจำนวนลดลง เนื่องจากการใช้มาตรการแก้ไขปัญหาของรัฐ ในข้างต้น อาทิ การขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว การตรวจสอบเรือประมงก่อนออกทำการประมง การลาดตระเวนทางทะเล ตลอดจนการให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 188 (C188) และการจัดระเบียบลูกเรือประมง ทั้งด้านการอนุญาต การจ้างงานและการคุ้มครองแรงงาน ทั้งนี้ ได้มีความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการประมง โดยเมื่อเดือนตุลาคม 2563 ที่ผ่านมานี้ อาเซียนได้จัดตั้งเครือข่ายอาเซียนเพื่อการต่อต้านการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (AN-IUU) ซึ่งมีประเทศไทยเป็นผู้ประสานงานหลักในฐานะประเทศต้นแบบของการแก้ไขปัญหาการประมงผิดกฎหมาย

วิถีชีวิตและความเคลื่อนไหวของภาคการประมงในระดับพื้นที่

ในช่วงที่สหภาพยุโรป (EU) ประกาศให้ใบเหลือง IUU Fishing จนกระทั่งเพิกถอนประกาศดังกล่าว นับเป็นระยะเวลา 5 ปี ที่ประเทศไทยได้ดำเนินการปฏิรูประบบการบริหารจัดการด้านการประมง (System & Management) ทั้งระบบ ซึ่งหากมองการดำเนินงานระดับนโยบาย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ว่าก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศในด้านต่าง ๆ อาทิ การยกระดับมาตรฐานภาคการประมง การค้าระหว่างประเทศ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการรักษาเสถียรภาพของประเทศในเวทีระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม หากมองไปในระดับพื้นที่จะเห็นได้ว่าภาคการประมงของไทย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยตรงจากการปฏิรูประบบดังกล่าว จนทำให้เกิดภาพของการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องความช่วยเหลือจากภาครัฐผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงต้องการอธิบายให้เห็นถึงความเชื่อมโยง และความเคลื่อนไหวของกลุ่มต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ผ่านมุมมองทางมานุษยวิทยา (Anthropology) ซึ่งนำไปสู่การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมของภาคการประมงที่มีต่อมาตรการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายของรัฐ พร้อมทั้งแนวทางการบริหารจัดการปัญหาภายใต้แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ. 2558 - 2564) ทั้งนี้ผู้เขียนได้จัดลำดับความสำคัญ (Priority) ของกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ประกอบการประมง 2) กลุ่มแรงงานประมงไทยและต่างชาติ 3) กลุ่มไต้ก๋งเรือและนายท้ายเรือ 4) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจแปรรูปสินค้าทะเล และ 5) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจค้าขายที่เกี่ยวข้องกับการประมง เช่น อุตสาหกรรมต่อเรือ ค้าขายสินค้าลงเรือ เป็นต้น ซึ่งเป็นความเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

⁸ Department of Fishers. 2019. Thailand Hosted The 2nd ASEAN Meeting on Combating IUU Fishing in Partnership with the EU. from <https://bit.ly/2Q6zZTi>.

⁹ พิมพ์ประไพ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และชัยณรงค์ เครือนวน. (2561). ผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุมที่มีต่อชาวประมงพื้นบ้าน: กรณีศึกษาอ่าวตราด จังหวัดตราด. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 10(2)

¹⁰ ผู้ประกอบการประมง. (2563, 23 มีนาคม). วิถีชีวิตภาคประมงระดับพื้นที่กับมาตรการ IUU. (นายจิรายุ ฉัตรเทศิน, ผู้สัมภาษณ์).

กลุ่มผู้ประกอบการประมง ถือเป็นต้นทางสำคัญของการประมงในระดับพื้นที่ ซึ่งอาศัยต้นทุนทางการเงินเพื่อขับเคลื่อนธุรกิจ อาทิ การซื้อเรือประมงไม้ เครื่องยนต์ประกอบเรือ อุปกรณ์ระบบเตือนภัยเรือ อุปกรณ์ทำการประมง ตลอดจนค่าจ้างแรงงาน ทำให้ผู้ประกอบการที่เริ่มต้นธุรกิจต้องอาศัยเงินลงทุนจำนวนไม่ต่ำกว่าหลักล้านบาท ซึ่งมูลค่าดังกล่าวขึ้นอยู่กับขนาดและประเภทของการทำประมง ด้วยเหตุนี้ มาตรการแก้ปัญหา IUU Fishing จึงมีนัยสำคัญโดยตรงต่อกลุ่มผู้ประกอบการ ทั้งภาระต้นทุนจากการลงทุนที่นำไปสู่สถานะและสภาพคล่องทางเศรษฐกิจ และปัญหาด้านการบริหารจัดการ อาทิ การขอใบอนุญาตทำการประมง (อาชญาบัตร) การจดทะเบียนเรือประมงในกรณีจดทะเบียนเรือผิดประเภท การขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว หรือแม้แต่การแจ้งการเข้า - ออกเรือประมง (Port in - Port out) อย่างไรก็ดี ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้เรือประมงส่วนใหญ่โดยเฉพาะธุรกิจประมงพาณิชย์ต้องระงับการนำเรือออกทำการประมง เนื่องจากไม่สามารถดำเนินการได้ตามมาตรการที่กำหนด ซึ่งกระทบต่อสถานะและสภาพคล่องทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่สามารถแบกรับภาระและรับผิดชอบต่อปัญหาดังกล่าวได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้ประกอบการบางรายประกาศขายเรือประมง หรือแม้กระทั่งเปลี่ยนจากธุรกิจประมงไปสู่อาชีพอื่นมากขึ้น นอกจากนี้ ปัญหาของกลุ่มผู้ประกอบการดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไม่มียอดสั่งซื้อต่อเรือ กลุ่มได้กั้งเรือและแรงงานบนเรือประมงว่างงาน ตลอดจนกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจแปรรูปอาหารทะเล ซึ่งไม่มีวัตถุดิบจากภาคการประมง เป็นต้น

กลุ่มแรงงานประมงไทยและต่างชาติ ซึ่งเป็นกลุ่มขนาดใหญ่และมีบทบาทต่อการขับเคลื่อนภาคการประมง โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled) ที่ให้ความสำคัญกับการใช้แรงงานเป็นหลัก เนื่องจากการจ้างงานเจาะจงที่จำนวนหรือปริมาณคนมากกว่าคุณภาพของงาน เพื่อให้ทันต่อช่วงเวลาเร่งด่วน โดยเฉพาะช่วงเวลาการซื้อขายสินค้าทะเล อาทิ แรงงานบนบก เน้นไปที่การยก-เข็นลังปลา แยกประเภทปลาในแพปลา และแรงงานบนเรือ เน้นไปที่การดึงอวนเรือขณะลากปลาในทะเล ยกลังปลา แยกหรือคัดปลาบนเรือ เป็นต้น ทั้งนี้ แรงงานบนเรือส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานต่างชาติสัญชาติเมียนมาและกัมพูชา ส่วนแรงงานบนบกมีทั้งแรงงานต่างชาติและแรงงานไทย ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยภายในบริเวณพื้นที่แพปลา หรือสะพานปลา อย่างไรก็ตาม มาตรการดังกล่าวที่เกิดขึ้นส่งผลให้ผู้ประกอบการภาคการประมงมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับคุณภาพของแรงงานมากขึ้น โดยเฉพาะแรงงานที่มีทักษะ และความเชี่ยวชาญ ปริมาณแรงงานภาคการประมงจึงลดลง ทำให้กลุ่มแรงงานบางประเภทที่เป็นลูกจ้างธุรกิจประมงต้องผันตัวไปประกอบอาชีพอื่นมากขึ้น ซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของพื้นที่ที่สำคัญ อาทิ ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ประมงชายฝั่ง (เรือเล็ก) หรือแม้กระทั่งเปิดร้านขายสินค้าบริโภคในพื้นที่แข่งขันกับชาวไทย ซึ่งสร้างความได้เปรียบมากกว่า โดยเฉพาะคนในพื้นที่ เนื่องจากกลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างชาติด้วยกัน นอกจากนี้กลุ่มแรงงานที่กล่าวแล้ว ยังมีกลุ่มแรงงานที่เชื่อมโยงกับภาคการประมงอื่น อาทิ แรงงานธุรกิจแปรรูปสินค้าทะเล และแรงงานธุรกิจค้าขายที่เกี่ยวข้องกับการประมง เป็นต้น

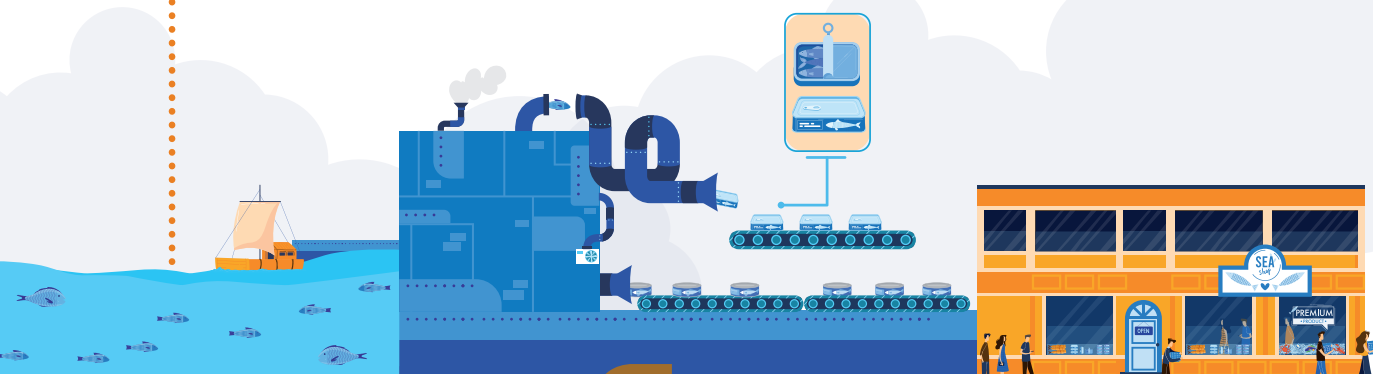

3

กลุ่มไต้ก๋งและนายท้ายเรือ ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ประกอบการในการบริหารจัดการเรือขณะออกทะเล ทั้งเรื่องพื้นที่วางอวนหาปลาในทะเล การควบคุมแรงงานบนเรือ การจัดการเรือกรณีเจอภัยพิบัติ หรืออุบัติเหตุทางทะเล เป็นต้น ไต้ก๋งเรือจึงมีความสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ประกอบการและลูกเรือทำให้การแข่งขันเพื่อแย่งชิงไต้ก๋งเรือในบางครั้งจึงมีความรุนแรง ซึ่งหากไต้ก๋งเรือที่มีทักษะและความเชี่ยวชาญในการออกทะเลจะสามารถเรียกราคาค่าจ้างจากผู้ประกอบการได้สูงตามลำดับ ในทางกลับกันกรณีที่ไม่สามารถสร้างผลตอบแทนให้แก่ผู้ประกอบการหรือเกิดภาวะขาดทุน อาจส่งผลให้ผู้ประกอบการบางรายต้องปรับตัวโดยการยกระดับแรงงานชาวต่างชาติบนเรือให้ทำหน้าที่ไต้ก๋งเรือแทน โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่ได้รับผลจากมาตรการ IUU ของรัฐที่ผ่านมา ซึ่งจำเป็นจะต้องลดภาระต้นทุนทางการเงิน ทำให้สถานการณ์ดังกล่าวนำไปสู่แนวโน้มของปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติและการค้ามนุษย์ในแรงงานภาคการประมง เนื่องจากการนำเข้าแรงงานโดยไม่ได้รับอนุญาตและผิดประเภท ซึ่งจะไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ในส่วนของนายท้ายเรือแม้ภาระความรับผิดชอบจะน้อยกว่าไต้ก๋งเรือแต่มีความสำคัญในฐานะผู้ช่วยในการกำกับและควบคุมเรือ เช่น การดูแลท้ายเรือ การลงอวนขณะหาปลา การทอดสมอเรือ หรือแม้แต่การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าแทนไต้ก๋งเรือขณะอยู่ทะเล เป็นต้น

4

กลุ่มธุรกิจแปรรูปสินค้าทะเล เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อภาคการประมงไทย เนื่องจากเป็นหน่วยแปรรูปวัตถุดิบจากต้นทางไปสู่ปลายทาง คือ กลุ่มผู้บริโภค ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทำให้การดำเนินธุรกิจจึงต้องพึ่งพิงผู้ประกอบการประมงเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม เมื่อภาคการประมงในฐานะต้นทางมีการนำเข้าสินค้าจากทะเลน้อยลง เนื่องจากผู้ประกอบการภาคประมงมีจำนวนลดลง และวัตถุดิบภาคประมงมีราคาจะสูงขึ้น ทำให้มีวัตถุดิบเข้าสู่กระบวนการแปรรูป รวมทั้งการถูกแจ้งเตือนใบเหลืองจากสหภาพยุโรป ส่งผลให้จำนวนยอดสั่งซื้อในส่วนของแต่ละประเทศลดน้อยลง ผู้ประกอบการบางรายไม่สามารถแบกรับต้นทุนที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้ต้องปิดกิจการ หรือหยุดกิจการชั่วคราว ทั้งนี้ การปิดกิจการดังกล่าวส่งผลต่อแรงงานต่างชาติ และแรงงานไทย ซึ่งเป็นลูกจ้างในธุรกิจต่าง ๆ ต้องตกงานตามด้วย

กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจค้าขายที่เกี่ยวข้องกับการประมงในระดับพื้นที่

โดยจะเห็นได้ว่ากลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับภาคการประมงของไทยมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะ 4 กลุ่มที่กล่าวในข้างต้น ซึ่งส่งผลยังกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจค้าขายที่เกี่ยวข้องกับการประมง เนื่องจากทุกกลุ่มถูกขับเคลื่อนภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ฉะนั้น การประกาศให้ใบเหลืองไทย (Yellow Card) เพื่อแจ้งเตือนปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (IUU Fishing) จึงมีนัยสำคัญต่อการดำเนินงานของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับภาคการประมง อาทิ (1) ธุรกิจอุตสาหกรรมต่อเรือ ซึ่งต้องอาศัยกำลังการซื้อจากผู้ประกอบการ ตลอดจนอาศัยแรงงานไทยและต่างชาติที่มีทักษะและความเชี่ยวชาญ เพื่อประกอบชิ้นส่วนเรือ (2) ธุรกิจค้าขายส่ง - ปลีกสินค้าลงเรือ และประกอบธุรกิจแปรรูป ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าสดและแห้ง อุปกรณ์เรือ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อใช้ขณะที่เรือออกหาปลาในทะเล หรือธุรกิจแปรรูปสินค้าทะเล อย่างไรก็ดี ถึงแม้กลุ่มดังกล่าวจะได้รับผลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่เป็นเพียงปลายทางเท่านั้น เนื่องจากธุรกิจค้าขายดังกล่าวมีกลุ่มเป้าหมายมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ อาทิ เรือประมงชายฝั่งขนาดเล็ก เรือตกหมึก เรือหอย ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น

แนวทางการบริหารจัดการภายใต้แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ. 2558 – 2564)

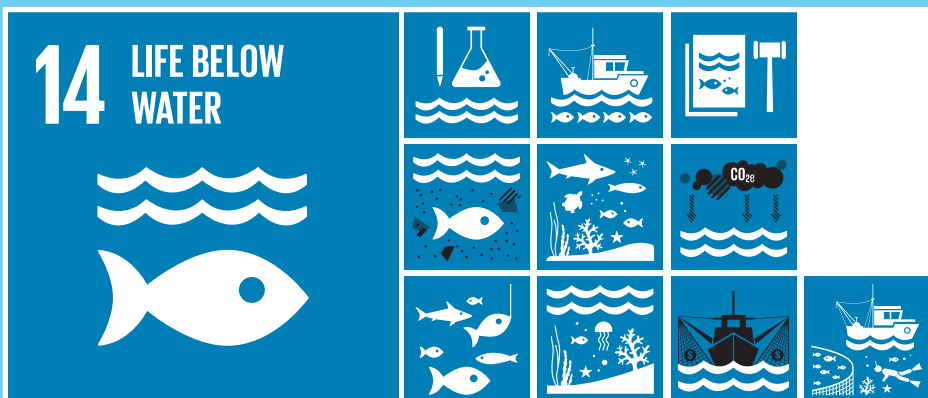
สำหรับแนวทางการบริหารจัดการภาคการประมงไทย¹¹ ภายใต้แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ. 2558 - 2564) ซึ่งให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ในฐานะ “ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล” โดยเป็นกรอบการดำเนินการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับและคำนึงถึงผลประโยชน์ของทุกภาคส่วนในประเทศ เพื่อให้ “ประเทศไทยสามารถปกป้อง รักษา และแสวงหาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลได้อย่างสมดุล และยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ตามวิสัยทัศน์ของแผนฯ อย่างไรก็ตาม การประเมินสถานการณ์ทางทะเลของประเทศไทยภายใต้แผนดังกล่าวในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา พบว่ามีแนวโน้มของประเด็นปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารจัดการของรัฐ ปัญหาภัยคุกคามและอาชญากรรมข้ามชาติ และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างขาดความรับผิดชอบ

¹¹ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. 2558. แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ. 2558-2564).

และควบคุมส่งผลให้สิ่งแวดล้อมทางทะเลได้รับผลกระทบอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะในประเด็น การทำประมงอย่างขาดความรับผิดชอบ การทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported, and Unregulated Fishing – IUU Fishing) การขาดการควบคุมกิจการของภาคเอกชนซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในฐานะหน่วยงานระดับนโยบาย และ ฝ่ายเลขานุการฯ คณะกรรมการนโยบายการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (นปท.) ภายใต้ พ.ร.บ. การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงได้ขับเคลื่อนแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลฯ (พ.ศ. 2558 – 2564) โดย กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินการแก้ไข เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการในการปกป้อง รักษา และแสวงหาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ได้อย่างสมดุลและยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทั้งนี้ ปัญหาการทำประมงอย่างขาดความรับผิดชอบ การทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุมหรือ IUU Fishing ได้รับการกำหนดไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 4 การสร้างความสมดุลและยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล ในประเด็นย่อย เรื่องการแสวงหาประโยชน์จากทะเลอย่างขาดความรับผิดชอบ โดยยุทธศาสตร์ดังกล่าว มีเป้าหมายเพื่อสร้างความสมดุลและยั่งยืนต่อการใช้ประโยชน์จากทะเล โดยการส่งเสริม ให้ภาคประชาชน หน่วยงานภาคส่วนต่างๆ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการดำเนิน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเล ผ่านแนวทางการดำเนินงานสำคัญในเรื่องการสร้างมาตรการในการควบคุมการแสวงหาประโยชน์จากทะเล อย่างเข้มงวด โดยเฉพาะธุรกิจที่แสวงหาผลประโยชน์จากทะเล ซึ่งต้องมีการจัดระเบียบ และสร้างจิตสำนึก รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินงานในลักษณะที่สมดุลทั้งต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับสถานการณ์ด้านการประมงของไทยในช่วงผ่านมา โดยเฉพาะช่วงของการปฏิรูปผ่านมาตรการการแก้ไขการทำประมงผิดกฎหมาย (IUU Fishing) ซึ่งมีนัยสำคัญต่อกลุ่มต่างๆ ของภาคการประมง ทำให้ต้องปรับตัวจากวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมไปสู่แนวทางการดำเนินการใหม่ที่เป็นมาตรฐานมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การตระหนักถึงความสำคัญของผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ซึ่งได้กำหนดให้มโนบายยุทธศาสตร์ ตลอดจนแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล เพื่อเป็นกรอบและทิศทาง ตลอดจนเครื่องมือในการบริหารจัดการรองรับการดำเนินกิจกรรมภาคทะเล ด้วยเหตุนี้ การดำเนินการของภาครัฐผ่านกลไกต่าง ๆ จึงไม่ได้ละเลยความแตกต่างหลากหลาย (Diversity) หรือนัยสำคัญที่เกิดขึ้นกับภาคการประมง หากเพียงหน่วยงานภาครัฐกำลังปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ประเทศบรรลุเป้าหมายสำคัญ คือ การปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในฐานะที่เป็นผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ซึ่งดำเนินการอยู่บนพื้นฐานแนวคิดความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล

ดังนั้น แนวทางการจัดทำแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลฉบับใหม่ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการบริหารจัดการภาคการประมง จึงให้ความสำคัญต่อการปรับตัวของประชาชนในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะสภาพความเป็นอยู่ของผู้ประกอบการประมง และกลุ่มต่างๆ ภายในประเทศ กับมาตรการแก้ไขปัญหาของภาครัฐ ซึ่งดำเนินการภายใต้หลักการพัฒนาศรีพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน (Sustainable Development)

บรรณานุกรม

European Commission (n.d.). *Policy Lab (About the Lab)*. Retrieved 10 April 2021, from <https://blogs.ec.europa.eu/eupolicylab/about-us/>

กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานนโยบายและแผน. (2560). **โครงสร้างและการดำเนินงานของ Future Lab/ Policy Lab/ Government Lab/ Change Lab/ Innovation Lab ของประเทศต่างๆ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2564, จาก <https://www.opdc.go.th/psic/spaw2/uploads/files/FutureLabTableFinalPolicyandPlanning.pdf>

วสันต์ เหลืองประภัสร์ แพรวา สาธุธรรม รุ่งศักดิ์ สาธุธรรม และ วาน ฉันทวิลาสวงศ์. (2563). **ห้องปฏิบัติการนโยบาย (Policy Lab) กับนวัตกรรมการบริหารงานภาครัฐ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2564, จาก <http://www.polsci.tu.ac.th/direk>

สถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา. (2021). **Checklist แนวทางและขั้นตอนการออกแบบนโยบายสาธารณะ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2564, จาก <https://drive.google.com/file/d/1Eru5eZBKDSXq9N1OJcDsYe1p92aH33u/view>

สถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา. (ม.ป.ท.). **Beyond Growth Reducing Risks, Enhancing Happiness**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2564, จาก <https://ippd.or.th/category/beyond-growth/>

สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). **ห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ (Government Innovation Lab: Gov Lab)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2564, จาก <http://www.parliament.go.th/library>.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). **แนวคิดและแนวทางการพัฒนานวัตกรรมเชิงนโยบายของสภาพัฒน์**. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2564, จาก https://www.nesdc.go.th/download/article/article_20200228111219.pdf

การพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง

ธงชัย ไหลประสิทธิ์พร¹

การพัฒนาศักยภาพบุคลากรปฏิบัติงานถือเป็นหนึ่งในหัวใจสำคัญของการดำเนินงาน เนื่องจากบุคลากรถือเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนงานซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงกับเป้าประสงค์ของแผน โดยหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรที่มีความสำคัญ คือ “การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ” ที่เป็นการขับเคลื่อนงานตั้งแต่นโยบายถึงระดับปฏิบัติในพื้นที่ โดยการพัฒนาพื้นที่ๆ การมีภูมิคุ้มกันของ “คน” “ชุมชน” กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ควบคู่กับการพัฒนา “พื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคง” ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานการณ์และปัญหาความมั่นคงที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย ซึ่งหลายท่านคงจะได้ยินคุ้นชินกันว่าเป็นความมั่นคงรูปแบบเก่า หรือความมั่นคงรูปแบบใหม่ หรือความมั่นคงในทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ

การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติมิใช่เป็นเรื่องใหม่แต่อย่างใด แต่แนวคิดนี้ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4² ที่ให้หน่วยงานรัฐได้นำ

งานด้านความมั่นคงที่ครอบคลุมการป้องกันชายแดนให้มาประสานการทำงานให้เป็นหนึ่งเดียวกันกับงานด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้คนมีจิตสำนึกด้านความมั่นคง เฝ้าระวังชายแดน การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน การสร้างและส่งเสริมอาชีพและรายได้ การศึกษาที่ให้มีการสื่อสารภาษาไทยได้และที่สำคัญสามารถป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป้าหมายโดยการดำเนินงานในเรื่องเหล่านี้ได้ปรากฏเด่นชัดขึ้นเมื่อมีการกำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน และแผนพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงที่ยึดโยงการทำงานตั้งแต่ระดับนโยบาย (กระทรวง/กรม) ระดับกองทัพภาค/ทัพเรือภาค และระดับจังหวัด โดยได้นำไปบรรจุในนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ โดยปัจจุบันเรื่องเหล่านี้ได้มีพัฒนาการทั้งในการกำหนดนโยบายหรือแผนรวมถึงแนวทางทำงาน โดยปรากฏชัดเจนนขึ้นในเนื้อหาของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ประเด็นความมั่นคง และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

¹ ผู้อำนวยการกองความมั่นคงด้านการเตรียมพร้อมและการป้องกันประเทศ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

² สามารถศึกษาพัฒนาการงานพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติได้ที่ รัชกรณ นภาพรพิพัฒน์ “มุมมองการศูนย์ราชการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ” ในวารสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 1 มิถุนายน – กันยายน 2562

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (กองความมั่นคงด้านการเตรียมพร้อมและการป้องกันประเทศ) จึงได้มีการหารือกับทางกรมกิจการชายแดนทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย เพื่อร่วมกันเป็นเจ้าภาพจัดให้มีโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาศักยภาพบุคลากรปฏิบัติงานพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง” ประจำปี 2564 (รุ่นที่ 4) เมื่อวันที่ 24 – 26 มีนาคม 2564 ณ โรงแรมเซ็นทารา บาย เซ็นทารา และคอนเวนชันเซ็นเตอร์ ขึ้น โดยมี รองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (นายรัชกรณ นภาพรพิพัฒน์) และเจ้ากรมกิจการชายแดนทหาร (พลโท ไพโรจน์ วิโลทัย) ร่วมเป็นประธานในพิธีเปิด ส่วนพิธีปิดการอบรมนั้นมีรองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (นางศิริวรรณ สุคนธมาน) เป็นประธาน การอบรมฯ มีผู้เข้าร่วมการอบรมทั้งสิ้น 86 คน จาก 48 หน่วยงาน ประกอบด้วย ผู้แทนส่วนราชการทั้งพลเรือน ทหาร และตำรวจ โดยร้อยละ 94 เป็นบุคลากรที่เข้ารับการอบรมหัวข้อนี้เป็นครั้งแรก

การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากร

1

การบรรยายและการอภิปรายเชิงเสวนา มุ่งเน้นสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้เข้ารับการอบรมในการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติและการจัดระเบียบพื้นที่ รวม 5 เรื่อง ได้แก่

1

การขับเคลื่อนงานการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ

2

แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการขยายผลการพัฒนาด้วยศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

3

การพัฒนาและป้องกันเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน พื้นที่ชายฝั่งทะเลเกาะแก่ง และชุมชนพื้นที่สูง

4

การดำเนินงานของกองอำนวยการปฏิบัติการนโยบายชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (กอ.นชท.) ในการสนับสนุนงานพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ

5

มุมมองการขับเคลื่อนแผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติจากระดับนโยบาย อำนวยการ ประสานงาน ไปสู่การปฏิบัติ

2

การศึกษาเชิงปฏิบัติการการขยายผลการพัฒนาด้วยศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ณ ศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ดำเนินงานด้านการพัฒนา พื้นฟู และวางแผนการใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างเหมาะสมตามแนวพระราชดำริ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเคยมีสภาพแห้งแล้ง เพาะปลูกได้ยากเนื่องจากเป็นดินตื้นที่เป็นลูกรังหรือหินแข็ง และไม่มีหน้าดิน มีพื้นที่จำนวน 869 ไร่ แบ่งเป็น

- พื้นที่แหล่งน้ำ
- พื้นที่ป่าธรรมชาติ
- พื้นที่ป่าปลูก
- พื้นที่ทำการเกษตรรูปแบบต่าง ๆ

เพื่อเป็นสถานที่ดำเนินการศึกษา ทดลอง วิจัย และสาธิต เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ไปสู่ประชาชน ในพื้นที่จังหวัดราชบุรีให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งเป็นสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะด้านดินและน้ำ โดยมีโครงการอ่างเก็บน้ำเขาชะงุ้ม โครงการเกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ และบ้านพอเพียง รวมทั้งโครงการศึกษาฟื้นฟูที่ดิน และพิพิธภัณฑสถาน จากการศึกษาพื้นที่ศูนย์ศึกษา สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการและการวางแผนการพัฒนาที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมตามบริบทที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นแบบอย่างของการพัฒนาและขยายผลสู่ชุมชนตั้งแต่ระดับฐานรากได้เป็นอย่างดี

3

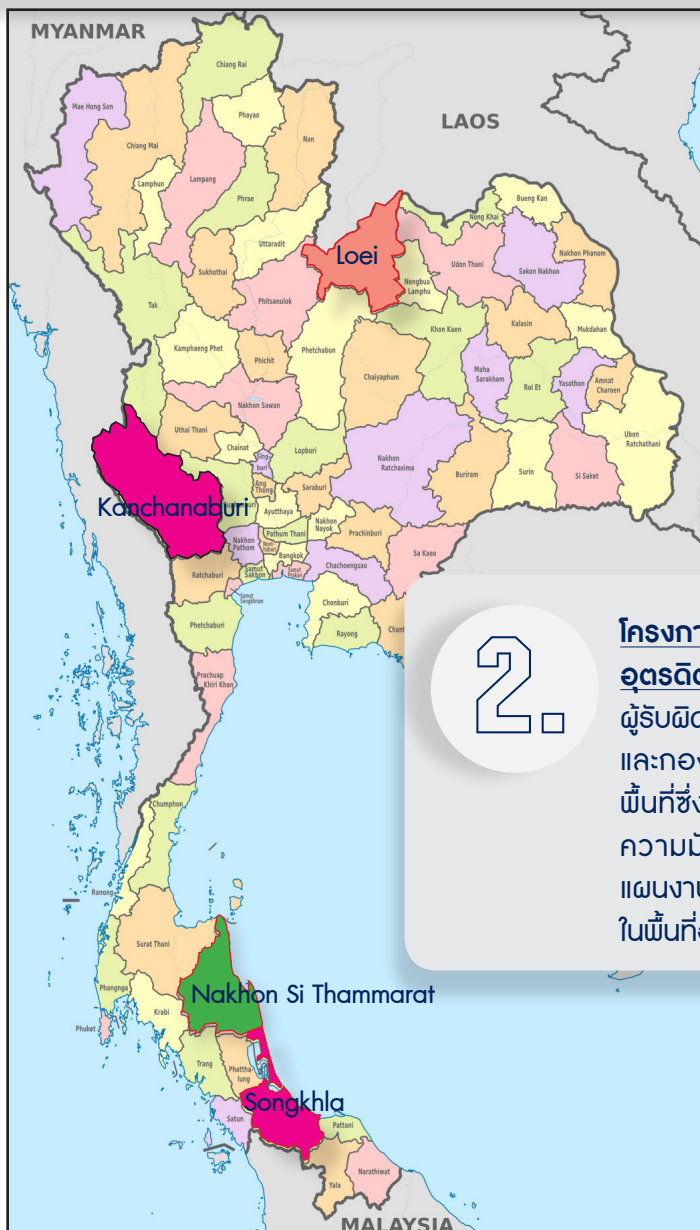
การแบ่งกลุ่มสัมมนา เรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนการทำงานเพื่อสร้างเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานขับเคลื่อนงานการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ โดยวิทยากรจาก บริษัท บีซีเนส เซอร์วิส เซส อัลโลแอนซ์ จำกัด โดยผู้เข้ารับการอบรมทำกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้บุคลากรสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อเป็นเครือข่ายในการประสานงานและขับเคลื่อนงานร่วมกัน โดยสร้างความรู้จากผ่านกิจกรรมกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการยอมรับระหว่างกันท่ามกลางความหลากหลายของรูปแบบการทำงานและวัฒนธรรมองค์กร ให้สามารถเป็นบุคลากรที่มีเครือข่ายการทำงานระหว่างกันอย่างแน่นแฟ้นต่อไป

4

การอภิปรายกลุ่มและการฝึกปฏิบัติ มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ ข้อมูลจากสถานการณ์ปัญหาเฉพาะพื้นที่ และฝึกจัดทำแผนการจัดระเบียบพื้นที่ และโครงการพัฒนาเพื่อเสริมความ มั่นคงเฉพาะพื้นที่ (โครงการ พมพ.) รองรับการแก้ไขปัญหาตามแนวทางของแผนการพัฒนาพื้นที่ฯ ในแต่ละ ภูมิภาคศาสตร์ แบ่งเป็นพื้นที่ชายแดน พื้นที่ชายฝั่งทะเลเกาะแก่ง และชุมชนพื้นที่สูง สามารถสรุปผลการดำเนินการและ ข้อเสนอแนะ โดยการฝึกปฏิบัติ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1.

โครงการ พมพ. แก้ไขปัญหาการกีดชาะชายฝั่ง มุ่งเน้นแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่ได้รับ ผลกระทบรุนแรง ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสงขลา (ดำเนินการในพื้นที่ จังหวัดสงขลาก่อนในระยะแรก) โดยได้นำเสนอรายละเอียดในการจัดทำโครงการฯ อาทิ วิธีการบูรณาการร่วมกัน และตัวอย่างแผนงาน/โครงการ

2.

โครงการ พมพ. แก้ไขปัญหาชุมชนพื้นที่สูง อุดรดิตถ์ - พิชญโลก - เลย ได้กำหนด ผู้รับผิดชอบร่วมกันระหว่างกองทัพบกภาคที่ 2 และกองทัพบกภาคที่ 3 ซึ่งครอบคลุมทั้งสาม พื้นที่ซึ่งเคยเป็นโครงการรอยต่อที่มีปัญหา ความมั่นคงเชื่อมโยงกัน โดยได้นำเสนอ แผนงาน/โครงการ ตัวอย่างการดำเนินการ ในพื้นที่อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย

3.

การเตรียมการจัดทำร่างแผนการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน ได้กำหนดขอบเขตของการดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนตามเค้าโครงแผนการจัดระเบียบพื้นที่ และนำเสนอตัวอย่างการจัดทำโครงการ พมพ. พุณน้ำร้อน เพื่อรองรับการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดกาญจนบุรี

สิ่งที่ผู้เข้ารับการอบรมได้มีการพูดคุยหารือกัน เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อการดำเนินการ

เรื่องแรก

การเสนอโครงการ พมพ. ควรพิจารณาจากเงื่อนไขการจัดทำโครงการ พมพ. ที่ควรเป็นพื้นที่เป้าหมายที่ครอบคลุมมากกว่า 1 จังหวัด ซึ่งเกินขอบเขตอำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารจัดการ หรือเป็นพื้นที่เป้าหมาย 1 จังหวัด ที่พิจารณาแล้วว่ามี ความสำคัญอย่างสูงซึ่งหากไม่เร่งดำเนินการจะมีความเสี่ยงที่อาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

เรื่องสอง

แผนงาน/โครงการ ที่จะกำหนดขึ้น ควรเป็นแผนงาน/โครงการ ที่รองรับการแก้ไขปัญหาในพื้นที่เป้าหมายที่ผ่านการพิจารณา จัดลำดับความสำคัญมาแล้วว่าควรดำเนินการก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณดำเนินการที่มีจำกัด

เรื่องสาม

พื้นที่เป้าหมายการดำเนินการภายใต้แผนการพัฒนาพื้นที่ฯ จะต้องเป็นพื้นที่เป้าหมายที่สามารถดำเนินการได้โดยไม่ติดขัดกฎหมาย และไม่เป็นที่ที่มีปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดน เนื่องจากอาจนำไปสู่ปัญหาอื่น อาทิ กระทบต่อความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

X

เรื่องสี่

การจัดทำโครงการ พมพ. เพื่อแก้ไขปัญหาการกีดขวางชายฝั่ง ควรนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาประกอบการวิเคราะห์ถึงผลกระทบของการดำเนินการในพื้นที่หนึ่งสู่พื้นที่ข้างเคียงด้วย เนื่องจากพื้นที่ชายฝั่งทะเลเกาะแก่งในแต่ละจังหวัดมีสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศที่เชื่อมโยงกัน

เรื่องห้า

การกำหนด แผนงาน/โครงการ และแนวทางการแก้ไขต่าง ๆ อาจพิจารณากำหนดประเด็นที่เป็นปัจจัยสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเนื่องกันด้วย เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

กล่าวได้ว่า การพัฒนาศักยภาพบุคลากรฯ ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนภาพการทำงานการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง ซึ่งภาพอดีตคือ **การเตรียมพร้อมด้านพื้นที่** ซึ่งเป็นบทหนึ่งที่บรรจุไว้ในแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่ยึดโยงกับการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนเพื่อสถาปนาความมั่นคงชายแดน การนำแนวคิดยุทธศาสตร์การต่อสู้เบ็ดเสร็จ (Total Defense) การวางระบบหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ปชด.) เข้ามาดำเนินการพัฒนาพื้นที่เป้าหมายเพื่อความมั่นคง ดังนั้น สิ่งที่คาดหวังว่าผู้เข้ารับการอบรมจะได้มีมุมมองด้านความมั่นคงภายหลังการเข้ารับการอบรมในโครงการฯ นี้

ประการแรก

การมองเห็นภาพรวมของนโยบายหรือแผนและมีการวางแผนทำงานในเชิงรุก ที่จำเป็นต้องมีการจัดทำรายละเอียดต่าง ๆ ให้ชัดเจนภายหลังที่ประกาศใช้นโยบายหรือแผนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแผนพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติที่มีหลายประเด็นเชื่อมโยงกับแผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง นโยบายต่างประเทศ ความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านภายใต้การปฏิบัติงานของกองอำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (กอน.ชท.) เพื่อให้สามารถทำการประเมินผลได้ในแต่ละระดับของการวางแผนการทำงาน

ประการที่สอง

การถ่ายทอดและพัฒนาต่อยอดแนวความคิด “งานด้านการพัฒนา” ควบคู่กับ “งานด้านความมั่นคง” ในบริบทความมั่นคงที่แปรเปลี่ยนไปในแต่ละยุคสมัย โดยการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานได้อย่างสอดประสานกันในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องเกื้อหนุน ส่งเสริมกัน ซึ่งจะทำให้การขับเคลื่อนงานไปสู่เป้าหมายหลัก คือ **ตำบลเป้าหมายมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน** ได้อย่างชัดเจน โดยจำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมายการทำงาน ผู้รับผิดชอบ และตัวชี้วัดระดับความสำเร็จของการทำงานที่ให้เห็นเป็นรูปธรรม

ประการที่สาม

การฝึกอบรมฯ จะเป็นเวทีที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ พัฒนาแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงาน การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เข้ารับการอบรมจะมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากกว่าการปฏิสัมพันธ์แบบทางการผ่านการประชุมหรือหนังสือราชการ เพื่อพัฒนาการทำงานพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงให้ดียิ่งขึ้น

พลวัต ความมั่นคงทางไซเบอร์ ของประเทศไทย

กนกนก โพธิ์หอม¹

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีทางไซเบอร์ได้มีการพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด ซึ่งพื้นที่ไซเบอร์ได้กลายเป็นปัจจัยหนึ่งสำหรับการดำรงชีวิตของคนในสังคม เมื่อเทคโนโลยีมีการพัฒนามากขึ้น การเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้คนจึงเป็นไปได้โดยสะดวกมากขึ้นตาม โดยเทคโนโลยีทางไซเบอร์ที่พัฒนาและเป็นที่นิยมอย่างมากในปัจจุบัน ได้แก่ เทคโนโลยีทางไซเบอร์ในการค้นหาข้อมูล (Search Engine) เช่น Google Yahoo เป็นต้น เทคโนโลยีไซเบอร์ในรูปแบบพื้นที่ทางสังคม อาทิ Facebook, Twitter, Instagram, Line, Youtube หรือ ระบบการประชุมทางไกล (Video Conferencing) ที่กลายมาเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งเมื่อประชาชนสามารถใช้พื้นที่ทางไซเบอร์ในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การพบปะสังสรรค์ การเสพข่าวสาร – สื่อบันเทิง รวมไปถึงการทำธุรกรรมทางการเงิน ส่งผลให้รัฐจำเป็นต้องคำนึงถึงการรักษาความมั่นคงปลอดภัยให้กับพื้นที่ทางไซเบอร์กับเหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็น การโจรกรรมข้อมูลทางไซเบอร์ การทำลายข้อมูลทางไซเบอร์ รวมไปถึงการใช้พื้นที่ทางไซเบอร์ในการก่ออาชญากรรม หรือวินาศกรรม เป็นต้น เพื่อเป็นการประกันความปลอดภัยต่อประชาชนและเป็นการรักษาอธิปไตยในพื้นที่ทางไซเบอร์ของประเทศไทย

บริบททางไซเบอร์ของประเทศไทย

นับตั้งแต่กระแสของโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ทำให้เกิดการกระชับแน่นของบริบทโลก ทั้งเวลาและสถานที่ที่มีความต่างกัน (Time and

Space Compression) มีความเข้มข้นขึ้นในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา โลกได้มีการพัฒนาเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางไซเบอร์อย่างมาก เพื่อสร้างความสะดวกสบายและทางเลือกสำหรับ

¹ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ กองความมั่นคงเกี่ยวกับภัยคุกคามข้ามชาติ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, รัฐศาสตรบัณฑิต (การระหว่างประเทศ) คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การใช้ชีวิตประจำวัน ในส่วนของประเทศไทย การพัฒนาทางเทคโนโลยีไม่จะเป็นการพัฒนาของเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีด้านพื้นที่สังคมออนไลน์ หรือแม้กระทั่งเกมออนไลน์ก็เกิดการพัฒนามากขึ้นจนสามารถเข้าถึงผู้คนได้อย่างง่ายดาย หลายเทคโนโลยีได้กลายมาเป็นธุรกิจและอุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญของประเทศ เช่น การผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ธุรกิจโทรคมนาคม สารสนเทศ หรืออุตสาหกรรมเกมออนไลน์ เป็นต้น โดยจากปี 2562 ที่ประเทศไทยมีสถิติของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 47.5 ล้านคน หรือ ประมาณร้อยละ 70 ของประชากรในประเทศไทย² โดยครอบคลุมการใช้งานหลายรูปแบบทั้งการใช้งานแบบส่วนตัว การใช้งานในเชิงธุรกิจหรือการใช้งานในหน่วยงานของรัฐ

การที่พื้นที่ทางไซเบอร์ถูกใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลาย ความพยายามในการใช้ช่องทางดังกล่าวเพื่อแสวงหาประโยชน์ก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วยเนื่องจาก

พื้นที่ทางไซเบอร์เป็นพื้นที่เสมือนที่มีมูลค่าสูง อีกทั้งรัฐยังไม่ได้มีเครื่องมือในการป้องกันการกระทำผิดในพื้นที่ทางไซเบอร์ที่มีประสิทธิภาพมากนัก จึงส่งผลให้เกิดการถูกคุกคามหรือก่ออาชญากรรมในพื้นที่ทางไซเบอร์ ซึ่งประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ 4 ของโลกในการแจ้งเหตุภัยคุกคามทางไซเบอร์ ซึ่งขึ้นจากอันดับที่ 6 จากปีก่อนหน้า โดยภัยคุกคามทางไซเบอร์ทั่วโลกรูปแบบต่าง ๆ ในปี 2563 เกิดขึ้นแล้วจำนวนกว่า 1,744 ครั้ง ในช่วง 8 เดือนที่ผ่านมา และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง³ จากการที่บุคคลมีการเชื่อมโยงกับพื้นที่ทางไซเบอร์มากขึ้น โดยความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์และภัยคุกคามไซเบอร์เป็นสาเหตุและปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต หรือความมั่นคงของประเทศ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลที่กำลังขับเคลื่อนสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล หรือ ไทยแลนด์ 4.0

² สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, (2563), ETDA เผย ปี 62 คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 22 นาที Gen Y ครองแชมป์ 5 ปีซ้อน, (ออนไลน์), <https://www.etda.or.th/th/NEWS/ETDA-Revealed-Thailand-Internet-User-Behavior-2019.aspx> สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2564

³ DEPA, (2563), ดีป้า-ม.ศรีปทุม-อินโฟเควสท์ ผนึกกำลังปั้นขุนพล Cyber Security, (ออนไลน์), https://www.depa.or.th/th/article-view/20201117_04, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2564

ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ต่อประเทศไทย

ประเทศไทยได้ตระหนักถึงปัญหาของความมั่นคงทางไซเบอร์ที่เพิ่มพูนความสำคัญขึ้น ซึ่งจะสังเกตได้จากการมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางไซเบอร์ หรือการมีหน่วยงานด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ โดยรัฐบาลได้มีวิสัยทัศน์ในการรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทันต่อการขับเคลื่อนของโลกสมัยใหม่⁴ สำหรับปัญหาด้านความมั่นคงทางไซเบอร์นั้น ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความเสี่ยงที่จะตกเป็นพื้นที่กระทำการก่อการร้ายทางไซเบอร์โดยรัฐ บุคคล หรือกลุ่มบุคคล ตลอดจนผู้ก่อการร้าย ซึ่งการก่อการร้ายทางไซเบอร์ยังหมายรวมถึงการนำสื่อออนไลน์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่แนวคิดที่นิยมการใช้ความรุนแรง หรือการสอนการก่อการร้าย การจัดหาอาวุธและวัสดุที่ใช้ประกอบเป็นอาวุธ รวมทั้งสอนวิธีการทำ การหาสมาชิกเพื่อมาร่วมอุดมการณ์การก่อการร้ายอีกด้วย

โดยประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลให้ประเทศไทยต้องพัฒนาขีดความสามารถในการควบคุมพื้นที่ทางไซเบอร์ที่จะก่อให้เกิดความมั่นคงทางไซเบอร์ที่เพิ่มมากขึ้น การเตรียมพร้อมนี้อาจรวมถึงเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต อย่างเช่นการทำสงครามทางไซเบอร์ ซึ่งหากประเทศไทยมีการดำเนินการอย่างเหมาะสม ก็จะทำให้สามารถปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติได้ ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหาการขาดความตระหนักรู้ด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ โดยเฉพาะการใช้อินเทอร์เน็ต ที่มักจะให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางไซเบอร์เป็นลำดับรอง ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นคงทางไซเบอร์ในภาพรวม โดยประเทศไทยได้ดำเนินการคือการเฝ้าระวังภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ที่จะสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศและสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนที่ใช้งาน หากข้อมูลด้านความมั่นคงถูกเข้าถึงได้โดยปราศจากความยินยอมของภาครัฐ จะส่งผลทำให้ขาดเสถียรภาพด้านความมั่นคง

⁴ สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, (2561), ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580, กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

มุมมองด้านความมั่นคงทางไซเบอร์

เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลต่อความสำคัญของการใช้พื้นที่ทางไซเบอร์ในโลก ในมุมมองของรัฐ พื้นที่ทางไซเบอร์จะมีความเสี่ยงที่จะเป็นภัยคุกคามของรัฐอย่างแน่นอน เนื่องจากการใช้พื้นที่ทางไซเบอร์ทั่วโลกถูกเชื่อมต่อกันอย่างสมบูรณ์ จึงทำให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ⁵ ที่สามารถนับได้ว่าจะเป็นผลประโยชน์แห่งชาติได้ จากมุมมองดังกล่าว สามารถมองความมั่นคงทางไซเบอร์ตามแนวคิด “การทำให้เป็นความมั่นคง” (Securitization) โดยการที่รัฐจะระบุให้ประเด็นใดเป็นประเด็นความมั่นคงที่รัฐต้องให้ความสำคัญนั้น ประเด็นดังกล่าวจะต้องเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นสากล และมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในประเทศไทยด้วย และจำเป็นจะต้องมีการนิยามให้ชัดเจนว่าเรื่องหรือประเด็นใดที่จะถือว่าเป็นภัยความมั่นคง เป็นภัยความมั่นคงในรูปแบบใด และภัยความมั่นคงนี้จะทำให้รัฐเสียผลประโยชน์แห่งชาติอย่างไรได้บ้าง⁶

สำหรับการกำหนดคำนิยามของความมั่นคงทางไซเบอร์ของประเทศไทย มีการกำหนดคำนิยามจากหน่วยงานพลเรือนและหน่วยงานทหาร โดยหน่วยงานพลเรือนได้กำหนดคำนิยามแบบกว้าง เพื่อให้เป็นการฉายภาพของความมั่นคงทางไซเบอร์ในภาพรวม คือ การกระทำความผิดหรือทำลายความมั่นคงของประเทศผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ในขณะที่การกำหนดคำนิยามของกองทัพก็กำหนดไว้ในภาพรวมเช่นเดียวกัน โดยหมายถึงการกระทำหรือดำเนินการใด ๆ โดยมีขอบ โดยใช้คอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์ หรือโปรแกรมไม่พึงประสงค์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประทุษร้ายต่อระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง⁷ ด้วยเหตุนี้ จึงส่งผลทำให้ทำหน้าที่ความรับผิดชอบของกองทัพในการกำกับดูแลประเด็นด้านความมั่นคงทางไซเบอร์จึงมีความคลุมเครือจนทำให้เกิดการดำเนินงานที่ทับซ้อนกันระหว่างหน่วยงานพลเรือนกับหน่วยงานทหาร เช่น การเจาะข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศ การใช้พื้นที่ทางไซเบอร์

⁵ วรณภา ทองแดง, (2563), ผลกระทบเศรษฐกิจดิจิทัล: การขยายตัวของรายจ่ายสาธารณะ ด้านการศึกษาและภัยคุกคามทางไซเบอร์, วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ 37 (2) พฤษภาคม - สิงหาคม 2563 ของแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น

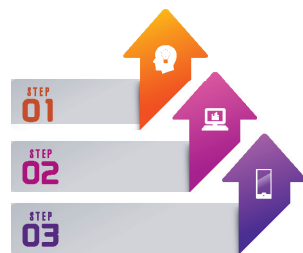
⁶ Buzan B, Waever O (2003) Regions and powers: the structure of international security. Cambridge University Press, Cambridge p25.

⁷ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, (2560), ศูนย์ไซเบอร์กองทัพบก, (ออนไลน์), <https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2560/hi2560-021.pdf>, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2564

ในการกล่าวร้ายหรือทำให้เสียชื่อเสียงแก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล เป็นต้น โดยระบบดังกล่าวอาจพิจารณาว่า การกระทำความผิดดังกล่าวอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน ในขณะที่กองทัพเองอาจพิจารณาว่า การโจมตีนั้นจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางไซเบอร์ของประเทศ ซึ่งกองทัพจำเป็นต้องเข้ามาจัดการ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาคือการระบุหน่วยรับผิดชอบในการจัดการปัญหาภัยคุกคามทางไซเบอร์ว่าควรจะเป็นหน่วยงานพลเรือนหรือหน่วยงานทางทหาร ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาในการทับซ้อนทางอำนาจของหน่วยงาน ที่จะเป็นข้อจำกัดของกระบวนการจัดการภัยคุกคามทางไซเบอร์ภายในประเทศไทย

บริบทด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ของประเทศไทย

บริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยคุกคามทางไซเบอร์ของประเทศไทย ในภาพรวมนั้น แม้ว่าจะมีความทับซ้อนในการทำงานระหว่างหน่วยพลเรือนกับหน่วยทหาร แต่การดำเนินการในเบื้องต้นจะเป็นการกำหนดมาตรการป้องกัน ภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีลักษณะเป็นองค์รวม ที่จะเน้นไปที่การให้ความรู้ พื้นฐานเกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ในรูปแบบต่าง ๆ และวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดอยู่ในสถานการณ์เสี่ยง ที่จะได้รับผลกระทบจากภัยคุกคามที่เกิดขึ้น โดยให้ความสำคัญต่อภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในการทำธุรกรรม หรือ การกระทำที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและต่อหน่วยงานโดยตรง ซึ่งรูปแบบของภัยคุกคามที่เกิดขึ้น ในลักษณะนี้ ผู้กระทำความผิดมักจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีจุดประสงค์ของการดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ เท่านั้น ไม่ได้เป็นการกระทำที่มุ่งหวังจะทำลายความมั่นคงในระดับรัฐ และการดำเนินการต่าง ๆ ยังอยู่ใน ประเทศไทย จึงนับว่าเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวเป็นภัยคุกคามภายในรัฐ (Intra State Threat) โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการจัดการตามระดับความร้ายแรงของความผิด และสามารถดำเนินการ ได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องกังวลว่าการจัดการดังกล่าวจะเป็นการละเมิดอธิปไตยของรัฐอื่น ในกรณีนี้ประเทศไทย ถือว่ามีมุมมองต่อความมั่นคงทางไซเบอร์แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ที่มุ่งเน้นการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ ที่มาจากภายนอกประเทศ (Inter State Threat)

การจัดการกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ของประเทศไทย

1. การจัดการกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ด้านกฎหมาย

หน่วยงานที่ดูแลด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ได้รับการวางกรอบการทำงาน ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นด้านความ มั่นคง พ.ศ. 2561 – 2580 ที่เป็นกรอบการดำเนินการด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ ของประเทศไทยผ่านยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ

พ.ศ. 2560 – 2564 (National Cybersecurity Strategy 2017 – 2021) ⁸ ซึ่งเป็นแนวนโยบายระดับชาติฉบับแรกของไทยในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ โดยมีเป้าหมายหลักคือการสร้างความพร้อมของไทยในการรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์อย่างครอบคลุมรอบด้านมากที่สุดเท่าที่สภาวะแวดล้อมเอื้ออำนวย โดยมุ่งเน้นให้มีกลไกกลางในการบริหารจัดการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ การปกป้องโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ การสร้างความตระหนักในทุกภาคส่วน และการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ และการจัดทำพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 ⁹ การตั้งคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ (กมช.) คณะกรรมการกำกับดูแลด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (กกม.) และ สำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ (สกมช.) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การจัดการกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ของหน่วยงานพลเรือน

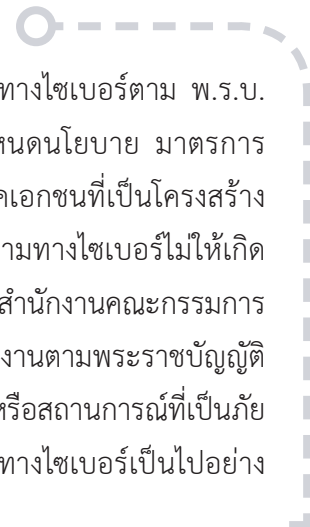
หากจะทำการวิเคราะห์ถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ของหน่วยงานพลเรือนในประเทศไทยนั้นอาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยนั้นนับว่ามีความพร้อมในระดับหนึ่งสำหรับการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับต้นหรือปานกลาง โดยที่ภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับต้น (Low Level Threat) ที่เป็นภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีจุดมุ่งหมายของการดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนตัว และภัยคุกคามทางไซเบอร์ระดับปานกลาง (Medium Level Crime) คือ การกระทำทางไซเบอร์โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ผ่านการวางแผนไว้เป็นอย่างดี โดยอาจเป็นการกระทำของกลุ่มก่อการร้ายที่มีความต้องการที่จะสร้างความเสียหายให้แก่รัฐในระดับที่ไม่รุนแรงมากนัก ¹⁰ ซึ่งภัยคุกคามทางไซเบอร์รูปแบบดังกล่าวเป็นลักษณะของภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่ประเทศไทยเคยประสบมาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับต้นที่สามารถพบเห็นได้อยู่บ่อยครั้ง ลักษณะของภัยคุกคามทางไซเบอร์ทั้งสองลักษณะที่กล่าวไปข้างต้น เป็นสิ่งที่หน่วยงานด้านความมั่นคงของประเทศไทยสามารถดำเนินการป้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในระยะแรกมีการดำเนินการจากหน่วยงานในกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และเมื่อมี พ.ร.บ. การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 ขึ้นมา ก็ได้มีการโอนอำนาจหน้าที่ด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ให้กับหน่วยงานตามกฎหมายต่อไป

⁸ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, (2561), ยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564 (National Cybersecurity Strategy 2017 – 2021), กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา

⁹ ราชกิจจานุเบกษา, (2562), พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา

¹⁰ Steven Bucci, (2012), Cyber Security Evangelist and Subject Matter Expert Consultant, Washington: Washington post

สำหรับในปี 2562 ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานในการดูแลรักษาความมั่นคงทางไซเบอร์ตาม พ.ร.บ. การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดนโยบาย มาตรการ แนวทางการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ สำหรับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศในการป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ รวมทั้งให้สำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ (สกมช.) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบงานตามพระราชบัญญัติ และประสานการปฏิบัติงานร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชน ไม่ว่าในสถานการณ์ทั่วไปหรือสถานการณ์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงอย่างร้ายแรง อันจะทำให้การป้องกันและการรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ¹¹

ในส่วนบทบาทของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์นั้น สมช. เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564 ซึ่งได้มีการขยายระยะเวลาถึงปี 2565 เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ อีกทั้งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่หน่วยงานกำกับดูแลโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศ (CIIs) ด้านความมั่นคงของรัฐ (Security Regulator) และเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับวิกฤต (Cyber Threat Crisis Level) ตาม พ.ร.บ. การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562¹²

3. การจัดการกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ของหน่วยงานทหาร

กองทัพเป็นตัวแทนหลักที่มีความสำคัญในการจัดการกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ของประเทศไทย เนื่องจากกองทัพเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่นคงที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในภาพรวมของรัฐได้ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ภารกิจการดำเนินงาน

¹¹ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, (2563), เกี่ยวกับ สกมช. <https://www.mdes.go.th/mission/detail/2481-%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A2%E0%B8%A7%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%9A-%E0%B8%AA%E0%B8%81%E0%B8%A1%E0%B8%8A-> สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2564

¹² มาตรา 67 ในกรณีที่เกิดภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับวิกฤติ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ในการดำเนินการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ตามกฎหมายว่าด้วย สภาความมั่นคงแห่งชาติและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

เกี่ยวกับเรื่องความมั่นคงทางไซเบอร์ของหน่วยงานกองทัพที่มีความชัดเจนมากกว่าหน่วยงานพลเรือน อย่างไรก็ตามอ้างอิงจากวัตถุประสงค์การดำเนินงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการภัยคุกคามทางไซเบอร์ จะเห็นว่าหน่วยงานภายใต้สังกัดกองทัพจะให้ความสำคัญไปที่ประเด็นหลัก คือ การรักษาความมั่นคงภายในองค์กร¹³ การดำเนินงานในส่วนนี้เป็นความพยายามของกองทัพในการที่จะรักษาความมั่นคงของฐานข้อมูล เว็บไซต์ รวมถึงพื้นที่ทางไซเบอร์ของกองทัพให้มีความปลอดภัย ปราศจากการเจาะเข้าระบบจากภายนอกและการรักษาความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ ซึ่งประเด็นนี้จะถูกให้ความสำคัญมากเป็นพิเศษกว่าประเด็นอื่น โดยอาจมีสาเหตุมาจากการอุดมการณ์ของกองทัพที่จะปกป้องสถาบันหลักของชาติ

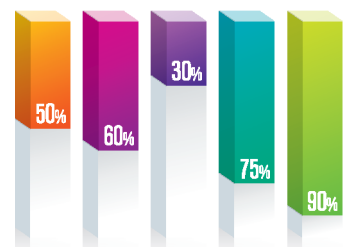
ในการรักษาความมั่นคงด้านไซเบอร์ในประเทศนั้น กองทัพอาจมองว่าเป็นหน้าที่ของกองทัพที่ต้องเป็นหน่วยรับผิดชอบในการดำเนินการ และกองทัพไทยได้มีปฏิบัติการในด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานที่ข้ามขอบเขตของหน่วยงานพลเรือน เช่น กระทรวงดิจิทัลฯ หรือ สกมช. ในกรณีนี้ กองทัพได้อ้างถึงประเด็นการรักษาความมั่นคงของประเทศ เพื่อสร้างความชอบธรรมในการดำเนินการด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ อย่างไรก็ตาม มุมมองที่หน่วยงานทางทหารมีต่อประเด็นการรักษาความมั่นคงทางไซเบอร์มีความแตกต่างจากหน่วยงานพลเรือนอยู่ค่อนข้างมาก เนื่องจากหน่วยงานทางทหารจะมีการให้ความสำคัญกับการดำเนินการจัดการกับภัยคุกคามภายในประเทศเป็นหลัก ในขณะที่หน่วยงานพลเรือนจะให้ความสำคัญกับภัยคุกคามที่มาจากภายนอกประเทศ และมองว่าภัยคุกคามจากนอกประเทศเป็นอันตรายและส่งผลกระทบมากกว่าภัยคุกคามจากภายในประเทศ

สำหรับข้อจำกัดของการดำเนินงานด้านไซเบอร์ของกองทัพ คือ กระแสต่อต้านจากประชาชน เนื่องจากบริบทปัจจุบันที่ประชาชนมีความไม่พอใจในการดำเนินการของหน่วยงานทางทหารอยู่ค่อนข้างมาก โดยความพยายามของรัฐบาลไทยในช่วงก่อนหน้าที่มีความพยายามจะผลักดันระบบอินเทอร์เน็ตภายในประเทศไทยให้เป็นไปในรูปแบบของ Single Gateway เช่นเดียวกับประเทศจีน¹⁴ หรือการมีปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operation) ขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์¹⁵ ที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจและกระแสต่อต้านจากประชาชนอย่างรุนแรง ส่งผลต่อการดำเนินการจัดการกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ของกองทัพไทยที่จะถูกจับตามองจากประชาชนอย่างเข้มงวด ซึ่งสาเหตุนี้อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ของกองทัพในอนาคต

¹³ พล.ต.ฤทธิ์ อินทราช, (2557), ศูนย์ไซเบอร์กองทัพบก, เขี้ยวเล็บ หรือ เสือกระดาด, (ออนไลน์), <http://rittee1834.blogspot.com/2014/12/blog-post.html>, สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2564

¹⁴ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, (2559), การใช้ทางผ่านทางอินเทอร์เน็ตช่องทางเดียว (Single Gateway), (ออนไลน์), <https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2559/hi2559-020.pdf>, สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2564

¹⁵ THE MOMENTUM, (2563), การฉ้อฉลเชิงอำนาจ'(2): สงครามจิตวิทยากับประชาชน, (ออนไลน์), <https://themomentum.co/citizen2-0-information-operations/>, สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2564

ผลลัพธ์ของการดำเนินการจัดการภัยคุกคามทางไซเบอร์

ประเทศไทยมีการจัดการดูแลด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ในหลากหลายมิติโดยผลลัพธ์จากการจัดการทางไซเบอร์นั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนได้มีการป้องกันการเจาะข้อมูล การฝึกอบรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันทางไซเบอร์ และในด้านหน่วยทางทหารได้มีการฝึกอบรมและทำระบบป้องกันทางไซเบอร์ แต่ในสังคมกลับไม่สามารถรับรู้ได้ถึงระบบป้องกันหรือการป้องกันได้อย่างชัดเจน ซึ่งภาครัฐได้มองว่าพื้นที่ทางไซเบอร์จำเป็นจะต้องได้รับการปกป้องกลายมาเป็นประเด็นด้านความมั่นคงตามแนวคิดของการทำให้เป็นความมั่นคง (Securitization) อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีความพร้อมในการรับมือกับภัยความมั่นคงทางไซเบอร์ที่ยังไม่เพียงพอ เนื่องจากยังขาดผู้เชี่ยวชาญด้านไซเบอร์โดยมีสาเหตุมาจาก 1) ค่าตอบแทนที่ไม่มากพอ 2) การโดนภาคเอกชนดึงตัวไปทำงาน 3) ความก้าวหน้าทางอาชีพที่ไม่ชัดเจน และ 4) บุคลากรด้านไซเบอร์ขาดแคลนทั่วโลก ถึงแม้ว่าจะมีการอบรมในเรื่องของความมั่นคงทางไซเบอร์ แต่ความเชี่ยวชาญของผู้ที่ทำงานในหน่วยงานดังกล่าวก็ยังมีไม่เพียงพอในการจัดการความมั่นคงทางไซเบอร์ทั้งหมดของประเทศไทย

สรุป

กล่าวโดยสรุปคือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันรวมถึงแนวโน้มของการพัฒนาเทคโนโลยีในอนาคตทำให้ประเด็นของความมั่นคงทางไซเบอร์เป็นหนึ่งในประเด็นด้านความมั่นคงที่ทุกภาคส่วนจำเป็นต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง แต่ในปัจจุบันปัญหาที่พบเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ในประเทศไทยในประเทศไทยจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นที่เกิดจากการให้คำนิยามของความมั่นคงทางไซเบอร์ ที่อาจมีความแตกต่างกันของแต่ละหน่วยงาน ดังนั้น จึงควรมีการบูรณาการข้อมูลเพื่อให้ความเข้าใจที่ตรงกัน นอกจากนี้หน่วยงานด้านความมั่นคงควรดำเนินการสร้างความเข้าใจกับภาคประชาชน เพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนอย่างเต็มที่ เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานเป็นไปอย่างสะดวกมากขึ้น ประกอบกับในปัจจุบันหน่วยงานด้านความมั่นคงมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดีนักในมุมมองของประชาชน ดังนั้น จึงควรที่จะดำเนินการเสริมสร้างการรับรู้ ความเข้าใจและความน่าเชื่อถือในการดำเนินงานแก่ประชาชน เพื่อให้สามารถดำเนินการรักษาความมั่นคงปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดแรงต่อต้านจากภาคประชาชน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, (2563), เกี่ยวกับ สกมช.

<https://www.mdes.go.th/mission/detail/2481-%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A2%E0%B8%A7%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%9A-%E0%B8%AA%E0%B8%81%E0%B8%A1%E0%B8%8A->

สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2564

พล.ต. ฤทธิ อินทรารุ, (2557), ศูนย์ไซเบอร์กองทัพบก เขี้ยวเล็บ หรือ เสือกระต๊อ, (ออนไลน์),

<http://rittee1834.blogspot.com/2014/12/blog-post.html>, สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2564

ราชกิจจานุเบกษา, (2562), พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562, กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา

วรรณภา ทองแดง, (2563), ผลกระทบเศรษฐกิจดิจิทัล: การขยายตัวของรายจ่ายสาธารณะ ด้านการศึกษา

และภัยคุกคามทางไซเบอร์, วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ 37 (2) พฤษภาคม - สิงหาคม 2563

ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, (2561), ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580, กรุงเทพฯ:

สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, (2563), ETDA เผย ปี 62 คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 10 ชั่วโมง

22 นาที Gen Y ครองแชมป์ 5 ปีซ้อน, (ออนไลน์), <https://www.etda.or.th/th/NEWS/ETDA-Revealed-Thailand-Internet-User-Behavior-2019.aspx> สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2564

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, (2559), การใช้ทางผ่านทางอินเทอร์เน็ตช่องทางเดียว (Single Gateway),

(ออนไลน์), <https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2559/hi2559-020.pdf>,

สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2564

_____, (2560), ศูนย์ไซเบอร์กองทัพบก, (ออนไลน์),

<https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2560/hi2560-021.pdf>, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2564

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, (2561), ยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ พ.ศ. 2560

– 2564 (National Cybersecurity Strategy 2017 – 2021), กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา

DEPA, (2563), ดีป้า-ม.ศรีปทุม-อินโฟเฟต ผนึกกำลังปั้นขุนพล Cyber Security, (ออนไลน์),

https://www.depa.or.th/th/article-view/20201117_04, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2564

THE MOMENTUM, (2563), การฉ้อฉลเชิงอำนาจ(2): สงครามจิตวิทยากับประชาชน, (ออนไลน์),

<https://themomentum.co/citizen2-0-information-operations/>, สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2564

Buzan B, Waever O (2003) Regions and powers: the structure of international security.

Cambridge University Press, Cambridge

Steven Bucci, (2012), Cyber Security Evangelist and Subject Matter Expert Consultant,

Washington: Washington post

ทวิพร สุพร, อาจารย์คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562

การพัฒนา และศึกษาวิจัย องค์ความรู้ ด้านความมั่นคง

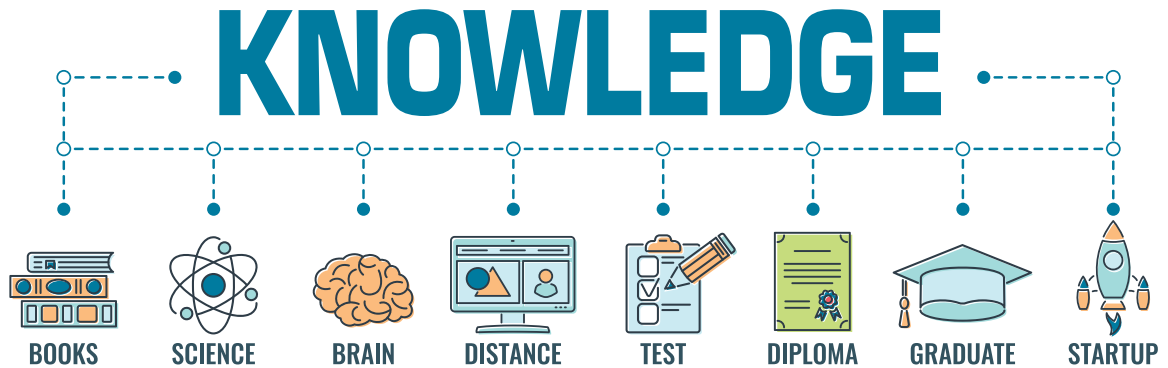
สถาบันความมั่นคงศึกษา

คณะกรรมการนโยบายวิชาการ
ด้านความมั่นคงของสำนักงานสภา
ความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ให้ความสำคัญ
กับการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้
วิชาการด้านความมั่นคง เพื่อเป็นข้อมูล
เสนอแนะยุทธศาสตร์ นโยบาย และ
แผนความมั่นคง เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้อง
รวมทั้งสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัย
ด้านวิชาการในประเด็นความมั่นคง
ตลอดจนการเสริมสร้างองค์ความรู้
ด้านความมั่นคงผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรต่าง ๆ

ก่อนจะกล่าวถึงการพัฒนาและ
ศึกษาวิจัยองค์ความรู้ และการถ่ายทอด
ความรู้ด้านความมั่นคงของ สมช. คงต้อง
กล่าวถึงแนวคิดการจัดการความรู้เพื่อ
พัฒนาองค์ความรู้ให้แก่บุคลากรในหน่วยงาน
และนอกหน่วยงาน รวมทั้งการนำความรู้
ที่ได้รับมาใช้ให้ก่อประโยชน์ในการพัฒนา
ตนเองและพัฒนาการทำงาน โดยข้อมูล
จากกองพัฒนาคุณภาพการศึกษา
มหาวิทยาลัยนเรศวร กล่าวว่า¹

¹ กองพัฒนาคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร. การจัดการความรู้. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2564, แหล่งเข้าถึงข้อมูล http://www.eqdd.nu.ac.th/?page_id=317

การจัดการความรู้ คือ การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในส่วนราชการ ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยที่ความรู้ มี 2 ประเภท คือ

01

ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน [Tacit Knowledge]

เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์บางครั้ง จึงเรียกว่า เป็นความรู้แบบนามธรรม

02

ความรู้ที่ชัดเจน [Explicit Knowledge]

เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

มาตรา 11 กำหนดไว้ว่า “ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ และมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการให้สอดคล้องกับการบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามพระราชกฤษฎีกานี้” และในคู่มือการดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ในหมวดที่ 3 การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ “ข้อ 3 การพัฒนาส่วนราชการให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้” ยังได้ระบุไว้เช่นกันว่า

“ในการบริหารราชการแนวใหม่ ส่วนราชการจะต้องพัฒนาความรู้ความเชี่ยวชาญให้เพียงพอแก่การปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และสถานการณ์ของต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อประเทศไทยโดยตรง ซึ่งในการบริหารราชการตามพระราชกฤษฎีกานี้จะต้องมีการวางแผน การปฏิบัติราชการทุกระยะ ต้องมีการปรับเปลี่ยน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ต้องมีการกำหนดผลสัมฤทธิ์ของงานที่เป็นความจริง ฉะนั้น แนวความคิดของผู้ปฏิบัติงานภาครัฐจะต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติเดิมเสียใหม่ จากการศึกษาแนวคิดที่ต้องปฏิบัติงานตามระเบียบแบบแผนที่วางไว้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นการเน้นการสร้างความคิดใหม่ ๆ ตามวิชาการสมัยใหม่และนำมาปรับใช้กับการปฏิบัติราชการตลอดเวลา ในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวฉบับนี้จึงกำหนดเป็นหลักการว่า ส่วนราชการต้องมีการพัฒนาความรู้เพื่อให้มีลักษณะ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ”

นอกจากแนวคิดการจัดการความรู้ข้างต้นแล้ว ในเรื่องกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) ได้ศึกษาคู่มือการจัดทำแผนการจัดการความรู้ โดย สำนักงาน ก.พ.ร. และ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการแบบหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรเข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ หรือพัฒนาการของความรู้ ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้²

1

การบ่งชี้ความรู้

เช่น พิจารณาว่า วิสัยทัศน์/ พันธกิจ/ เป้าหมาย คืออะไร และเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เราจำเป็นต้องรู้อะไร ขณะนี้เรามีความรู้อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร

2

การสร้างและแสวงหาความรู้

เช่น การสร้างความรู้ใหม่ แสวงหาความรู้จากภายนอก รักษาความรู้เก่า กำจัดความรู้ที่ไม่ได้แล้ว

3

การจัดความรู้ให้เป็นระบบ

เป็นการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้ อย่างเป็นระบบในอนาคต

4

การประมวลและกลั่นกรองความรู้

เช่น ปรับปรุงรูปแบบเอกสาร ให้เป็นมาตรฐาน ใช้ภาษาเดียวกัน ปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์

5

การเข้าถึงความรู้ เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้นั้นเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) Webboard บอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

6

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

ทำได้หลายวิธีการ โดยกรณีเป็น Explicit Knowledge อาจจัดทำเป็น เอกสาร ฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกรณีเป็น Tacit Knowledge อาจจัดทำเป็นระบบทีมข้ามสายงาน กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน การยืมตัว เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น

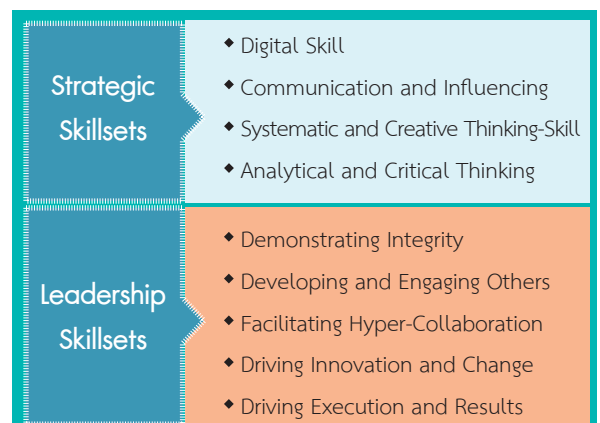
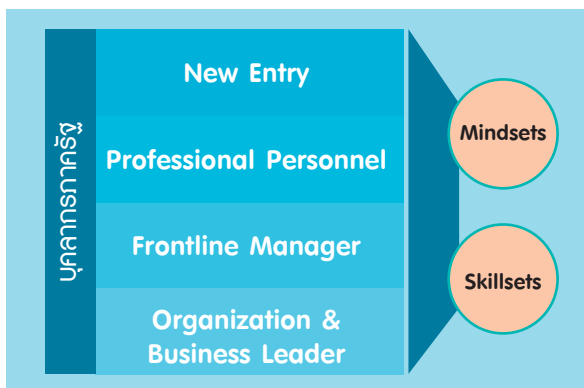
7

การเรียนรู้ ควรทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น เกิดระบบการเรียนรู้จากการสร้างองค์ความรู้ นำความรู้ไปใช้ เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

² สำนักงาน ก.พ.ร. และ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. ธันวาคม 2548, คู่มือการจัดทำแผนการจัดการความรู้, หน้า 5-6

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเรื่องสำคัญของประเทศ เนื่องจากคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศ ให้มีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า และโดยที่มุมมองความมั่นคงที่ให้ความสำคัญกับ “ความอยู่รอดปลอดภัย (Survival) และความเจริญก้าวหน้าของชาติ (Growth)” หรือแม้แต่การให้ความหมายความมั่นคงแห่งชาติที่ปรากฏในพระราชบัญญัติสภาพความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559 ที่ผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงจะต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์/นโยบาย/แผน และการขับเคลื่อนการทำงานให้บังเกิดผลที่ชัดเจนได้ ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรที่ทำงานด้านความมั่นคงหรือการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) ของหน่วยงานความมั่นคงหมายถึงการพิจารณาเลือกสรรผู้ที่เหมาะสมทั้งความรู้ ประสบการณ์ ทัศนคติ ความรับผิดชอบสูง คุณธรรม จริยธรรม เพื่อเข้ามาทำหน้าที่ในระดับต่างๆ ส่งต่อจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ในการนำองค์กรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งของหน่วยงานนั้น ๆ และเมื่อพิจารณาเนื้อหาที่ปรากฏในคู่มือแนวทางการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ พ.ศ. 2563 - 2565 ของสำนักงาน ก.พ. จะเห็นได้ว่าแนวทางฯ ดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับแนวทางให้บุคลากรภาครัฐ (ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานของรัฐ) ใช้ในการบริหารจัดการการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง (บุคลากรภาครัฐจำแนกเป็นบุคลากรแรกบรรจุ (New Entry) บุคลากรที่มีประสบการณ์ (Professional Personnel) บุคลากรที่ทำหน้าที่หัวหน้านาน (Frontline Manager) บุคลากรที่ดำรงตำแหน่งประเภทอำนวยการ (Functional

Manager) และบุคลากรที่ดำรงตำแหน่งประเภทบริหาร (Organization & Business Leader) และให้หน่วยงานและผู้บริหารภาครัฐใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากรให้มีกรอบความคิด (Mindsets) และทักษะ (Skillssets) ที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงของโลกและบริบทประเทศในปัจจุบันและอนาคตเพื่อให้บุคลากรภาครัฐมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่และการเติบโตตามเส้นทางอาชีพเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำในทุกระดับ โดยมีทักษะเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Skillssets) ได้แก่ ทักษะดิจิทัล (Digital Skill) ทักษะการสื่อสารโน้มน้าว (Communication and Influencing) ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ (Systematic and Creative Thinking-Skill) และทักษะการคิดวิเคราะห์และวิพากษ์ (Analytical and Critical Thinking) ควบคู่กับ การมีทักษะด้านภาวะผู้นำ (Leadership Skillssets) ได้แก่ การยึดมั่นในมาตรฐานจริยธรรมและความเป็นมืออาชีพ (Demonstrating Integrity) การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ (Developing Vision and Strategy) การพัฒนาตนเองและผู้อื่นและสร้างการมีส่วนร่วมในองค์กร (Developing and Engaging Others) การสร้างและส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการและความร่วมมืออย่างเต็มที่ (Facilitating Hyper-Collaboration) การผลักดันให้เกิดนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง (Driving Innovation and Change) การผลักดันให้เกิดการปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ (Driving Execution and Results)³

³ สามารถศึกษารายละเอียดใน คู่มือแนวทางการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ พ.ศ. 2563 - 2565 สำนักงาน ก.พ.

ในส่วนของการบริหารจัดการความรู้ภายในสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้มีการนำเสนอ มุมมองดังกล่าวผ่าน บทความ เรื่อง องค์ความรู้ด้านความมั่นคงและการศึกษา สมช.⁴ ในวารสารมุมมองความมั่นคง ฉบับที่ 5 โดยกล่าวถึง ความสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ และการดำเนินการพัฒนาทุนมนุษย์และการศึกษาของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งได้ให้ความตระหนักถึงความเตรียมพร้อมในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยการส่งเสริม ริเริ่ม และพัฒนาองค์ความรู้ในการศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

ดังนั้น วารสารมุมมองความมั่นคง ฉบับนี้ จะกล่าวถึง การพัฒนาองค์ความรู้ การศึกษาวิจัยและการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านความมั่นคง รวมถึงความร่วมมือทางวิชาการที่สถาบันความมั่นคงศึกษา สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559 มาตรา 21 (7) ให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติศึกษา วิจัย รวบรวม พัฒนา ส่งเสริม และเผยแพร่ข้อมูลหรือองค์ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ โดยดำเนินแนวทางการทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตลอดจนความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังนี้

1. การพัฒนา สร้าง ส่งเสริม วิจัย และ ถ่ายทอดความรู้ด้านความมั่นคง

สมช. จัดให้มีโครงการเพื่อพัฒนา สร้าง ส่งเสริม และการทำงานวิจัย โดยมุ่งหวังพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่บุคลากรภายในหน่วยงานมาโดยต่อเนื่อง รวมทั้งสามารถขยายความรู้ไปยังหน่วยงานหรือบุคคลอื่นจากการนำความรู้และประสบการณ์การทำงานไปถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนมุมมองให้แก่บุคลากรหรือภาคส่วนต่าง ๆ

1.1 โครงการศึกษาวิจัยเพื่อสนับสนุนงานด้านความมั่นคงของ สมช. โดยหน่วยงานภายใน สมช. ซึ่งรับผิดชอบขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/นโยบาย/แผนความมั่นคงเฉพาะเรื่อง จะมีการทบทวน ศึกษา ค้นคว้าข้อมูลเชิงลึกประกอบการปรับปรุงนโยบายและแผนต่าง ๆ ตามวงรอบให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ รวมถึงประเด็นปัญหาที่มีความซับซ้อนมากจำเป็นต้องใช้เครื่องมือทางวิชาการศึกษาให้ละเอียดถี่ถ้วน โดยจะดำเนินการร่วมกับนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทั้งที่เป็นเครือข่ายการทำงานระหว่างกันอยู่แล้ว และที่เข้ามาให้ปรึกษาหารือกับ สมช. แบบเฉพาะกิจ โดยในวารสารมุมมองความมั่นคงฉบับที่ 5 ได้กล่าวไปแล้วว่าในปีงบประมาณ 2563 สมช. ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานความมั่นคงรวมทั้งสิ้น 6 เรื่อง ในปีงบประมาณ 2564 จะมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม 3 เรื่อง ดังนี้

1) โครงการศึกษาเพื่อยกร่างนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570) โดย นักวิชาการและคณะทำงานจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) 2) โครงการศึกษาสถานการณ์และ/หรือภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่ประเทศไทยต้องมีการเตรียมความพร้อมในการรับมือในระยะเวลา 5 ปี ข้างหน้า (พ.ศ. 2566 – 2570) โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิดา กมลเวช (คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) และคณะทำงาน และ 3) โครงการศึกษาความคืบหน้าของประเทศไทยในการปรับปรุงกฎหมายภายในตามพันธกรณีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 โดยคณะนักวิชาการคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ โครงการทั้ง 3 เรื่อง ได้ผ่านกลไกการรับฟังข้อคิดเห็นเชิงวิชาการตามแนวทางปฏิบัติของ สมช. ซึ่งมีผู้แทนส่วนราชการภายนอกและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญร่วมให้ข้อคิดเห็นเพื่อให้การศึกษามีความรอบด้านและสมบูรณ์มากที่สุด

⁴ รัชกรณ์ ภาพรพิพัฒน์, องค์ความรู้ด้านความมั่นคงและการศึกษา สมช., วารสารมุมมองความมั่นคง, ฉบับที่ 5 (ตุลาคม 2563 - มกราคม 2564): 55-64.

1.2 การอบรมหลักสูตรทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สมช. ได้จัดส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมหลักสูตรและอยู่ระหว่างการสมัครเข้ารับการศึกษาค้นคว้าในหลักสูตรต่าง ๆ อาทิ

- หลักสูตรสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ทุนฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากร (Strategy-based) ประจำปี 2563 โดยในมติความมั่นคงมีสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) รับผิดชอบจำนวน 15 ทุน โดยจัดสรรทุนให้กับบุคลากรภายใน สมช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการฝึกอบรมมีด้วยกัน 4 Module คือ

Module 1 การปรับและเสริมสร้างความรู้พื้นฐาน (Knowledge-based Building) โดยมีประเด็นการเรียนรู้และพัฒนา อาทิ Digital Transformation การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม ความมั่นคงทางอาหาร น้ำ และพลังงาน การบริหารความขัดแย้งและการสร้างความสมานฉันท์ เครื่องมือการประเมินภัยคุกคามและบริหารจัดการความเสี่ยง การวิเคราะห์และบริหารจัดการนโยบายและยุทธศาสตร์ ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อรองรับความมั่นคงทางไซเบอร์ ประเด็นการเรียนรู้และพัฒนาอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	Module 2 การให้คำปรึกษาสำหรับข้อเสนอการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนางานเชิงนวัตกรรม (Consultant Service)
	Module 3 การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และการนำเสนอข้อเสนอการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนางานเชิงนวัตกรรม (Knowledge Sharing and Project Proposal Presentation)
	Module 4 การติดตามและประเมินผลโครงการ (Project Monitoring and Evaluation)

- หลักสูตร APCSS : Strategic Competition in the Ocean Virtual Workshop ระหว่างวันที่ 8 – 10 ธันวาคม 2563

- หลักสูตรออนไลน์ “Strategic Leadership Programme” ร่วมกับ Defense Academy of the UK ระหว่างวันที่ 22 – 26 มีนาคม 2564

- โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาศักยภาพบุคลากรปฏิบัติงานพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง” ประจำปี 2564 (รุ่นที่ 4) ระหว่างวันที่ 24 – 26 มีนาคม 2564 ณ โรงแรมเซ็นทรา บาย เซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ กรุงเทพฯ และจังหวัดราชบุรี เพื่ออบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคลากรที่มีภารกิจขับเคลื่อนแผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ. 2562 – 2565) จัดโดย กองความมั่นคงด้านการเตรียมพร้อมและการป้องกันประเทศ สมช.

- ♦ หลักสูตรออนไลน์ Smart Nation: Opportunities and Cybersecurity Management ภายใต้ความร่วมมือ “Singapore Cooperation Training Award” ระหว่างวันที่ 17 – 21 พฤษภาคม 2564

- ♦ หลักสูตรอบรม Conflict Prevention and Resolution through Arms Control, Disarmament and Non-Proliferation in the OSCE Area ภายใต้โครงการ Scholarship for Peace and Security ระหว่างวันที่ 24 พฤษภาคม – 30 กรกฎาคม 2564

- ♦ หลักสูตรออนไลน์ การฝึกอบรมภาคฤดูร้อนเรื่องความไร้รัฐ (Summer Course on Statelessness) ระหว่างวันที่ 12 – 23 กรกฎาคม 2564

- ♦ หลักสูตร “National Security Agencies’ Role in Countering Terrorism. Utilizing the International Counter-terrorism Database” ระหว่างวันที่ 19 กันยายน – 2 ตุลาคม 2564 ณ ประเทศรัสเซีย

2. ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา/นักวิชาการ และหน่วยงานภาครัฐ

สมช. จัดให้มีโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้รวมทั้งเป็นหน่วยงานที่นำความรู้และประสบการณ์การทำงานไปถ่ายทอดความรู้ด้านความมั่นคงและแลกเปลี่ยนมุมมองให้แก่บุคลากรหน่วยงานอื่น ๆ หรือการจัดทำความตกลงร่วมมือทางวิชาการระหว่างกัน (Memorandum of Understanding – MOU)

2.1 บันทึกความเข้าใจความร่วมมือทางวิชาการระหว่างคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

ในช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2562 กระแสการขยายอิทธิพลของจีนผ่านโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (BRI) ประกอบกับการออกยุทธศาสตร์อินโดแปซิฟิก (Indo-Pacific Strategy) ของสหรัฐอเมริกา นำมาซึ่งการแข่งขันอิทธิพลของมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชีย เช่น ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ การเจรจาปลดอาวุธนิวเคลียร์ระหว่างเกาหลีเหนือและสหรัฐอเมริกา เป็นต้น เหตุการณ์เหล่านี้จึงเป็นสาเหตุให้สถาบันความมั่นคงศึกษา มองถึงองค์ความรู้ของนักวิชาการนอกเหนือจากในพื้นที่กรุงเทพฯ เพื่อให้ได้เห็นมุมมองของนักวิชาการที่ทำงานในพื้นที่จุดยุทธศาสตร์ ซึ่งคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับบริบทมหาอำนาจโลก อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง หรือโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง เป็นต้น โดยเมื่อเดือนกันยายน 2562 ได้มีการหารือเกี่ยวกับประเด็นมหาอำนาจในกลุ่มแม่น้ำโขงระหว่างสถาบันความมั่นคงศึกษา และคณะรัฐศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (มช.) และต่อมาในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2563 ทั้งสองฝ่ายเห็นควรจัดทำร่างบันทึกความเข้าใจความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการด้านความมั่นคง

การดำเนินงานภายใต้กรอบบันทึกฯ ดังกล่าว มุ่งเน้น การศึกษาวิจัย การจัดประชุม ทางวิชาการ การแลกเปลี่ยน วิทยากร รวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนในประเด็นความ มั่นคงศึกษาให้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ในรายวิชา ร.ส.บ.335 (126335) การศึกษาความมั่นคงระหว่างประเทศ ซึ่งได้มี แนวทางการเรียนการสอน ให้นักศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมใน กระบวนการความมั่นคง หลักวิชาการในการประเมิน วิเคราะห์ สถานการณ์ความมั่นคงและการกำหนดนโยบายในงาน ความมั่นคงของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเพื่อให้ เห็นภาพการทำงานในทางปฏิบัติกับหลักวิชาหรือทฤษฎีทาง วิชาการที่ได้ศึกษา โดยลักษณะการเรียนการสอน แบ่งออก เป็น 3 ส่วนคือ 1) ส่วนของการบรรยายในชั้นเรียน 2) การ แบ่งกลุ่มถกแถลงในประเด็นสำคัญด้านความมั่นคง และ 3) การนำเสนอผลถกแถลง นอกจากความร่วมมือทางวิชาการ ในเรื่องการเรียนการสอนแล้ว สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ยังได้เปิดรับนักศึกษาที่สนใจเข้ารับการฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักศึกษากับผู้ปฏิบัติงาน

2.2 บันทึกความเข้าใจความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ร่วมกับกองบัญชาการ กองทัพไทย

มีหน้าที่ในการจัดเก็บ รวบรวม พัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านความมั่นคงให้เป็นประโยชน์ต่อบุคลากร ภายในและหน่วยงานด้านความมั่นคง อื่น ๆ เมื่อสถาบันฯ ได้เริ่มมีกระบวนการจัดทำบันทึกความเข้าใจความร่วมมือ ทางวิชาการระหว่างสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติกับสถาบันทางวิชาการแล้ว จึงมีความคิดริเริ่มในการจัดทำ บันทึกความเข้าใจความร่วมมือทางวิชาการกับกองทัพ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างหน่วยพลเรือน กับหน่วยทหาร (Civil-Military Relations) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนางานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับมิติ ความมั่นคง โดยเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2564 เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (พลเอก ฉัตรพล นาควาณิชชย์) และผู้บัญชาการทหารสูงสุด (พลเอก เฉลิมพล ศรีสวัสดิ์) ได้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจความร่วมมือทางวิชาการ ระหว่างสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติร่วมกับกองบัญชาการกองทัพไทย เพื่อบูรณาการการพัฒนาและแลกเปลี่ยน องค์ความรู้และบุคลากรระหว่างหน่วยงานความมั่นคงฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร โดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สถาบันความมั่นคงศึกษา) และหน่วยงานในสังกัดกองบัญชาการกองทัพไทย จะได้ร่วมกันวางแผนกำหนดแนวทาง ดำเนินความร่วมมือทางวิชาการ อาทิ การจัดประชุม สัมมนาเชิงวิชาการ การแลกเปลี่ยนวิทยากรในหลักสูตร ฝึกอบรม ฝึกศึกษา การเผยแพร่บทความทางวิชาการ การใช้พื้นที่ของทั้งสองหน่วยงานในการจัดกิจกรรมทางวิชาการ และการมีความร่วมมือกับหน่วยงานวิชาการภายในประเทศและต่างประเทศ ต่อไป

2.3 การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายทางวิชาการและภาคส่วนต่าง ๆ

การสร้างและส่งเสริมให้เกิดการประสานร่วมมือ และการทำงานเป็นทีม (Collaboration Teamwork) ทั้งภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน องค์การและภาคส่วนต่าง ๆ โดย สมช. (สมศ.) ได้ร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะสถาบันทางวิชาการ นักวิชาการ นักวิจัย ในการปรึกษาหารือเพื่อนำความรู้ทางวิชาการและงานวิจัย รวมทั้งประสบการณ์การทำงานมาจัดทำเป็นข้อเสนอและความเห็นเกี่ยวกับประเด็นด้านความมั่นคงหรือที่ส่งผลทั้งทางบวกและทางลบในการดำเนินงานด้านความมั่นคง จากประเด็นความมั่นคงในปัจจุบันที่มีความคาบเกี่ยวกัน หลายหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ (Cross-Cutting Issues) และให้ข้อเสนอในการจัดทำยุทธศาสตร์/นโยบาย/แผนความมั่นคง อาทิ สมศ. ได้มีโครงการสัมมนาเชิงวิชาการ มุมมองความมั่นคง (Academic Forum on Security Perspectives: AFSP) โดยได้จัด AFSP ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2564 ในหัวข้อเรื่อง “การโยกย้ายถิ่นฐาน แรงงานข้ามชาติ และ โควิด-19 ซึ่งได้เชิญ ผศ.ดร.นฤมล ทับจุมพล ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยการย้ายถิ่น แห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาฯ ผศ.ดร.ประเสริฐ แกร่งกล้า คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายอดิสร เกิดมงคล นักวิชาการจากเครือข่าย

องค์กรด้านประชากรข้ามชาติและผู้แทนสำนักงาน องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานประจำ ประเทศไทย หรือ IOM (คุณภัคชนก พัฒนถาบุตร) นำเสนอ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้ข้อเสนอเชิงนโยบายประเด็นสำคัญหรือแนวทางการดำเนินงาน เพื่อประกอบการจัดทำร่างนโยบายและแผนระดับชาติ ว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570) หรือ แผนความมั่นคงเฉพาะเรื่อง รวมทั้งมาตรการที่ควรดำเนินการ ในปัจจุบันและระยะสั้น

นอกจากนี้ เมื่อต้นเดือนพฤษภาคม 2564 เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติในฐานะประธาน กรรมการนโยบายวิชาการด้านความมั่นคงได้ลงนามคำสั่ง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำข้อเสนอทางวิชาการเพื่อ เสนอแนะยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนด้านความมั่นคง เพื่อให้มีการปรึกษาหารือและให้ข้อเสนอทางวิชาการเพื่อ ประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนความ มั่นคงเฉพาะเรื่อง โดยเฉพาะการให้ความเห็นและมุมมอง ในการจัดทำเนื้อหาในร่างนโยบายและแผนระดับชาติ ว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570) และ การพัฒนาองค์ความรู้ การศึกษาวิจัย และการเผยแพร่ ความรู้ด้านความมั่นคง

3. การจัดอบรมหลักสูตรความมั่นคงศึกษา

สมศ. มีกำหนดจัดหลักสูตรความมั่นคงศึกษา เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์การทำงานด้านความมั่นคงให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการกำหนดหรือเสนอแนะยุทธศาสตร์ นโยบาย แผน และการปฏิบัติงานด้านความมั่นคง รวมถึงให้มีการแลกเปลี่ยนความคิด ความเห็น การถกแถลง การนำเสนอ การประยุกต์หรือปรับใช้กับการทำงานในประเด็นความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับสหสาขาต่าง ๆ ในมิติความมั่นคงเชิงองค์รวม (Comprehensive

Security) โดยผู้เข้ารับการศึกษจะสามารถศึกษาจากชั้นเรียนและที่สำคัญการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการค้นคว้าวิจัยหรือสื่อการเรียนการสอนนอกชั้นเรียนและนำมาถกแถลงร่วมกันในเชิง Critical Thinking and Problem Solving และ Collaborative Teamwork โดยจะได้กล่าวถึงเรื่องเหล่านี้ในวารสารมุมมองความมั่นคงฉบับต่อไป

กล่าวได้ว่า การพัฒนาองค์ความรู้ด้านความมั่นคง การศึกษาวิจัยและถ่ายทอดความรู้ด้านความมั่นคงมีความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการพัฒนาตนเองและพัฒนาหน่วยงานควบคู่กับการเปิดเวทีให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อรับฟังความเห็นจากภาคีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านความมั่นคงที่ปัจจุบันและแนวโน้มมีความหลากหลาย ซับซ้อนที่ต้องอาศัยการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ผ่านการระดมความคิด การพูดคุย การรับฟังความเห็น และการแสวงหาทางออกหรือหนทางปฏิบัติที่เหมาะสมในช่วงเวลานั้น ๆ ทั้งข้อเสนอในเชิงนโยบายและข้อเสนอในเชิงปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมโดยเฉพาะการประสานการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานเป็นเรื่องที่มีความสำคัญกับการทำงานด้านความมั่นคงในระยะต่อไป

search

123

idea

1+1

create

ABC

ยุทธศาสตร์และแผนความมั่นคง เฉพาะเรื่อง

สถาบันความมั่นคงศึกษา

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ หรือที่เรียกชื่อกันว่า “สมช.” เป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหัวหน้าหน่วยงานระดับ 11 เทียบเท่าปลัดกระทรวงที่รู้จักกันในชื่อตำแหน่ง เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ โดย สมช. ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการให้แก่ สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สภา มช.) และเมื่อกล่าวถึงหน้าที่หลักในอดีตจนถึงปัจจุบันจะเห็นได้ว่าหน้าที่สำคัญของ สมช. ในฐานะหน่วยงานระดับนโยบายด้านความมั่นคงก็คือ การกำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อเสนอสภาความมั่นคงแห่งชาติและคณะรัฐมนตรี ดังที่ได้มีการกล่าวถึงการศึกษา นโยบายความมั่นคงของไทยเชิงเปรียบเทียบในแต่ละห้วงปี ในบทความเรื่อง “การศึกษาการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติของไทย” ในวารสารมุมมองความมั่นคง ฉบับที่ 6 ก่อนที่ สมช. จะจัดทำ “นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 – 2565)” แทน เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559 ในปัจจุบัน

นอกจากนโยบายความมั่นคงแห่งชาติซึ่งถือเป็นนโยบายหลักของ สมช. แล้ว สมช. ได้มีการศึกษาวิเคราะห์ เห็นว่าบางประเด็นด้านความมั่นคงบางเรื่องต้องมีการจัดทำรายละเอียดเป็นการเฉพาะเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นและสามารถให้หน่วยปฏิบัติรับไปดำเนินการ อีกทั้งยังสามารถประสานและติดตามได้ตรงประเด็นผ่านกลไกคณะกรรมการหลักของสภาความมั่นคงแห่งชาติ (คณะกรรมการนโยบายของสภาความมั่นคงแห่งชาติ คณะกรรมการรื้อรองงานของสภาความมั่นคงแห่งชาติ คณะกรรมการประสานงานของสภาความมั่นคงแห่งชาติ) หรือกลไกคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นใหม่เป็นการเฉพาะภายใต้มติคณะรัฐมนตรี ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี หรือ คำสั่งสภาความมั่นคงแห่งชาติ จึงได้มีการจัดทำเป็น “ยุทธศาสตร์ความมั่นคงเฉพาะเรื่อง” หรือ “แผนความมั่นคงเฉพาะเรื่อง” ที่เกี่ยวเนื่องกับความมั่นคงในขณะนั้น ทั้งในมิติภายในประเทศและมิติภายนอกประเทศ

การประเมินวิเคราะห์ที่รู้เท่าทันพลวัตสถานการณ์ความมั่นคงทั้งรูปแบบเก่าและความมั่นคงรูปแบบใหม่รวมถึงเป้าหมายและเครื่องมืออาวุธยุทธโศปกรณ์ทางทหาร (Hard Power) หรือ อำนาจแบบนุ่มนวล (Soft Power) ที่ใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายความมั่นคงและต่างประเทศของประเทศต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญที่ สมช. และหน่วยงานที่เป็นภาคีเครือข่ายได้กำหนดให้มีนโยบายหรือแผนหรือทำที่เชิงรุกทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อรักษาหรือแสวงหาประโยชน์ให้กับไทย คู่ขนานกับการสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศมหาอำนาจหรือประเทศหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) ดังนั้นการบอกเล่าเรื่องราวในอดีตที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดทำยุทธศาสตร์/นโยบาย/แผน ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความมั่นคงในปัจจุบัน โดยในหัวขั้วที่ผ่านมา สมช. ได้จัดทำยุทธศาสตร์ความมั่นคงเฉพาะเรื่อง และแผนความมั่นคงเฉพาะเรื่องรองรับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติมาแล้วหลายฉบับ โดยจะขอกล่าวถึงที่มาที่ไปหรือภูมิหลังความเป็นมาและสาระสำคัญในบางฉบับ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ข่าวกรองแห่งชาติ (พ.ศ. 2558 – 2564)

จุดเริ่มต้นการเสนอแนะยุทธศาสตร์/นโยบาย/แผน หรือ กลยุทธ์ใด ๆ ก่อนอื่นคงต้องมีการประเมินหรือตรวจสอบสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทั้งปัจจัยภายนอกประเทศและปัจจัยภายในประเทศ รวมถึงกำลังอำนาจของชาติ (National Power) โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการแสวงหาข้อมูลเหล่านั้น ทั้งนี้จะเห็นได้ว่ามีหลายหน่วยงานหรือสถาบันจัดให้มีการศึกษาในหลักสูตรที่เกี่ยวกับการประเมินวิเคราะห์สถานการณ์ด้านความมั่นคง (Assessment) หรือหากท่านที่เข้ารับการศึกษาด้านทหารจะมีหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ (ขกศ.) ที่เปิดโอกาสให้ผู้แทนหน่วยงานทหารและพลเรือนเข้ารับการอบรม

หลักสูตรดังกล่าว ขณะเดียวกันสำนักข่าวกรองแห่งชาติ (สขช.) ได้เปิดหลักสูตรการบริหารจัดการความมั่นคงแห่งชาติ (บมช.) ที่เปิดโอกาสให้ผู้แทนหน่วยงานทหารและพลเรือน รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชนได้เข้ารับการอบรมหลักสูตรดังกล่าว สำหรับยุทธศาสตร์ข่าวกรองแห่งชาติที่กำลังจะกล่าวถึงนั้น คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2558 รับทราบยุทธศาสตร์ข่าวกรองแห่งชาติ (พ.ศ. 2558 – 2564) เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานด้านข่าวกรองของประชาคมข่าวกรองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตระหนักถึงความสำคัญของภัยคุกคามความมั่นคงและสถานะแวดล้อมที่สันติสุข รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพงานข่าวกรองให้

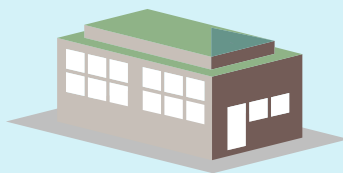
สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้ทุกรูปแบบโดยมุ่งดำเนินการต่อเป้าหมายภัยคุกคามที่เป็นแกนหลักของประเทศเพื่อเสริมสร้างสถานะแวดล้อมที่สันติสุข ลดความเสี่ยงจากเป้าหมายภัยคุกคามทุกรูปแบบ เสริมสร้างผลประโยชน์และโอกาสของประเทศ สร้างภูมิคุ้มกันของสังคมทุกระดับ และพัฒนาศักยภาพงานข่าวกรอง ทั้งนี้ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้การพัฒนาทางด้านข่าวกรองขยายไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคมให้มีความพร้อมปรับตัวเพื่อรองรับการจัดการภัยคุกคามความมั่นคงและสถานการณ์ที่เป็นโอกาสในการเสริมสร้างความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน

เมื่อศึกษาเนื้อหายุทธศาสตร์ข่าวกรองแห่งชาติ (พ.ศ. 2558 – 2564) จะเห็นได้ว่าประกอบด้วย 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์ข่าวกรองเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแกนหลักของชาติ 2) ยุทธศาสตร์ข่าวกรองเพื่อป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามทั่วไปและเสริมสร้างโอกาสด้านความมั่นคง และ

3) ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบข่าวกรอง ขณะเดียวกันเมื่อกำหนดยุทธศาสตร์ขึ้นมาแล้วจะต้องมีการนำยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นไปปฏิบัติ โดยในเรื่องนี้ได้มีการจัดตั้งกลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ 2 คณะคือ (1) คณะอนุกรรมการประสานและอำนวยการยุทธศาสตร์ข่าวกรองแห่งชาติ (อปยช.) เพื่อประเมินวิเคราะห์สถานการณ์และบูรณาการประสานงานข่าวกรองเพื่อประกอบการตัดสินใจในระดับนโยบาย และ (2) คณะอนุกรรมการปรับปรุงประสิทธิภาพงานข่าวกรอง (อปพช.) เพื่อเสนอการพัฒนาประสิทธิภาพระบบงานข่าวกรองให้เหมาะสมกับสถานการณ์รวมทั้งติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน สำหรับพัฒนาการในระยะต่อไปเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคงที่กำหนดให้สำนักข่าวกรองแห่งชาติ (สขช.) เป็นหน่วยรับผิดชอบแผนการพัฒนาระบบงานข่าวกรองแบบบูรณาการ ดังนั้น สำนักข่าวกรองแห่งชาติจะเป็นหน่วยรับไปดำเนินการเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องต่อไป

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2556 เห็นชอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ. 2556 – 2560) เพื่อให้คนและชุมชนมีจิตสำนึกด้านความมั่นคงและมีภูมิคุ้มกันอย่างยิ่งยืน ประกอบกับงานการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติในระดับจังหวัดยังมีความไม่ชัดเจนและไม่เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบจึงควรให้มีการผนึกกำลังจัดระบบป้องกันชายแดน สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่

เพื่อเสริมความมั่นคง นำวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชุมชนการจัดการโดยสันติวิธี เข้ามาสนับสนุนงานด้านความมั่นคง ตลอดจนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและองค์

ความรู้ด้านความมั่นคง เสริมสร้างและพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน และการบริหารจัดการให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 6 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์ฉันทก้าลังเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและภูมิคุ้มกันของชนคมชนและพื้นที่ เป้าหมายอย่างยั่งยืน 2) ยุทธศาสตร์การจัดระบบป้องกันเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน 3) ยุทธศาสตร์เสริมสร้างความมั่นคงในมิติวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดการโดยสันติวิธี 4) ยุทธศาสตร์พัฒนาฐานข้อมูลและองค์ความรู้ด้านความมั่นคง 5) ยุทธศาสตร์เสริมสร้างความร่วมมือ

ด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน และ 6) ยุทธศาสตร์บริหารจัดการอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ ปัจจุบันได้กำหนดเป็นแผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ โดยปัจจุบันการดำเนินงานเรื่องนี้ได้มีพัฒนาการไปสู่การจัดทำแผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ โดยประมวล ทบทวน และ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงเชิงพื้นที่ (Area Approach) ที่ต้องมีการประสานการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง หน่วยงานระดับกองทัพภาคและทัพเรือภาค และ หน่วยงานระดับจังหวัด

ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2557 – 2561)

ปัจจุบันยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ ได้มีพัฒนาการตามห่วงสมัย โดยเรียกชื่อเป็น แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 – 2565) สืบเนื่องจากการเตรียมความพร้อมของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามเป็นสิ่งที่ดำเนินการมาในทุกรัฐบาล ตั้งแต่การกำหนดให้มีแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2517 แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2520 แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 นโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2548 ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2557 – 2561) ก่อนที่จะพัฒนาและใช้ชื่อเรียกว่า แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ

ในปัจจุบัน สำหรับยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติที่จะกล่าวถึงนั้นได้มีกระบวนการจัดทำโดยการประชุมระดมความคิดระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคส่วนต่าง ๆ รวมทั้งมีการประชุมคณะทำงานการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติโดยจัดเวทีระดมความคิดเห็นของหน่วยงานชุมชนท้องถิ่นก่อนที่จะทำการประมวลผลและจัดทำเป็นร่างยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติที่ให้ความสำคัญกับแนวคิด Whole-of-Nation Approach เสนอคณะกรรมการเตรียมพร้อมแห่งชาติเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2555 ในการอนุมัติใช้ยุทธศาสตร์ฯ ฉบับนี้ นั้น คณะรักษาความสงบแห่งชาติมีมติเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2557 เห็นชอบยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2557 – 2561) เพื่อให้คนในชาติมีภูมิคุ้มกันมีส่วนร่วมและฉันทก้าลังทุกภาคส่วนในการป้องกัน (Prevention) การเตรียมพร้อม (Preparedness)

การบริหารจัดการขณะเกิดเหตุ (Response) และ การฟื้นฟู (Recovery) ภายใต้การบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ (Comprehensive Management) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันทั่วทั้งที่มี 5 ประเด็น

ยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1) การเตรียมพร้อมของทุกภาคส่วน ให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติ 2) การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและศักยภาพให้คน ชุมชน และสังคม 3) การต่างประเทศ 4) การฉันทกกำลังและบูรณาการแผนในทุกระดับ และ 5) การบริหารจัดการที่มีเอกภาพและประสิทธิภาพ โดยมีกลไกการขับเคลื่อนที่สำคัญคือ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ และ คณะกรรมการเตรียมพร้อมแห่งชาติ ทั้งนี้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับนี้มีการยึดโยงกับ 2 แผนหลัก

01

แผนป้องกันและบรรเทา

สาธารณภัยแห่งชาติ เป็นกรอบและทิศทางให้หน่วยงานทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับประเทศ ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตั้งแต่ระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย อย่างเป็นระบบ มีทิศทางเดียวกันและเสริมกำลังกันอย่างบูรณาการและเพื่อจัดระบบการดำเนินงานและการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ไว้รองรับสถานการณ์สาธารณภัยตามลักษณะความเสี่ยงภัยให้แก่หน่วยงานทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับประเทศ ทั้งในระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย โดยปัจจุบันกระทรวงมหาดไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) ได้มีการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติขึ้นใหม่

02

แผนที่สอง แผนป้องกันประเทศเตรียม

ทรัพยากรของฝ่ายพลเรือน รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนและสามารถระดมทรัพยากรเข้ามาสนับสนุนกองทัพในสถานการณ์การสู้รบที่ภัยคุกคามมาจากภายนอกประเทศในบริบทสถานการณ์ความขัดแย้งเชิงลัทธิอุดมการณ์ในห้วงเวลานั้นและบริบทความมั่นคงอื่น ๆ ได้มีการจัดทำแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2517 แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2520 แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อ

เป็นกรอบนโยบายและแนวทางดำเนินการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดเตรียมความพร้อมและบัญชีทรัพยากรรองรับ โดยในส่วนของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) มี กอง 6 (ชื่อในขณะนั้นและปรับชื่อตามการปรับโครงสร้างและภารกิจ สมช. เป็นกองความมั่นคงด้านการป้องกันประเทศ สำนักยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมและการป้องกันประเทศ ปัจจุบัน คือ กองความมั่นคงด้านการเตรียมพร้อมและการป้องกันประเทศ) เป็นหน่วยหลักรับผิดชอบร่วมกับกองบัญชาการทหารสูงสุด (ในขณะนั้น) ต่อมากระทรวงกลาโหม และ สมช. ได้มีการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคง และทบทวนผลการดำเนินงานตามแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติรวมทั้ง

นโยบายการเตรียมพร้อม
แห่งชาติ จึงได้ร่วมกับ สมช.
จัดทำแผนฝึกกำลังและ
ทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศเพื่อเป็นแผน
รองรับนโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติและแผน
ป้องกันประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้าง
ศักยภาพของชาติในการป้องกันประเทศ โดย เมื่อ
วันที่ 12 ตุลาคม 2550 สภาความมั่นคงแห่งชาติ
ได้มีมติเห็นชอบแผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อ
การป้องกันประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุก
ภาคส่วนมีส่วนร่วมในการฝึกกำลังและทรัพยากร

เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ
อย่างประสานสอดคล้องและเป็นระบบตามภาระ
หน้าที่และขีดความสามารถที่ได้กำหนดไว้ในภารกิจ
ของแต่ละหน่วยงาน โดยให้พร้อมที่จะสนับสนุนการ
ปฏิบัติการป้องกันประเทศของฝ่ายทหารได้ตั้งแต่ภาวะ
ปกติ และหากเกิดภัยจากการสู้รบหรือการสงครามให้

ทุกภาคส่วนสนับสนุนฝ่ายทหารในการป้องกันประเทศ
อย่างเต็มขีดความสามารถตามแผนที่ฝ่ายทหาร
กำหนดหรือตามที่ฝ่ายทหารร้องขอ ทั้งนี้ เพื่อให้
สามารถป้องกันและรักษาเอกราช อธิปไตย บูรณภาพ
แห่งดินแดนของชาติ และความมั่นคงของรัฐได้อย่าง
มีประสิทธิภาพ โดยให้มีการจัดเตรียมความพร้อม
ด้านทรัพยากรของหน่วยพลเรือน รัฐวิสาหกิจ และ
ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อระดมทรัพยากรสนับสนุน
ความต้องการทางทหารในภาวะไม่ปกติ เพื่อให้การรบ
มีความต่อเนื่องและมีทรัพยากรเพียงพอ ดังนั้น แผน
ฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ
จึงสนับสนุนแนวคิดยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ
ที่ให้ความสำคัญกับการฝึกกำลังป้องกันประเทศ
(United Defense) โดยนำทรัพยากรที่เป็นกำลังอำนาจ
ของชาติทุกประเภทมาบูรณาการอย่างมีระเบียบ
แบบแผนและเป็นระบบตั้งแต่ยามปกติ โดยหน่วย
กำลังรบทำการสำรวจ ประเมิน และเสนอความต้องการ
ทรัพยากรต่อหน่วยในสายงานด้านการส่งกำลังบำรุง
ในภาวะปกติ และใช้ทรัพยากรที่ได้มาจากการระดม
สรรพกำลังในภาวะไม่ปกติแล้วส่งคืนทรัพยากรเมื่อ
ภาวะไม่ปกติสิ้นสุดลง โดยการทำงานยึดโยงกับงาน
ยุทธการ (ยก.) และ งานส่งกำลังบำรุง (กบ.) ในการ
ระดมสรรพกำลังเพื่อการทหารสนับสนุนศูนย์ระดม
สรรพกำลังทางทหารและศูนย์บัญชาการกองทัพบกไทย

อย่างไรก็ตาม เมื่อปี พ.ศ. 2559 สมช. ร่วมกับกระทรวงกลาโหม

ได้ทบทวนแผนฉันทก้าลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ และได้จัดทำ

แผนฉันทก้าลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศขึ้นมาใหม่ โดยเสนอสภากลาโหม

เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2558 สภาความมั่นคงแห่งชาติ เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2559 และ

คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2559 เห็นชอบแผนฯ ตามลำดับ โดยแผนฯ นี้

เป็นการจัดทำขึ้นมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการของฝ่ายทหาร ตามแผนป้องกัน

ประเทศหรือภารกิจเพื่อความมั่นคงที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลตั้งแต่ภาวะปกติได้อย่างมีความประสาน

สอดคล้อง เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ตามหน้าที่และขีดความสามารถที่ได้กำหนดไว้ในภารกิจของแต่ละ

หน่วยงาน โดยดำเนินการระดมสรรพกำลังตามวงรอบ 3 ขั้นตอน คือการเตรียมการ การระดมทรัพยากร

และการเลืกระดมทรัพยากร และกำหนดให้หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ การเตรียมทรัพยากรได้จัดทำแผน

เตรียมพร้อมทั้ง 10 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านกำลังคน 2) ด้านอาหาร 3) ด้านน้ำ 4) ด้านการคมนาคม

5) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 6) ด้านการแพทย์และสาธารณสุข 7) ด้านอุตสาหกรรมและ

ปัจจัยการผลิต 8) ด้านเชื้อเพลิงและพลังงาน 9) ด้านการประชาสัมพันธ์ และ 10) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

และอื่น ๆ รวมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับแผนฉันทก้าลังและทรัพยากรเพื่อ

การป้องกันประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และการเตรียมทรัพยากรให้พร้อมใช้เมื่อเกิดภาวะ

ไม่ปกติ อีกทั้งจะเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหมและเหล่าทัพ

ขณะเดียวกันสามารถนำมาปรับใช้สนับสนุนในงานด้านสาธารณสุขหรือวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศ

ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของ

นักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ

เรื่องนี้มีความสัมพันธ์กับการแก้ไขปัญหา

การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย

ให้ความสำคัญกับนักศึกษาไทยมุสลิมที่มีบทบาท

และส่วนสำคัญในการทำให้จังหวัดชายแดนภาคใต้

มีความสงบสันติด้วยเหตุนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อ

วันที่ 22 พฤษภาคม 2550 เห็นชอบยุทธศาสตร์การ

สนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่าง

ประเทศ (สภาความมั่นคงแห่งชาติเห็นชอบเมื่อวันที่

25 เมษายน 2550) ยุทธศาสตร์ดังกล่าวจัดทำขึ้นโดย

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวง

การต่างประเทศ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่ม

เยาวชนไทยมุสลิมที่กำลังศึกษาอยู่ในต่างประเทศ

ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา

จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายหลังจากสำเร็จการศึกษา

ในต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ เป็นกรอบให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องพัฒนาและจัดแนวทางการดำเนินการด้านการศึกษานักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศชัดเจนและเป็นระบบ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และเพื่อให้นักศึกษาไทยมุสลิมเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองไทย และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของประเทศ และในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยอาศัยกรอบแนวคิดเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้กลับมาเป็นกำลังในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ การบริหารจัดการที่เป็นระบบชัดเจน สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน การยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้ามา มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ย่อย ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์การดำเนินการก่อนการเดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ โดยส่งเสริมการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาในประเทศให้มีคุณภาพและเหมาะสม รองรับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการในการพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริง รวมทั้งการจัดเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษา

ไทยมุสลิมที่ประสงค์จะไปศึกษาต่อในต่างประเทศ โดยจัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา

2) ยุทธศาสตร์การดำเนินการขณะศึกษาในต่างประเทศ ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานรัฐกับนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ อย่าง รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มเป็นสมาคมหรือชมรม

3) ยุทธศาสตร์ภายหลังกลับจากการศึกษาจากต่างประเทศ อำนวยความสะดวกและเร่งรัดการเทียบวุฒิ และการรับรองวุฒิการศึกษา รวมถึงการแนะแนวทางในการประกอบอาชีพ ตลอดจนส่งเสริมการสร้างเครือข่ายของนักศึกษาไทยมุสลิมที่จบการศึกษาจากต่างประเทศ

4) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ เน้นการจัดทำฐานข้อมูลนักศึกษาไทยมุสลิมที่ศึกษาอยู่ในต่างประเทศ การชี้แจงและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาของโลกมุสลิม และประสานการดำเนินการร่วมกันของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้มีการอำนวยความสะดวก ประสานงานติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ

ขณะนี้ สมช. อยู่ระหว่างการจัดทำแผนการสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ เพื่อทดแทนยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าวข้างต้น

แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2559 – 2564)

การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรักษาความมั่นคงชายแดนหรือสถาปนาความมั่นคงชายแดนควบคู่กับการพัฒนาคนและพื้นที่ชายแดนเป็นสิ่งที่ดำเนินการตั้งแต่รัชกาลที่ ๙ จากคอมมิวนิสต์และมีพัฒนาการในการกำหนดนโยบายหรือแนวทาง (กลยุทธ์) เมื่อบริบทสถานการณ์ความมั่นคงภายนอกประเทศและภายในประเทศได้แปรเปลี่ยนไปในแต่ละ

ช่วงเวลา ทำให้พื้นที่ชายแดนเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจการค้าโดยเป็นทั้งประตูการค้า (Connectivity) และประตูทางสังคมวัฒนธรรมระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนบริหารจัดการชายแดนเพื่อรักษาความสมดุลให้การดำเนินงานความมั่นคงเกื้อหนุนหรือส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและความร่วมมือระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยที่การบริหารจัดการชายแดนมิใช่เริ่มต้นด้วยแผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคงฉบับที่กำลังจะกล่าวถึงแต่มีการดำเนินงานเรื่องนี้มาโดยต่อเนื่องไม่ว่าจะกำหนดเป็นแผนเตรียมพร้อมด้านพื้นที่การสถาปนาความมั่นคงชายแดน ยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนโดยหากมองย้อนในอดีต จะพบว่าเมื่อปี พ.ศ. 2544 ในการประชุมรัฐมนตรี 3 กระทรวงหลัก ประกอบด้วย กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการต่างประเทศ ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาการบริหารจัดการในบริเวณพื้นที่ชายแดน ต่อมาเมื่อเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2544 ที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงชายแดน (กพข.) ที่กรมกิจการพลเรือนทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด (ชื่อในขณะนั้น) โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ) เป็นประธาน ได้มอบให้ สมช. เป็นหน่วยหลักรับผิดชอบดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนขึ้น เพื่อให้ส่วนราชการต่าง ๆ ใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานในบริเวณพื้นที่ชายแดน ขณะเดียวกันมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ โดยในห้วงที่ผ่านมาที่ผู้สนใจสามารถศึกษาค้นคว้าในเอกสารต่าง ๆ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน (พ.ศ. 2545 – 2547) เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2544 ตามที่ สมช. เสนอ และ สมช. ได้มีการขยายห้วงเวลาการใช้ไปจนถึงปี พ.ศ. 2549 (มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2547) ก่อนที่จะมีการจัดทำยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน (พ.ศ. 2550 – 2554) แทน ทั้งนี้ ก่อนสิ้นสุดห้วงเวลายุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนนั้น ที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายและอำนวยการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (นพข.) (กลไกชุดนี้จัดตั้งภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาเพื่อเสริม

ความมั่นคงของชาติ พ.ศ. 2547) เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2554 ได้มีมติให้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติเพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของทุกหน่วยงานในทุกพื้นที่ โดยปรับให้การดำเนินงานยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนในระยะต่อไปที่ครอบคลุมเฉพาะพื้นที่ชายแดนและชายฝั่งทะเลให้มาอยู่ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ

ปัจจุบันการดำเนินงานยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนได้สิ้นสุดลง แต่ศักยภาพของพื้นที่ชายแดนมีทั้งโอกาสและข้อจำกัด จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการชายแดนท่ามกลางบริบทสถานการณ์ความมั่นคงและเศรษฐกิจในขณะนั้น ดังนั้น สมช. จึงได้ดำเนินการจัดทำแผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2559 – 2564) ขึ้นมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานของประชาคมความมั่นคงแต่ละหน่วยงานและสร้างช่องทางการทำงานในภาวะวิกฤติ เพื่อรองรับภัยความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ชายแดนภายหลังการเข้าร่วมในประชาคมอาเซียน และให้การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นลำดับความสำคัญเร่งด่วนต่อไป

ในส่วนเนื้อหาสำคัญของแผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคงครอบคลุมขอบเขตพื้นที่ดำเนินการ 31 จังหวัดทางบก และ 23 จังหวัดทางทะเล ได้มีการกล่าวถึงแนวทางดำเนินงาน ทั้งสิ้น 10 แนวทางที่ยึดโยงซึ่งกันและกันในแต่ละแนวทาง และมีความเชื่อมโยงการดำเนินงานกับแผนพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงในบางเรื่อง โดยแนวทางทั้ง 8 แนวทาง มีดังนี้ 1) จัดระบบป้องกันพื้นที่ชายแดน 2) พัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยความมั่นคง 3) จัดทำการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการสัญจรข้ามแดนประกอบด้วยสินค้าและยานพาหนะ 4) พัฒนาระบบการสัญจรข้ามแดนให้สามารถป้องกันและควบคุมการลักลอบเข้าเมืองและปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ 5) จัดระบบแรงงานต่างด้าวข้ามแดน 6) พัฒนาระบบการตรวจโรคระบาดและระบบส่งต่อผู้ป่วยข้ามพรมแดน 7) ดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคงหรือควบคุมการใช้พื้นที่ที่มีปัญหาเส้นเขตแดนทับซ้อน 8) พัฒนาระบบการข่าว 9) สนับสนุนและพัฒนาปฏิบัติการจิตวิทยาในพื้นที่ชายแดน และ 10) จัดเฝ้าตรวจพื้นที่ชายฝั่งทะเล นอกจากแผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคงดังกล่าวข้างต้นแล้ว เพื่อให้การปฏิบัติงานมีรายละเอียดที่ชัดเจนและมอบหมายหน่วยรับผิดชอบไปปฏิบัตินั้น สมช. ได้มีการจัดทำ แผนขับเคลื่อนแผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคงขึ้นมาอีกหนึ่งฉบับ และมีกลไกระดับอนุกรรมการในการขับเคลื่อนและติดตามการทำงานของหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายดำเนินการ โดยให้หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบได้หารือกับหน่วยงานสนับสนุน

กำหนดโครงการสำคัญเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแนวทางที่กำหนดไว้ ขณะเดียวกันปัจจุบัน สมช. อยู่ระหว่างการจัดทำร่างแผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อรองรับนโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570) โดยกระบวนการมีส่วนร่วมเปิดเวที การระดมความคิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อยกร่างแผนฯ ฉบับนี้ต่อไปโดยควรให้น้ำหนักการกำหนดความ ชัดเจนของเป้าหมาย ตัวชี้วัด และหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก/รองในการขับเคลื่อนกลยุทธ์หรือแนวทางการ พัฒนาที่กำหนดขึ้นไปปฏิบัติเป็นโครงการ/กิจกรรมที่ประสานสอดคล้องสนับสนุนเป้าหมายและระดับความ สำเร็จตามตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น โดยการวิเคราะห์ถึงประเด็นหัวข้อ (Subject Matters) ประเด็นปัญหาความ มั่นคง (Issues) ที่ต้องมีการจัดลำดับความสำคัญให้ชัดเจน ความท้าทายที่เกิดขึ้นจากปัญหาความมั่นคงที่ มีความซับซ้อนและคาบเกี่ยวกับหลายเหตุปัจจัย และประเด็นพื้นที่เป้าหมายดำเนินการ (Area) ควบคู่กับ การจัดทำให้มีเวทีวิชาการที่สถาบันความมั่นคงศึกษา (สมศ.) จัดขึ้นเพื่อรับฟังและปรึกษาหารือกับนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ภาคประชาสังคม ท้องถิ่น ในการนำข้อมูลทางวิชาการ ผลงานการศึกษาวิจัย หรืออื่นใด มาประกอบเป็นข้อมูลเพื่อจัดทำร่างแผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2566 – 2570) คู่ขนาน กับการรับฟังความเห็นจากคณะที่ปรึกษาของสภาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับสาระสำคัญที่ควรบรรจุ ในร่างแผนฯ ฉบับใหม่

แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ. 2558 – 2564)

เมื่อกล่าวถึงความมั่นคงชายแดนซึ่ง ครอบคลุมพื้นที่ทางบกและชายฝั่งทะเล เกาะแก่ง ต่าง ๆ และการบริหารจัดการชายแดน (Border Management) แล้ว คงจะต้องกล่าวถึงบริบท ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security) ที่ นับวันจะมีความสำคัญตั้งแต่ในประวัติศาสตร์ ที่เส้นทางเดินเรือมีความสำคัญแต่ปัจจุบันพื้นที่ ทะเลยิ่งนับวันจะมีความสำคัญมากทั้งในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-Politics) เชิงการขนส่งการค้า การแข่งขัน อิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ การแสวงหาหรือรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต หรือแม้กระทั่งเรื่องของการทำประมงผิดกฎหมาย (Illegal Fishery) และหากศึกษาแนวคิดยุทธศาสตร์ทะเล ที่ให้ความสำคัญกับความมั่นคงและความมั่งคั่ง จะเห็นว่าการประเมินบริบทของไทยทำให้เห็นว่า 1) การ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมุทพหุภาพ (Sea Power) โดยเฉพาะการพัฒนากองเรือพาณิชย์ การพัฒนา กองเรือรบ การพัฒนารฐานทัพ ท่าเรือ และอู่ซ่อมและต่อเรือ 2) ภัยคุกคามเส้นทางเดินเรือที่เกิดจากความ ขัดแย้งของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคในการแย่งชิงพื้นที่อ้างสิทธิ์เหลื่อมทับทางทะเล รวมทั้งการขยายอิทธิพล

ของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค รวมทั้งปัญหาจากกระทำอันเป็นโจรสลัดและปล้นชิงด้วยอาวุธ จึงต้องมีการรักษาเส้นทางคมนาคมทางทะเล (Sea Line of Communication, SLOC) 3) การกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับทะเล การขาดความตระหนักรู้และให้ความสำคัญของผลประโยชน์ของชาติทางทะเล 4) การขาดความตระหนักรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน จึงต้องมีการสร้างความตระหนักรู้เรื่องทะเลและการใช้ประโยชน์จากทะเลของประชาชน จึงได้มีการจัดทำนโยบาย/ยุทธศาสตร์/แผน เริ่มตั้งแต่ต้นนโยบายและยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ. 2542 – 2546) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ. 2548 – 2552) ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ. 2555 – 2559)

ด้วยเหตุที่การรักษาความมั่นคงทางทะเลและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลมีความสำคัญและต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เป็นปัจจุบันและระยะต่อไปจึงได้มีการทบทวนยุทธศาสตร์ความมั่นคง

แห่งชาติทางทะเล (พ.ศ. 2555 – 2559) ด้วยเหตุนี้คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2557 เห็นชอบแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ. 2558 – 2564) มีเป้าหมายมุ่งให้เกิดการบูรณาการการทำงานด้านทะเลของประเทศในทุกภาคส่วน เพื่อสร้างให้เกิดความมั่นคง ความมั่งคั่ง และความยั่งยืนและทำให้ทะเลเป็นพื้นที่

ที่ประเทศไทยสามารถแสวงหาและรักษาผลประโยชน์ได้อย่างปลอดภัย มีประสิทธิภาพและเอื้อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ โดยแผนฉบับนี้ได้กำหนด 6 ประเด็นยุทธศาสตร์รองรับ ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพความมั่นคงของชาติทางทะเล 2) การคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากทะเล 3) การสร้างความสงบเรียบร้อยและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทะเล 4) การสร้างความสมดุลและยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 5) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ องค์ความรู้ และความตระหนักรู้ความสำคัญของทะเล และ 6) การบริหารจัดการผลประโยชน์ของชาติทางทะเลโดยองค์กรของรัฐ

หากพิจารณาเนื้อหาของแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลฉบับนี้ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการบริหารจัดการทางทะเลที่สำคัญๆ

เรื่องแรก การพัฒนาศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.)

ไปสู่การเป็นศูนย์อำนวยการให้มีอำนาจตามกฎหมายในการสั่งการและการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เพื่อทำหน้าที่บูรณาการภารกิจและทรัพยากรภายใต้การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและให้เกิดความเป็นเอกภาพ ในการปฏิบัติงาน โดยปัจจุบันได้มีการตรา

พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 แล้ว ดังที่มีการกล่าวไว้ในบทความเรื่อง “ความท้าทายการพัฒนาศักยภาพในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ในวาระสามมองความมั่นคงฉบับที่ 6)

เรื่องที่สอง การจัดตั้งสถาบันกิจการทางทะเล (Thailand Maritime Institute – TMI) ทำหน้าที่เป็นคลังสมองของชาติ (Think Tank) ในการให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับกิจการทางทะเล รวมทั้งศึกษา ค้นคว้า วิจัย และจัดการความรู้ที่เกี่ยวกับทะเลในรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลเชิงวิชาการทางทะเล สำหรับใช้ประโยชน์ร่วมกันในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และเพื่อเป็นกลไกสนับสนุนการบริหารจัดการทางทะเลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยปัจจุบันได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาและจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (อจชล.) ขึ้นและมีคณะทำงานด้านความมั่นคง คณะทำงานด้านความมั่นคงและยั่งยืน คณะทำงานด้านกฎหมาย และ คณะทำงานด้านการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งได้มีการจัดทำหนังสือ “ทะเลและมหาสมุทรและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล” รวมทั้งมอบให้นักวิชาการทำการศึกษาวิจัย “การศึกษารูปแบบการจัดตั้งองค์กรจัดการความรู้ทางทะเล”

เรื่องที่สาม การพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทะเล เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2554 ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (United Nations Convention on the Law of the Sea - UNCLOS) ต่อมา คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2553 มอบให้คณะกรรมการกฎหมายทะเลและเขตทางทะเลของประเทศไทยเป็นกลไกประสานงานเพื่อบูรณาการการพัฒนากฎหมายให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับทบทบัญญัติของอนุสัญญาฯ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ในความรับผิดชอบหลังจากการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ โดยมีปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เป็นประธาน

ยุทธศาสตร์ต่อประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน พ.ศ. 2558 - 2564

นอกจากการจัดทำยุทธศาสตร์หรือแผนความมั่นคงเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในประเทศแล้ว ปัจจัยภายนอกประเทศย่อมมีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายหรือการแสดงท่าทีของประเทศไทยทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยในห้วงเวลาที่ผ่านมา สมช. ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ต่อประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน พ.ศ. 2558 - 2564 โดยใช้กระบวนการศึกษาวิเคราะห์ทางวิชาการ รวมทั้งการรับฟังความเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะจากเวทีการประชุมส่วนราชการ ภาคนักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ตลอดจนการศึกษาดูงานเชิงลึกในต่างประเทศ เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ฯ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการเตรียมความพร้อมของส่วนราชการในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของอาเซียนได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถเตรียมตัวและมีความพร้อมในการผลักดันผลประโยชน์ด้านความมั่นคง

ของไทยต่ออาเซียนได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น รวมทั้งสามารถลดผลกระทบตลอดจนความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเป็นประชาคมอาเซียน โดยยุทธศาสตร์ฯ ให้ความสำคัญกับ 5 ประเด็น ดังนี้ 1) การสร้างความพร้อมภายในและร่วมมือกับสมาชิกอาเซียนเพื่อรับมือกับการติดต่อเชื่อมโยงในอาเซียน 2) การเสริมสร้างศักยภาพภายในและร่วมมือกับสมาชิกอาเซียนเพื่อรับมือกับปัญหาท้าทายความมั่นคงรูปแบบใหม่ 3) การปรับตัวอย่างสมดุลเพื่อรักษาความมั่นคงแห่งชาติ 4) การสร้างความตระหนักรู้และทัศนคติที่เหมาะสมต่ออาเซียน และ 5) การสร้างเอกภาพของอาเซียนและสร้างดุลยภาพทางอำนาจกับมหาอำนาจ โดยปัจจุบัน สมช.อยู่ระหว่างการทบทวนยุทธศาสตร์ฯ ฉบับนี้ให้มีความเหมาะสมกับบริบทการเมืองระหว่างประเทศและบทบาทนำของอาเซียนในการร่วมมือและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน

ขณะนี้ สถานการณ์และบริบทความมั่นคงมีแนวโน้มซับซ้อนและเกี่ยวโยงกันในหลาย ๆ มิติ ที่สะท้อนภาพการทำงานด้านความมั่นคงที่ต้องอาศัยมุมมอง การวิเคราะห์ การตกลึกทางความคิด การเสนอแนะนโยบาย แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนครอบคลุมทั้งมิติความมั่นคงของรัฐ (State Security) และมิติความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ฉะนั้นการกำหนดเนื้อหาสาระที่จะบรรจุยุทธศาสตร์ความมั่นคงเฉพาะเรื่องหรือแผนความมั่นคงเฉพาะเรื่อง ซึ่งในระยะต่อไปจะใช้ชื่อว่า “แผนปฏิบัติการด้านระยะที่ .. (พ.ศ. -) (แผนระดับที่ 3)” จะต้องดำเนินการอย่างรอบคอบและตอบถึงความชัดเจนของเหตุปัจจัยใดจึงจำเป็นต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านฯ นั้นขึ้นเป็นการเฉพาะ เพื่อป้องกันหรือลดความซ้ำซ้อนกับแผนของหน่วยงานอื่นที่ดำเนินการอยู่แล้ว ควบคู่กับสิ่งสำคัญคือการนำไปปฏิบัติให้เห็นผลเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนสามารถตอบเป้าหมายและระดับความสำเร็จของตัวชี้วัดในแต่ละชั้นตอนได้มากน้อยเพียงใด โดยจะมีแนวทางการเชื่อมโยงกับแผนบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงที่กำหนดขึ้นในแง่มุมใด

บรรณานุกรม

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ เสริมสร้างความร่วมมือกับ (พ.ศ.2556 – 2560), กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2556

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ, ไม่ปรากฏที่พิมพ์ , 2550

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.2559 – 2564), ไม่ปรากฏที่พิมพ์

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ.2558 – 2564) – 2564), ไม่ปรากฏที่พิมพ์

หัสยา ไทยานนท์ กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศทบาทกองทัพอยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2557 – 2561 ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2559

สถาบันความมั่นคงศึกษา

การดำเนินงานด้านความมั่นคงในภาพรวมปัจจุบัน สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (กองนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง) เป็นหน่วยหลักดำเนินการจัดทำแผนบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2564 – 2565) ที่ครอบคลุมการถ่ายทอดเป้าหมาย ตัวชี้วัดของแผนระดับ 2 (แผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ) ซึ่งถือเป็นกรอบแนวทางดำเนินการที่มีความสำคัญในการนำไปสู่การจัดทำแผนระดับที่ 3 (แผนปฏิบัติการด้าน.... ระยะที่... พ.ศ. / แผนปฏิบัติราชการกระทรวง/กรม) การจัดทำโครงการสำคัญ และการติดตามประเมินผลการนำยุทธศาสตร์/นโยบาย/แผน ไปสู่การปฏิบัติ โดยแผนฯ ฉบับนี้ ได้นำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2564 ที่ผ่านมา

ดังนั้น สถาบันความมั่นคงศึกษา (สมศ.) เห็นว่าการนำเสนอภาพรวมแผนบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2564 - 2565) เพื่อที่ผู้สนใจได้รับทราบความเป็นไปของงาน จึงได้นำเนื้อหาใจความสำคัญของแผนบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2564 - 2565) เพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวนโยบายและแนวทางการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงที่ครอบคลุมมิติความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security) ท่ามกลางกระแสสถานการณ์และบริบทความมั่นคงในโลกปัจจุบัน และแนวโน้มที่มีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) ที่แต่ละประเด็นมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์ส่งผลกระทบถึงกันไม่ทางบวกก็ทางลบไม่มากนักน้อย จึงเป็นสิ่งท้าทายให้ผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงต้องมีมุมมอง การคิดวิเคราะห์ การจัดทำ Scenario Planning และความพร้อมในการเตรียมและใช้พลังอำนาจของชาติตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการงานความมั่นคง

เป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญของแผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง คือ

“ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข” ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การเริ่มต้นการจัดทำแผนบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2564 - 2565) ฉบับนี้ มีที่มาสืบเนื่องจากแผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง ที่วางเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ **“ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข”** ประกอบด้วย 5 แผนย่อย ได้แก่ 1) การรักษาความสงบภายในประเทศ (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร: กอ.รมน./กระทรวงกลาโหม: กท.) 2) การป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคง (กอ.รมน./ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล: ศรชล./กท.) 3) การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ (กท./กระทรวงมหาดไทย: มท.) 4) การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์การภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ (กระทรวงการต่างประเทศ: กต.) และ 5) การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม (สมช./กอ.รมน./ศรชล.) โดยแต่ละแผนย่อยจะประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง อาทิ แผนย่อยการรักษาความสงบภายในประเทศ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ จำนวน 5 แนวทาง ดังนี้ 1) การเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความมั่นคงของมนุษย์ 2) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และสถาบันพระพุทธศาสนา 3) การพัฒนาการเมือง 4) การสร้างความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ และ 5) การบูรณาการกลไกการบริหารจัดการความมั่นคง ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาข้อ 5 จะไปปรากฏอยู่ในแนวทางการพัฒนาการบูรณาการกลไกการบริหารจัดการความมั่นคงของแผนย่อยที่ 5 ด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

กระบวนการจัดทำแผนฯ ทางสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพแผนย่อยภายใต้แผนแม่บทยุทธศาสตร์ประเด็นความมั่นคงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2564-2565) ให้เป็นกรอบทิศทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงในลักษณะแผนการบริหารจัดการ เพื่อให้หน่วยงานเจ้าภาพแผนย่อยของแผนแม่บทฯ ประเด็นความมั่นคงนำไปอำนวยการขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาภายใต้แผนย่อยฯ ให้สามารถสะท้อนเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทฯ ประเด็นความมั่นคงที่มีการบูรณาการการดำเนินการกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงอย่างเป็นรูปธรรม

แผนบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2564-2565)

- 1 **บทนำ** ▶ ภาพรวมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงและวัตถุประสงค์ของแผน
- 2 **แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง**
▶ กรอบแนวคิดการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงไปสู่การปฏิบัติ
- 3 **กลไกบูรณาการการขับเคลื่อน** ▶ กลไกการขับเคลื่อนฯ ซึ่งเป็นกลไกภายใต้สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในรูปแบบคณะกรรมการ ใน 2 ระดับ
- 4 **แนวทางการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ**
▼ กรอบแนวทางและกระบวนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ ได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยกระบวนการขับเคลื่อนฯ ประกอบด้วย 3 กระบวนการหลัก

การถ่ายทอดเป้าหมายตัวชี้วัดของแผนระดับที่ 2

การจัดทำแผนระดับที่ 3

การจัดทำโครงการสำคัญ
- 5 **การติดตาม ประเมินผล**
▶ กระบวนการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ
- 6 **ผนวก** ▼

1 ข้อมูลประกอบแนวทางการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ

- การถ่ายทอดเป้าหมายและตัวชี้วัด
- การประมวลแผนระดับที่ 3 และโครงการรองรับ

2 คำสั่งที่เกี่ยวข้อง

3 แบบฟอร์ม

ในส่วนสาระสำคัญของแผนบูรณาการฯ เมื่อศึกษารายละเอียดเนื้อหา
ของแผนฯ ฉบับนี้ ได้ระบุไว้ 5 บทด้วยกัน โดยจะขอล่าวในที่นี้ไว้เพียงสั้น ๆ
ดังนี้

CHAPTER

1

บทที่ 1 บทนำ

กล่าวถึง ภาพรวมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
และวัตถุประสงค์ของร่างแผนบูรณาการฯ โดยวัตถุประสงค์กำหนด
ไว้ด้วยกัน 3 ประการ

- **ประการแรก** เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อน
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคง
- **ประการที่สอง** เพื่อกำหนดแนวทางการประสานและบูรณาการการดำเนินงาน
ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ
- **ประการที่สาม** เพื่อให้การขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านความมั่นคงได้อย่างเป็นรูปธรรม

CHAPTER

2

บทที่ 2 แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง

กล่าวถึง กรอบแนวคิดการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งขับเคลื่อนผ่านแผนระดับที่ 2 ด้านความมั่นคง 2 แผน
คือ แผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นด้านความมั่นคง และนโยบายและแผน
ระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

CHAPTER

3

บทที่ 3 กลไกการบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง

กล่าวถึง กลไกการขับเคลื่อนฯ ภายใต้สภาพความมั่นคงแห่งชาติ
โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการใน 2 ระดับ ได้แก่ 1) กลไกระดับนโยบาย คือ
คณะกรรมการบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง โดยมี
รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน และ 2) กลไกระดับอำนวยการขับเคลื่อน
ประกอบด้วย 5 คณะย่อย โดยมีหัวหน้าหน่วยงานเจ้าภาพแผนย่อย เป็นประธาน

บทที่ 4 แนวทางการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ

กล่าวถึง กรอบแนวทางและกระบวนการในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติให้สามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย 3 กระบวนการหลัก ดังนี้

- การถ่ายทอดเป้าหมาย ตัวชี้วัดของแผนระดับที่ 2 คือ แผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง รวมทั้งแผนย่อย เพื่อนำไปเป็นกรอบในการจัดทำแผนระดับ
- การจัดทำแผนระดับที่ 3 ได้นำผลลัพธ์จากกระบวนการถ่ายทอดเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนระดับ 3 มาเป็นกรอบในการดำเนินการทั้งการกำหนดรูปแบบ ระยะเวลา ดำเนินการ และแนวทางการประสานและบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน
- การจัดทำโครงการสำคัญ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ดังนั้น โครงการสำคัญจำเป็นต้องสะท้อนถึงหลักการความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (ซึ่งเป็นแผนระดับที่ 1) แผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นด้านความมั่นคง (ซึ่งเป็นแผนระดับที่ 2) และเชื่อมโยงกับ แผนระดับที่ 3 (แผนปฏิบัติการด้าน... หรือแผนปฏิบัติราชการของกระทรวง/กรม) หรือ ที่เรียกกันว่า โครงการสำคัญมีลักษณะสะท้อนถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship - XYZ) และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการสำคัญ (*การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย: Value Chain Thailand*) ทั้งนี้ โครงการสำคัญจะมีห้วงเวลาดำเนินการภายในปีงบประมาณ 2564

บทที่ 5 การติดตามและประเมินผล

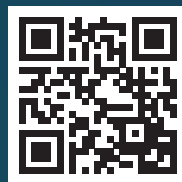
กล่าวถึง กระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติเป็นการประเมินผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการต่างๆ (Outcome Evaluation) สู่เป้าหมายร่วมกัน ซึ่งเป็นหลักการที่สอดคล้องกับแนวคิดของการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติตามหลักการ ends – ways – means หรือ ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship) โดยมีการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) การติดตามและประเมินผลผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR: Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform) และ

- 2) การติดตามและประมวลผลผ่านกลไกบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง โดยมุ่งเน้นการรายงานผลการดำเนินงานโครงการสำคัญในรอบ 6 เดือน

สถาบันความมั่นคงศึกษา สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ อาคารบี ทิศตะวันตก ชั้น 7
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร
โทรศัพท์ 0-2142-0144 โทรสาร 0-2143-9350

วารสารมุมมองความมั่นคง | ฉบับที่ 7 |
ประจำเดือนมิถุนายน-กันยายน 2564
ISSN: 2730-3713

สแกน QR CODE เพื่ออ่าน